

An aerial photograph of a calm lake with several forested islands and a long, narrow reed bed in the foreground. The water is dark blue, and the vegetation is lush green. On the right island, a small dock and a few boats are visible.

Fördjupad översiktsplan för Bolmens östra strand

GRANSKNINGSHANDLING

Granskningstid: 18 mars – 31 maj 2026

Ljungby
kommun

Ljungby
kommun

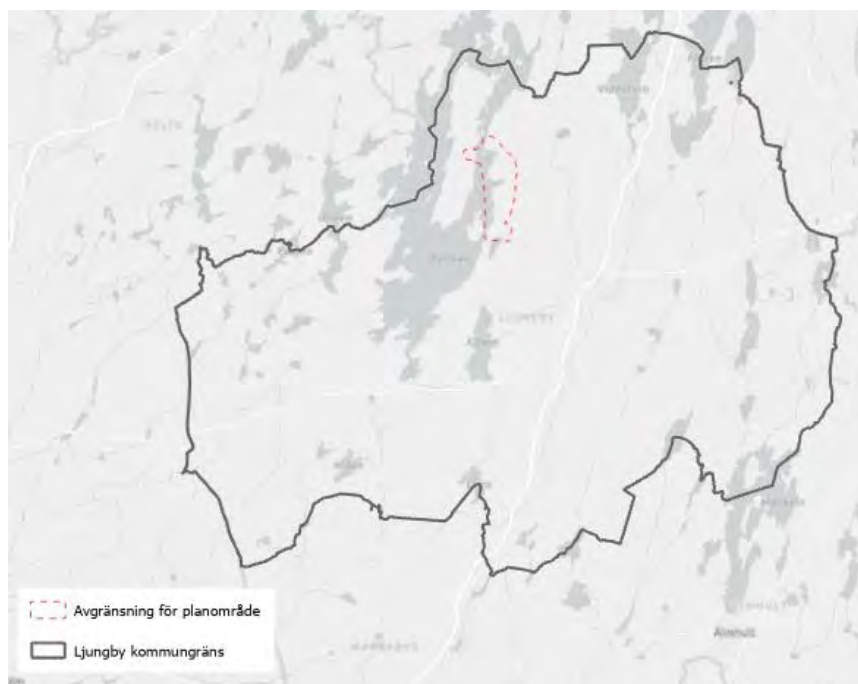

Välkommen

Bolmens östra strand är ett utvecklingsområde utpekat i kommunens översiktsplan 2035.

Området anses ha stor utvecklingspotential med värden som gör området attraktivt på många olika sätt. Målet med att utreda området ytterligare genom en fördjupad översiktsplan är att ta vara på områdets alla värden och säkerställa att områdets framtida utveckling sker på ett lämpligt och hållbart sätt.

En del i Ljungby kommuns vision är att genom hållbar utveckling erbjuda ett varierat och attraktivt bostadsutbud som bidrar till att befolkningen ökar och att vi växer som kommun. I området för Bolmens östra strand finns många delvis konkurrerande intressen, där de viktigaste är naturvärden, friluftsliv, turism, areell näring, bostadsbyggnation och dricksvatten. Området för den fördjupade översiktsplanen är relativt stort och de många intressena, exploateringsviljan och det faktum att kommunen inte äger så mycket mark i området gör planeringen av området komplicerad. I Översiktsplan2035 bedömdes det att området Bolmens östra strand krävde ett helhetsgrepp som inte kunde hanteras i översiktsplanen, därmed beslutades att området skulle utredas vidare i en fördjupad översiktsplan.

Översiktskarta som visar planavgränsningen för den fördjupade översiktsplanen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Läsanvisning	5
DEL 1 - INLEDNING OCH UTGÅNGSPUNKTER	7
Översiktsplanering – varför en fördjupad översiktsplan?	7
Planprocessen	8
Projektorganisation	10
Utgångspunkter	11
DEL 2 - FRAMTIDSBILD	21
Mål för hållbart samhällsbyggande	21
Strategiområden	24
Utvecklingsinriktning	25
Lämplighetsbedömning	36
DEL 3 - MARK- OCH VATTENANVÄNDNING	39
Mark- och vattenanvändning	39
Sammanhängande bostadsbebyggelse	44
Landsbygd	80
Transportinfrastruktur	84
Areell näring	89
Natur och friluftsliv	95
Vatten	99
DEL 4 - HÄNSYN OCH PLANERINGSUNDERLAG	103
LIS-områden	103
Mellankommunala intressen	108
Kulturmiljövärden	111
Landskapsbild	119
Naturvärden	123
Rekreation och friluftsliv	140
Resurshållning	142
Riksintressen	144
Risk och säkerhet	152
Vattenförhållanden och klimatanpassning	167
Teknisk försörjning	182
DEL 5 - FORTSATT ARBETE OCH UPPFÖLJNING	185
Genomförande	185
Fortsatt utredningsbehov	185
Kontinuerligt arbete	186

Läsanvisning

Del 1 – Inledning och utgångspunkter

Inledande kapitel sammanfattar nyttig information som kan vara bra att läsa för att förstå vad planen innebär och hur den kommer att förändras framöver. Avsnittet beskriver vad den översiktliga planeringen är för någonting, varför kommunen tar fram en fördjupad översiktsplan, hur processen gått till samt när planen beräknas vara färdig. Du kan vidare läsa om vilka nationella, regionala och kommunala mål, planer och program som den fördjupade översiktsplanen berörs av samt hur planen förhåller sig till de.

Del 2 – Framtidsbild

Framtidsbilden beskriver planförslaget med inriktningar, ställningstaganden och utgångspunkter. Avsnittet beskriver nulägesanalysens resultat, samt vilka prioriterade utmaningar som behöver hanteras genom planförslaget. Nulägesanalysen utgår ifrån kommunens tio mål för hållbart samhällsbyggande och resulterar i fem målbilder som kopplar an till översiktsplanens fem strategiområden. Den strategiska viljeinriktningen för Bolmens östra strands långsiktiga utveckling visas genom tre utvecklingsinriktningar i en strukturbild.

Del 3 – Mark- och vattenanvändning

Planförslagets mark- och vattenanvändning visar både pågående och framtida förslag. I detta avsnitt kan du läsa om respektive kategori av mark- och vattenanvändningsförslag. Vidare beskrivs vilka värden och risker som den fysiska planeringen ska ta hänsyn till.

Del 4 – Hänsyn och planeringsunderlag

Denna del lyfter fram de allmänna intressen och riksintressen som berör den fördjupade översiktsplanens planområde och som kan komma påverkas vid den fysiska utvecklingen av området.

Del 5 – Fortsatt arbete och uppföljning

Handlingen innehåller även en kort genomförandebeskrivning och en bedömning av planförslaget. Genomförandebeskrivningen beskriver dels hur den fördjupade översiktsplanen, dels kommunens översiktliga planarbete ska hållas kontinuerlig och aktuell. I bedömningen hittar du länk till utkast av hållbarhets- och miljökonsekvensbeskrivningen för planförslaget.

Del 1 – Inledning och utgångspunkter

Här sammanfattas information som kan vara bra att känna till för att förstå vad denna fördjupade översiktsplan innebär, vad den har för användning och hur den kommer att tillämpas efter att den blivit antagen. Avsnittet innehåller bland annat information om strategisk planering, vad en fördjupad översiktsplan innebär, planprocessen, planens tidshorisont samt regionala och kommunala utgångspunkter och avvägningar som gjorts under planarbetet.

Översiktsplanering – varför en fördjupad översiktsplan?

Strategisk planering

Strategisk planering sätter grunden för att kunna sätta mål, göra prioriteringar och leda en kommuns utveckling åt det håll som kommunen önskar. Strategisk planering fokuserar på ett helhetsperspektiv som innebär att man ser till en kommuns alla utmaningar, möjligheter och förutsättningar och väger olika värden mot varandra för att ge en så bred förståelse för en plats eller ett projekt som möjligt. Strategisk planering handlar om hållbar utveckling, där ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet beaktas i ställningstaganden och prioriteringar. I regel sker arbetet i ett mycket långsiktigt perspektiv kring hur ett samhälle eller en kommun ska utvecklas, vilket kräver att goda och välgrundade beslut fattas.

En fördjupad översiktsplan

Alla kommuner ska enligt plan- och bygglagen (PBL) ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen ska tydliggöra kommunens viljeinriktning genom att redovisa kommunens långsiktiga planering av mark- och vattenområden och hur den befintliga byggda miljön ska användas, bevaras och utvecklas.

Översiktsplanen hanterar bland annat hur samhällsplaneringen samordnas med nationella och regionala mål, var i strandnära lägen som dispens från strandskyddet kan prövas samt hur kommunen långsiktigt avser att tillgodose behovet av bostäder. Översiktsplanen visar även hur

kommunen avser att tillgodose allmänna intressen, så kallade riksintressen, exempelvis natur- och kulturmiljö och kommunikationer som är av betydelse för hela riket. Läs mer om [Ljungby kommuns översiktsplanering](#).

I vissa fall kan man behöva göra en fördjupning av ett geografiskt område eller ett tematiskt delområde och då kan tillägg till översiktsplanen göras. Anledningen till att en fördjupning görs är ofta för att ett område kan innehålla många komplexa eller konkurrerande värden som inte går att väga mot varandra på en översiktlig nivå, i en översiktsplan. I en fördjupad översiktsplan kan man därför fokusera närmare på ett områdes värden eller förutsättningar samtidigt som man håller arbetet till ett helhetsperspektiv. En fördjupad översiktsplan är alltså ett tillägg till den gällande översiktsplanen, och utgår därför från samma ställningstaganden som översiktsplanen har tagit.

Planprocessen

Enligt planeringsdirektiv 2022–2026 beslutat 2021-06-21 fick miljö- och byggnämnden i uppdrag att samordna och arbeta fram en fördjupad översiktsplan för Bolmens östra strand. Arbetet påbörjades 2022 genom en projektplan. Efter en omorganisering har samhällsbyggnadsavdelningen från 2023 ansvar för att samordna arbetet. Enligt uppdrag ska samtliga nämnder delta i arbetet med den fördjupade översiktsplanen. Därför bildades en förvaltningsövergripande arbetsgrupp som bidrar med olika expertkompetenser.

Plan- och bygglagens tredje kapitel redogör för hur en översiktsplan ska upprättas. En översiktsplan berör generellt många människor och intressen och det är viktigt att alla får möjlighet att komma till tals. Under arbetets gång ska allmänhet, myndigheter och andra berörda få möjlighet att ta del av och bidra till planförslaget. Den fördjupade översiktsplanen tas fram enligt plan- och bygglagens tredje kapitel och följer Boverkets ÖP-modell 2.1. Vill du läsa mer om vad ÖP-modellen innebär kan du läsa om det på Boverkets hemsida.

Planförslaget har arbetats fram med stöd av den förvaltningsövergripande arbetsgruppen samt ett antal olika utredningar som ligger till grund för de strategiska ställningstaganden, strukturbilden samt mark- och vattenanvändningsförslagen.

I arbetet har också ungdomar i åldern 16–18 år haft möjlighet att lämna inspel tidigt i processen genom sitt sommarjobb på kommunen som “Unga kommunutvecklare”. Under en tid av sina tre veckor hos kommunen var ungdomarna med i framtagandet av nulägesanalysen för den fördjupade översiktsplanen. Där fick de analysera hur dagsläget ser ut i området och vilka möjligheter och utmaningar som området står inför. Nulägesanalysens olika delar fokuserade på kommunens mål för samhällsbyggande, dessa kan man läsa mer om här eller i kommunens översiktsplan.

Samråd

Samrådet utgör det inledande steget för dialog mellan kommunen, grannkommunerna, regionen, olika myndigheter och kommuninvånarna kring planförslaget. Innan det officiella samrådet med allmänheten, grannkommuner och statliga myndigheter påbörjas, genomförs en strategisk miljöbedömning i flera faser. Inledningsvis identifieras vilka miljöaspekter som är aktuella. Därefter förs samtal med länsstyrelsen om vilka miljökonsekvenser som ska ingå och hur detaljerat de ska behandlas i den kommande miljökonsekvensbeskrivningen.

Under själva samrådsperioden ges allmänheten och andra berörda möjlighet att lämna sina synpunkter på både miljökonsekvensbeskrivningen och planförslaget. När samrådet avslutas sammanställs alla inkomna synpunkter i en samrådsredogörelse, där det även framgår om synpunkterna har lett till några ändringar i planförslaget eller inte.

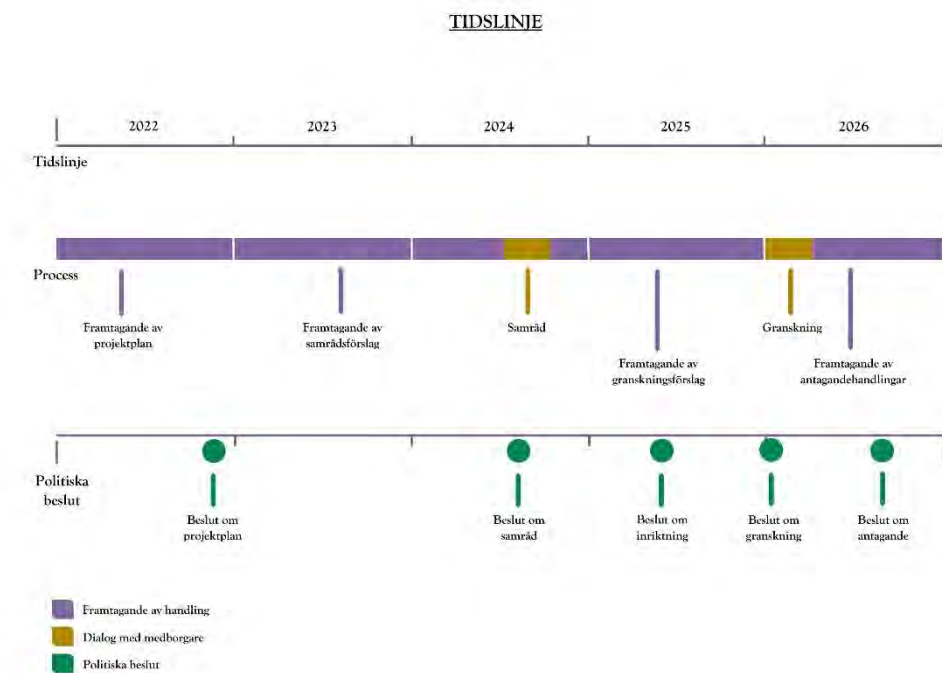
Granskning

Det uppdaterade planförslaget visas offentligt för granskning under minst två månader, tillsammans med en sammanställning av samrådssynpunkter och en miljökonsekvensbeskrivning. Syftet med granskningsperioden är främst att informera, och oftast görs bara mindre justeringar i planen efteråt. Skulle det däremot visa sig att större förändringar krävs, eller att ytterligare dialoger behövs, har kommunen möjlighet att förlänga granskningsperioden eller ordna en ny granskning.

Antagande

När granskningen är klar ska kommunen ta fram ett särskilt dokument där de sammanfattar alla inkomna synpunkter och redovisar vilka justeringar i planen som gjorts på grund av dessa. Om inga

större förändringar behöver göras kan kommunfullmäktige besluta om att anta den fördjupade översiktsplanen. Den nya fördjupade översiktsplanen ersätter därmed den aktuella delen av den övergripande översiktsplanen ÖP 2035. De strategiska vägvalen och förslagen för markanvändning i den fördjupade översiktsplanen blir sedan vägledande för framtida fysisk planering och tillståndsgivning i området.

Tabell/illustration med processen, tidslinje, arbete/dialog och politiska beslut.

Projektorganisation

Det är kommunstyrelsen som är uppdragsgivare för den fördjupade översiktsplanen och fattar de politiska besluten vid de olika etapperna i processen, inklusive eventuella inriktningsbeslut. Arbetet sker i samverkan med kommunens alla förvaltningar och bolag, där graden av engagemang varierar beroende på verksamhet. Projektgruppen leds av samhällsbyggnadsavdelningen, medan den förvaltningsövergripande arbetsgruppen bemannas med tjänstepersoner från tekniska förvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen samt

socialförvaltningen. Även de kommunala bolagen ingår i denna arbetsgrupp. Dessutom finns en referensgrupp med representanter från olika förvaltningar som kommunen kan föra dialog med eller rådfråga vid behov.

Utgångspunkter

Planens tidshorisont

Planförslaget utgår ifrån kommunens vision om att tillsammans forma framtiden mot 35 000 invånare, och skapar möjligheter för en blandad bostadsbebyggelse i attraktiva lägen. Förslaget ger möjligheter till attraktiva boenden, med varierade boendemiljöer. Särskilt fokus för den fördjupade översiktsplanen är att bevara områdets många natur- och kulturvärden samtidigt som nya områden för bostadsbebyggelse i attraktiva lägen möjliggörs. Planförslaget har inte längre någon preciserad tidshorisont på grund av förändrade förutsättningar där bland annat världsläget och förändrade befolkningsprognoser för kommunen och hela Sverige gör att kommunen från ett strategiskt perspektiv behöver tänka om kring den framtida utvecklingen. Kommunen har en fortsatt ambition att utvecklas och växa.

Ljungby kommuns vision och visionsmål

Vår vision, tillsammans med de tillhörande visionsmålen och målen för ett hållbart samhällsbyggande, fungerar som vägledande fundament för arbetet med den fördjupade översiktsplanen. Planförslaget har tagits fram med dessa som utgångspunkt. Visionsmålen och hållbarhetsmålen bygger på de globala målen, men planen måste även förhålla sig till andra mål på nationell, regional och kommunal nivå.

Ljungby kommun styrs av den övergripande visionen: "I Ljungby kommun formar vi framtiden tillsammans, mot 35 000 invånare". För att konkretisera visionen har tre huvudsakliga visionsmål tagits fram: Att vara bästa kommunen att växa i, erbjuda livslångt lärande för alla, samt skapa ett rikt liv. Varje visionsmål kopplas till specifika globala mål, genom att de globala målen fördelas mellan de olika visionsmålen.

För att förverkliga visionen arbetar kommunen med särskilda fokusområden, som valts ut eftersom de anses vara avgörande för att nå visionen om 35 000 invånare.

- Öka attraktiviteten mot gruppen unga vuxna och etablera lockande levnadsmiljöer
- Inled ett arbete som stödjer utveckling kring relevanta vattenfrågor i Ljungby kommun
- Utveckla arbetet kring berättartraditionen
- Näringsliv

Dessa områden har identifierats utifrån en omvärldsanalys från 2017, som grundar sig på forskning, statistik och idéer från workshops. De fem strategiområdena i översiktsplanen togs fram delvis för att möta de utmaningar som lyftes fram i analysen och har blivit vägledande för kommunens politiska arbete. De ställningstaganden som gjorts inom varje strategiområde hör ihop med fokusområdena.

Mer information om visionsmålen och deras koppling till de globala målen hittar du här.

Nationella, regionala och kommunala mål och inriktningar

I plan- och bygglagen står det att kommunerna ska ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen. Bland annat innefattar det miljömål, folkhälsomål, jämställdhetsmål och FN:s Globala mål, Agenda 2030. Planförslaget för den fördjupade översiktsplanen är framtaget med utgångspunkt i de ställningstaganden som översiktsplanen har tagit, tillsammans med de antagna kommunala och regionala inriktningar som gäller. Nedan följer en kort genomgång av de viktigaste delarna som har format arbetet för den fördjupade översiktsplanen.

Regional utvecklingsstrategi 2025–2035

Boendeattraktivitet och hållbara livsmiljöer

Strategin lyfter vikten av att öka boendeattraktiviteten i hela länet, särskilt genom att utveckla sjönära och naturnära boendemiljöer. För Bolmens östra strand innebär det att skapa attraktiva bostadsområden med närhet till vatten, natur och rekreation, samtidigt som områdets ekologiska värden bevaras. Det betonas att nybyggnation ska ske hållbart och cirkulärt, och att befintliga miljöer ska tas tillvara och utvecklas.

Samordnad samhällsplanering och flerkärnighet

Strategin förespråkar en samhällsplanering där olika orter och bygder utvecklas utifrån sina unika förutsättningar och kompletterar varandra. Bolmens östra strand kan ses som en strategisk nod som stärker Ljungby kommuns flerkärniga struktur. Det innebär att området ska planeras i samverkan med andra delar av kommunen och regionen, med fokus på bostadsbebyggelse, infrastruktur och kollektivtrafik.

Klimatanpassning och vattenkvalitet

Bolmen är en viktig dricksvattenresurs och har höga naturvärden. Strategin understryker att samhällsplaneringen ska säkerställa god vattenkvalitet och klimatanpassning. För fördjupad översiktsplan Bolmens östra strand innebär det att planera för hållbara lösningar för vattenförsörjning, avlopp och dagvattenhantering, samt att skydda sjöns och omgivningens biologiska mångfald.

Infrastruktur och tillgänglighet

Utvecklingsstrategin pekar på behovet av att stärka både fysisk och digital infrastruktur. För Bolmens östra strand innebär det att området ska vara tillgängligt för gång, cykel och kollektivtrafik, samt ha god digital uppkoppling. Detta är avgörande för att möjliggöra både permanentboende och fritidsboende samt för att stärka områdets attraktivitet för besöksnäring och näringsliv.

Lokal mobilisering och samverkan

Strategin betonar vikten av lokal mobilisering och samverkan mellan kommun, näringsliv, föreningsliv och invånare. För Bolmens östra strand innebär det att utvecklingen ska ske i dialog med lokala aktörer, där lokalt engagemang och kunskap tas tillvara för att skapa långsiktigt hållbara och attraktiva miljöer.

Agenda 2030 och hållbar utveckling

I september 2015 antog FN:s generalförsamling ett globalt hållbarhetsramverk, kallat Agenda 2030. Detta innebär att alla FN:s medlemsländer har åtagit sig att bekämpa fattigdom, minska orättvisor och ojämlikheter, stoppa klimatförändringarna och arbeta för fred och rättvisa.

De globala målen kan upplevas som breda och svåra att ta tag i utifrån ett svenskt perspektiv. Genom att koppla ihop dessa mål med lokala, regionala och nationella strategier blir det dock möjligt att arbeta för en hållbar samhällsutveckling på lång sikt.

I portalparagrafen till plan- och bygglagen framgår att reglerna om hållbar utveckling syftar till att, med respekt för individens frihet, skapa ett samhälle med jämlika och goda levnadsvillkor samt en långsiktigt hållbar miljö för nuvarande och framtida generationer. Hållbar utveckling innebär att vi tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att göra detsamma. Ofta delas hållbar utveckling in i tre delar – ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet – som tillsammans ska vägas samman till en helhet.

Ekologisk hållbarhet handlar om att använda naturens resurser ansvarsfullt, utan att hota ekosystemens fortlevnad och funktioner för framtiden. Ekosystemen ger oss tjänster som mat, energi, rent vatten, klimatreglering och naturupplevelser.

Social hållbarhet inom fysisk planering blir ofta synlig först när den saknas eller brister. Exempelvis kan segregationen mellan bostadsområden, otrygga eller exkluderande platser undvikas om planeringen görs med social hållbarhet i åtanke. Även om samhällsplaneringen inte ensam kan skapa ett helt inkluderande och hållbart samhälle, kan den bidra till positiv utveckling när den utgår från dessa perspektiv. Folkhälsomyndigheten definierar ett socialt hållbart samhälle som ett jämställt och jämlikt samhälle där alla lever ett gott liv med god hälsa, utan orättvisa skillnader, och med hög tolerans och respekt för allas lika värde. Det kräver tillit och delaktighet i samhällsutvecklingen, vilket bland annat kan uppnås genom medborgardialoger. Mångfald vad gäller ålder, kultur, erfarenheter och lokalt engagemang är grunden för social hållbarhet.

Ekonomisk hållbarhet innebär att vi är sparsamma med resurser och tar hänsyn till kostnader som kan uppstå om människors hälsa eller miljön skadas. Ekonomisk tillväxt får inte ske på bekostnad av den ekologiska eller sociala hållbarheten.

Nationella och regionala miljömål

Sverige har satt upp 16 miljö kvalitetsmål som ska främja en hållbar samhällsutveckling. I miljökonsekvensbeskrivningen redovisas hur de miljömål som är relevanta för planen påverkas av

förslaget. Två av dessa mål – ”Hav i balans samt levande kust och skärgård” samt ”Storslagen fjällmiljö” – är dock inte aktuella för Ljungby kommun.

Utöver de nationella målen har Länsstyrelsen i Kronobergs län tagit fram regionala miljömål för perioden 2021–2030, som kompletterar de nationella riktlinjerna. Den fördjupade översiktsplanen beaktar särskilt de delmål som är viktiga på regional nivå. Läs mer om de regionala miljömålen här.

- Minska utsläppen av kväveoxider
- Minska utsläppen av orenat avloppsvatten
- Minska utsläppen av fossila bränslen
- Fånga in koldioxid
- Behålla jordbruksmarken
- Behålla arealen skogsarbete
- Behålla de grova träden
- Öka andelen löv i skogen

Barnkonventionen

Sedan Barnkonventionen blev lag i Sverige år 2020 måste barns rättigheter tas hänsyn till under hela samhällsbyggnadsprocessen – från planering till utformning och förvaltning av den byggda miljön, inte bara i planeringsfasen. FN:s barnrättskommitté har gett ut riktlinjer till artikel 3 (barnets bästa), artikel 12 (barns rätt att uttrycka sina åsikter) och artikel 31 (barns rätt till lek, vila och fritid), som tydliggör hur plan- och bygglagen bör användas i praktiken. Lagen ska också se till att barn får jämlika och goda sociala villkor både nu och i framtiden, genom att skapa ett samhälle som främjar allas lika möjligheter.

Kommunala mål och styrdokument

Befolkningstillväxt är viktig för kommunen då det skapar utvecklingspotential och möjliggör för offentlig service. Kommunens vision för befolkningsökningen är att tillsammans bli 35 000 invånare i Ljungby kommun. För att nå 35 000 invånare behöver kommunen öka sitt invånarantal med nästan 6 500 invånare. Med förändrade förutsättningar, världsläge och uppdaterade befolkningsprognoser har kommunens utgångsläge för hur vi föreslår att kommunen ska utvecklas behövt arbetas om.

Kommunens bostadsförsörjningsprogram pekar på ett generellt underskott av vissa typer av bostäder. Det saknas framför allt bostäder för utsatta grupper så som äldre och personer med olika funktionsvariationer. Den aktuella efterfrågan på olika typer av bostäder påverkas i stor grad av den rådande ekonomiska konjunkturen.

Sociala värden

Ett socialt hållbart samhälle är ett demokratiskt samhälle där vi tillåter alla som lever och verkar i kommunen att delta i samhällsutvecklingen exempelvis genom delaktighet och inkludering. En förutsättning för social hållbarhet är att tillgodose alla människors grundläggande behov och att de mänskliga rättigheterna säkerställs. En öppenhet för mångfald behövs för att bidra till att alla människor är inkluderade – oavsett kön, utbildnings- och inkomstnivå, social status, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, bostadsort, sexuell läggning, könsöverskridande identitet och uttryck, ålder och funktionsnedsättning. Det innebär att vi behöver anpassa och utforma samhället utifrån människors olika behov och förutsättningar.

Trygghet

Trygghet är en grundläggande aspekt i all samhällsplanering och ska genomsyra den översiktliga planeringen. I arbetet med den fördjupade översiktsplanen för Bolmens östra strand har trygghetsfrågor integrerats i nulägesanalysen av områdets utvecklingsmöjligheter och utmaningar.

Ett tryggt samhälle kännetecknas av att invånare och besökare kan röra sig fritt och känna sig säkra i såväl bostadsområden som i offentliga miljöer och naturområden. För att uppnå detta arbetar kommunen med flera strategier:

- **Ökat permanentboende:** Ett utökat permanentboende i området bedöms vara positivt för tryggheten året runt. Fler boende innebär ökad närvaro av människor, vilket minskar risken för brott och ökar den sociala kontrollen. Detta kallas ibland för att stärka de "kapabla väktarna" – personer som ser, hör och kan agera vid behov.
- **Trygga och tillgängliga mötesplatser:** Planeringen ska skapa inkluderande och attraktiva mötesplatser där människor med olika bakgrund kan mötas. Genom att utforma offentliga miljöer med god belysning, överblickbarhet och närhet till bostäder ökar tryggheten och minskar risken för otrygga platser.
- **En kommun fri från våld:** Ett arbete för att medvetandegöra kommuninvånarna och förebygga våld i olika former.

Folkhälsomål

Folkhälsa omfattar flera aspekter av hälsa, som fysisk, social och psykisk. Folkhälsomålen, som fastställdes av riksdagen 2018, syftar till att ge alla invånare lika möjligheter till god hälsa. För att uppnå detta har åtta tydliga målområden tagits fram som pekar ut de samhällseliga faktorer som påverkar människors hälsa och jämlikhet. Att nå dessa mål förutsätter att samarbete sker på alla nivåer i samhället, från nationell till lokal nivå.

Genom en genomtänkt samhällsplanering kan boendemiljöer och närsamhällen utvecklas så att de erbjuder bra bostäder, stärker den sociala samvaron och skapar trygga platser där människor kan mötas och känna tillit – vilket i sin tur gynnar en jämlik hälsa. För att skapa en rättvis hälsa är det viktigt att nya bostadsområden, offentliga platser och mötesplatser utformas på ett sätt som tar hänsyn till social hållbarhet och samtidigt minskar riskerna för skadliga miljöpåverkningar. Medborgarnas inflytande och delaktighet kan fångas upp tidigt genom dialoger i planeringsprocessen. Genom att skapa öppna, inkluderande mötesplatser där människor med olika bakgrund kan mötas, stärks demokrati och möjligheten att vara delaktig i samhället.

Ljungby kommun har som mål att vara fri från våld. Kommunens folkhälsoarbete, som grundar sig på Kronobergs läns gemensamma folkhälsopolicy, drivs bland annat genom brottsförebyggande rådet "BRÅL". Kommunen ser tydliga samband mellan folkhälsofrågor och brottsförebyggande

arbete. Därför ska samhällsplaneringen alltid utgå från trygghet och säkerhet för att öka känslan av trygghet för alla som vistas i offentliga miljöer.

Minska segregation och utanförskapet

Regeringen arbetar aktivt för att minska utanförskapet i samhället. Målet är att färre personer ska hamna utanför och att motverka parallella samhällen. Det är viktigt att människor själva tar ansvar för att bli en del av gemenskapen, samtidigt som deras trygghet och möjligheter till ett gott liv ska stärkas.

Jämställdhets- och jämlikhetsmål

I Sverige strävar man efter att uppnå jämställdhet genom att integrera jämställdhetsperspektivet i all verksamhet och på samtliga nivåer vid beslutsfattande. Det övergripande målet är att kvinnor och män ska vara lika mycket värda och ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter att påverka både samhället och sina egna liv. För att konkretisera detta har sex delmål tagits fram:

1. Makten och inflytandet ska fördelas jämnt – både kvinnor och män ska ha samma möjlighet att vara aktiva medborgare och kunna påverka beslut inom alla samhällsområden.
2. Ekonomisk jämställdhet innebär att alla, oavsett kön, ska ha lika förutsättningar till avlönat arbete och därmed ekonomisk självständighet genom hela livet.
3. Utbildning ska vara jämställd – flickor och pojkar, kvinnor och män ska ha lika möjligheter och villkor när det gäller utbildning, val av studier och personlig utveckling.
4. Det obetalda arbetet hemma och omsorgen ska delas lika, så att både kvinnor och män tar lika ansvar och har samma möjlighet att ge och få omsorg.
5. Hälsan ska vara jämställd, vilket betyder att alla ska ha samma förutsättningar för god hälsa samt tillgång till vård och omsorg på lika villkor.
6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra, och alla – oavsett kön – ska ha rätt till kroppslig integritet.

När det gäller samhällsplanering innebär detta att jämställdhetsperspektivet ska finnas med redan från start i planeringsprocessen, vilket ger bättre förutsättningar för fortsatt utveckling. Det är

viktigt att analysera hur kvinnor och män rör sig till olika platser, var de arbetar, vad de gör på fritiden och hur trygga de känner sig i olika miljöer. Sådan information ger ledtrådar om utmaningar och visar hur samhällsplaneringen kan möta dem på bästa sätt.

Jämställdhet handlar också om att alla ska få möjlighet att delta i planeringsprocesserna. Det gäller att fundera över vilka som nås av information, vilka som deltar i dialogmöten eller fokusgrupper, och vem som får vara samtalsledare. Genom att skapa strukturer för deltagande kan samhällsplaneringen se till att alla får chans att vara med och påverka samhällsutvecklingen.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning syftar till att dessa personer ska ha samma förutsättningar och full möjlighet att delta i samhället. Sveriges politik för funktionshinder är en del av jämlikhetsarbetet och innebär att samhället ska anpassas så att personer med funktionsnedsättning kan leva och verka på samma villkor som andra, och att tillgängligheten ska förbättras.

Naturligtvis är vi människor mer än bara vårt kön. Flera faktorer samverkar, såsom ålder, etnicitet, religion, funktionsvariation, sexuell läggning samt könsidentitet och uttryck. Den fysiska planeringen ska därför bidra till att skapa ett hållbart och inkluderande samhälle för alla, och vara lyhörd för förändringar och nya behov som uppstår.

Delaktighet och inkludering

Delaktighet och inkludering är centrala principer i översiktsplanering. Ett öppet och demokratiskt samhälle förutsätter att alla som lever och verkar i kommunen ges möjlighet att delta i samhällsutvecklingen. I arbetet med den fördjupade översiktsplanen för Bolmens östra strand har delaktighet och inkludering varit vägledande genom hela processen.

Kommunen arbetar aktivt för att säkerställa att olika grupper – oavsett ålder, kön, ursprung, funktionsvariation eller bakgrund – får möjlighet att göra sina röster hörda. Detta sker genom:

- **Dialog och samråd:** Under framtagandet av planen har dialogmöten hållits med invånare, föreningar, sockenråd och andra intressenter. Ungdomar har involverats genom projektet ”Unga kommunutvecklare”, där de fått bidra med sina perspektiv i nulägesanalysen.

- **Breddad representation:** Kommunen strävar efter att representationen i dialoger och samråd ska vara så bred som möjligt, så att olika erfarenheter och behov fångas upp.
- **Tillgänglig information:** Planförslaget presenteras digitalt och interaktivt för att göra informationen tillgänglig för fler, och särskild hänsyn tas till att innehållet ska vara lätt att ta till sig oavsett bakgrund eller förutsättningar.
- **Inflytande över offentliga rum:** Invånarnas delaktighet i utformningen av offentliga platser, parker och mötesplatser ses som en viktig del av samhällsbyggandet. Delaktighet bidrar till behovsanpassning och en känsla av ägande, vilket stärker engagemanget för platsen.

Del 2 - Framtidsbild

Mål för hållbart samhällsbyggande

I samband med arbetet med Översiktsplan 2035 samarbetade Ljungby kommun och Växjö kommun i ett gemensamt projekt för att ta fram en metod för löpande hållbarhetsbedömning av översiktsplanens förslag. Som en del av detta arbete formulerades tio mål för hållbart samhällsbyggande. Dessa mål utgår från de globala målen i Agenda 2030, anpassade efter Sveriges särskilda utmaningar och de nationella miljökvalitetsmålen. Målområdena har dessutom begränsats till sådant som fysisk planering kan påverka. Kommunstyrelsen beslutade den 15 januari 2019 att använda målen som grund för den övergripande planeringen.

De tio målen för hållbart samhällsbyggande har fungerat som riktmärke i nulägesanalysen, där de har använts för att jämföra nuläget i området med det önskvärda framtidsläget. Både den förvaltningsövergripande arbetsgruppen och unga kommunutvecklare har bidragit till analysen genom att undersöka områdets utmaningar och möjligheter utifrån dessa tio mål.

Efter att nulägesanalysen sammanställts, lyftes de mest betydelsefulla utmaningarna fram för varje målområde. Dessa prioriterade utmaningar har sedan behandlats i strategiska ställningstaganden inom översiktsplanens övergripande strategiområden.

Mål för hållbart samhällsbyggande:

1. Vardagsliv

Det finns inkluderande, tillgängliga och attraktiva mötesplatser och platser för att utöva och uppleva kultur och idrott i varje del av kommunen. Mötesplatserna är inbjudande och uppmuntrar till naturliga möten för alla människor oavsett bakgrund och förutsättning.

Vardagsgöromålen som arbete, skola, inköp av dagligvaror och fritidsaktiviteter går smidigt för alla i hela regionen/kommunen genom ett yteffektivt transportsystem som främjar hälsa och välbefinnande samt minskar miljö- och klimatpåverkan. På kortare sträckor är därför

gång och cykel de helt dominerande sätten att förflytta sig på och de prioriteras i samhällsplaneringen.

2. Individen

Samhällsplanering görs utifrån ett demokratiskt perspektiv där invånare är delaktiga och har inflytande i samhällsplaneringen. Ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv finns med i alla steg av planeringsprocessen.

Bebyggelsemiljöerna är inkluderande och främjar trygghet, säkerhet, sammanhållning och möten mellan människor med olika bakgrund. Ohälsotal och inkomstnivå skiljer sig inte nämnvärt åt mellan olika delar och områden.

3. Hälsa och säkerhet

Oavsett var människor bor, lever och verkar påverkas de inte negativt av yttre faktorer som föroreningar och buller. Dessutom har lokaliseringen av bostäder, arbetsplatser och grönområden utförts på ett sätt som bidrar till ett mer anpassat samhälle med individen i fokus.

4. Klimat/Klimatanpassning

Utgångspunkten för bebyggelse och infrastruktur är att det utförs på ett sådant sätt som minimerar påverkan på klimatet och är motståndskraftig mot samt anpassad till förändringar i klimatet. Det finns goda förutsättningar för att störningar från klimatpåverkan minimeras och inte bidrar till ett hinder i människors, djurs och växters liv.

5. Naturmiljö

I och intill staden och de övriga orterna är det gott om gröna miljöer, som är trygga att vistas i och som binds ihop med grönstråk till en sammanhängande grönstruktur. De är mångfunktionella med rekreation, friluftaktiviteter, biologisk mångfald, odling, omhändertagande av dagvatten, med flera ekosystemtjänster.

6. Vatten

Alla har dricksvatten av god kvalitet. Stränder och vattenkvaliteter påverkas inte negativt av utvecklingen utan värnas om och bibehålls för att kunna erbjuda förutsättningar för bland annat liv och rörelse. Det finns även en tillgänglighet och närhet till vattenområden av god kvalitet.

7. Bebyggelsestruktur/Funktionsblandning

Staden är funktionsblandad. I varje stadsdel finns boende, vardagsservice, arbetsplatser och möjligheter till rekreation och lek utomhus. Serviceorterna ska erbjuda ett varierat utbud av bostäder, skolor, butiker, service, arbete, idrott och fritidsaktiviteter.

Det finns en blandning av bostäder med avseende på typ, storlek och upplåtelseform.

8. Natur- och kulturlandskap

De kulturhistoriska värdena och andra kvaliteter i den fysiska miljön som ger staden, orterna och bygderna deras identitet värnas, vårdas, framhävs och byggs vidare på.

Natur- och kulturlandskapet på landsbygden präglas av stor variation och biologisk mångfald, samt genererar en mångfald av ekosystemtjänster. I jord- och skogsbruket finns balans mellan produktion och biologisk mångfald. Jordbruksmark bevaras och ger en ökad självförsörjning.

9. Arbetsmarknad och näringsliv

Det finns en stark och attraktiv arbetsmarknad med gott om arbetstillfällen och ett resurseffektivt och miljövänligt näringsliv med goda arbetsvillkor. Här finns goda möjligheter för företag att etablera sig och att utveckla verksamheten.

10. Teknisk försörjning och resurser

Det finns snabba och tillförlitliga tåg- eller snabbussförbindelser både inom och mellan regioner, som tids- och kostnadsmässigt är fördelaktigare att resa med än att åka bil.

Klimatsmart energiförsörjning, VA-försörjning och avfallshantering som inte påverkar mark, sjöar, vattendrag eller grundvatten negativt. Den energi som används för el, transporter, uppvärmning och kyla kommer till hundra procent från förnybara källor. Avfall minimeras genom en hög grad av cirkulär ekonomi där resurser tas till vara i ett cirkulärt kretslopp.

Strategiområden

Strategiområden berör både samhällsplaneringsfrågor såväl som frågor om kommunens utveckling i ett bredare perspektiv. De fem strategiområdena i översiktsplanen är resultatet av den omvärldsanalysen som gjordes av kommunen 2017. Strategiområdena identifierades för att möta de utmaningar som identifierades i omvärldsanalysen för hela kommunen.

De strategiområden och dess ställningstaganden som tagits fram till kommunens övergripande översiktsplan formar även planförslaget för Bolmens östra strand. Vissa anpassningar har gjorts för att förhålla sig bättre till de utmaningar och förutsättningar som Bolmens östra strand har jämfört med resterande kommunen. Samtliga strategiområden utgör väsentliga ramar för planförslagets huvudfokus.

De fem strategiområden som finns i översiktsplanen är följande:

- Infrastruktur och kommunikationer
- Natur och vatten
- Attraktiva bebyggelsemiljöer
- Näringsliv och utbildning
- Uppleva och göra

Utvecklingsinriktning

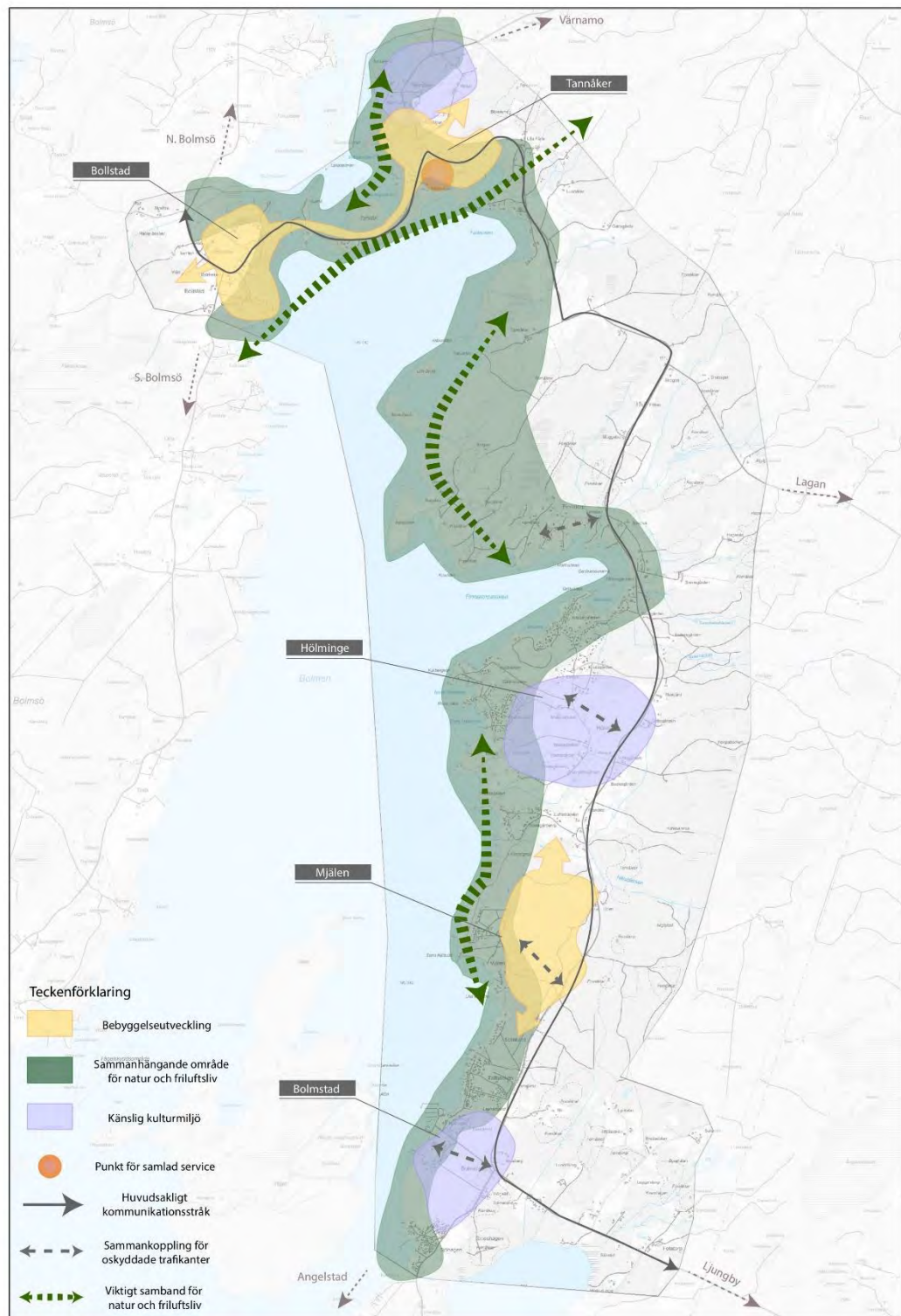
Utvecklingsinriktning är en aspekt i ÖP-modellen som ska visa funktioner och funktionella samband. Utvecklingsinriktningen handlar inte om att kartlägga befintlig struktur och markanvändning utan ska i stället tydliggöra och lyfta prioriteringar mellan de viktigaste strategiska sambanden som påverkar områdets långsiktiga utveckling.

I utvecklingsinriktningen visas de övergripande strukturerna för bebyggelse, grön- och blåstruktur samt kommunikationer eller stråk med ställningstaganden för hur dessa strukturer bör utvecklas. Här redovisas långsiktiga intentioner i grova drag och särskilt viktiga utvecklingsinsatser lyfts fram. Utvecklingsinriktningen visualiseras genom en strukturbild.

Utvecklingsinriktningar

Strukturbilden visar en framtidsbild över den utveckling som Ljungby kommun vill uppnå med området Bolmens östra strand. Den syftar till att definiera en fysisk struktur för utvecklingen och kan ses som en sammanfattning av förslag till markanvändningen. Den har utgått från nulägesanalysen, och framför allt hur nuläget på platsen ser ut, var befolkningen bor, hur rörelse inom och kring området ser ut samt var det finns förutsättningar för utveckling. Även känsliga värden som natur- och kulturmiljöer har varit viktiga.

Strukturbilden används för att fokusera kommunens åtgärder och satsningar. I strukturbilden tydliggörs utvecklingsinriktningen i tre aspekter, bebyggelse, natur och friluftsliv samt infrastruktur och kommunikationer. Dessa tre aspekter tar sig an strategiområdena från kommunens övergripande översiktsplan samtidigt som de möter upp de prioriterade utmaningar som identifierades i nulägesanalysen.

Bebyggelse

Utvecklingsinriktning för bebyggelse beskriver och visar potentiell framtida utvecklingsriktning av bebyggelse som kommunen vill prioritera. Den visar också områdets funktioner och samband på en övergripande nivå. Den övergripande riktningen av bebyggelse innebär inte att utvecklingen är styrd till att bara hanteras inom de områden som pekas ut eller att de med säkerhet kommer att fullföljas. Det är främst ett sätt att visa var huvudsakligt fokus ligger och i vilken riktning som områdets framtida utveckling kan ta vid.

Utvecklingsinriktning för bebyggelse integrerar strategiområde **attraktiva bebyggelsemiljöer** samt **näringsliv och utbildning**.

Prioriterade utmaningar

- Boendemiljöer och olika funktioner är inte tillräckligt varierade i befintliga eller planerade områden. Utbudet av olika bostadstyper och boendeformer är relativt ensidigt.
- Områdets många värden och funktioner gentemot bebyggelseutveckling behöver tydliggöras.

Kommunens ställningstaganden

- Huvudsaklig bebyggelseutveckling bedöms vara lämplig kring redan befintlig bebyggelse.
- Huvudprincipen vid framtagande av nya bebyggelseområden har varit att varsamt förtäta på lämpliga platser inom befintlig bebyggelse och att möjliggöra för nya attraktiva lägen i nära anslutning till bebyggelsen.
- Stor hänsyn har tagits till att bostadsutveckling inte ska påverka befintliga värden. Inga förslag av bebyggelseutveckling bör leda till att platsens värden påverkas negativt eller förstörs.

Känslig kulturmiljö

Inom tre större områden finns det värdefulla kulturmiljöer av olika karaktär som i sin helhet anses vara känslig för påverkan. Intentionen av utpekandet är att säkerställa aktsamhet framöver och att platsernas värden bibehålls.

Samlad service

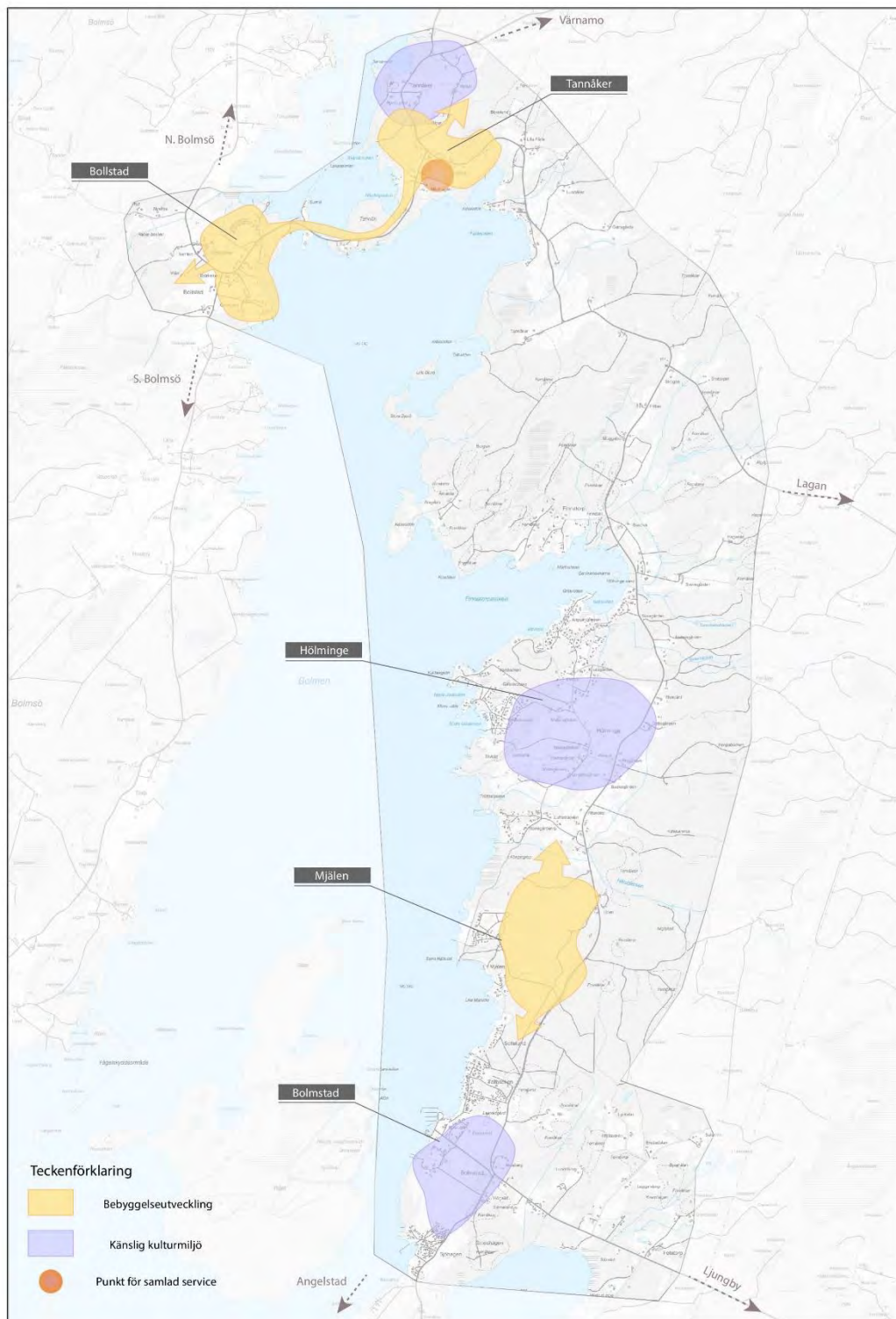
Samlad service visar punkter där flera servicefunktioner finns samlade på samma plats. När den långsiktiga intentionen av bebyggelseutvecklingen möjliggörs, bidrar det till att nödvändigt underlag skapas för den samlade servicen.

Prioriterad utmaning

- Funktionsblandning och servicestrukturen är gles och fragmenterad vilket gör att det är oklart var behovet av mötesplatser är som störst.

Kommunens ställningstagande

- Samlad service bedöms vara lämplig på de platser där störst samling av bebyggelse finns och där det redan i dagsläget finns service.

Natur och friluftsliv

Grönstrukturen utgörs av större sammanhängande områden med höga naturvärden, vilka är viktiga för både växt- och djurliv och människors möjlighet till rekreation. En definierad grönstruktur möjliggör för ett mer strukturerat arbete med att bevara och utveckla natur- och rekreationsvärden.

Blåstrukturen utgörs av strategiska och viktiga områden utmed sjön Bolmens strandlinje och har höga natur- och rekreationsvärden som är extra känsliga för all typ av påverkan.

Utvecklingsinriktningen för blåstruktur har lagts samman med grönstrukturen i strukturbilden för att tydligare visa det viktiga sammanhanget som området som helhet har. Detta är för att säkerställa att det finns ett extra fokus kring att bevara den känsliga miljön och i vissa fall möjliggöra tillgänglighet till platser i rekreativa syften.

Utvecklingsinriktning för natur och friluftsliv integrerar strategiområde **natur och vatten** samt **uppleva och göra**.

Viktiga samband för natur och friluftsliv

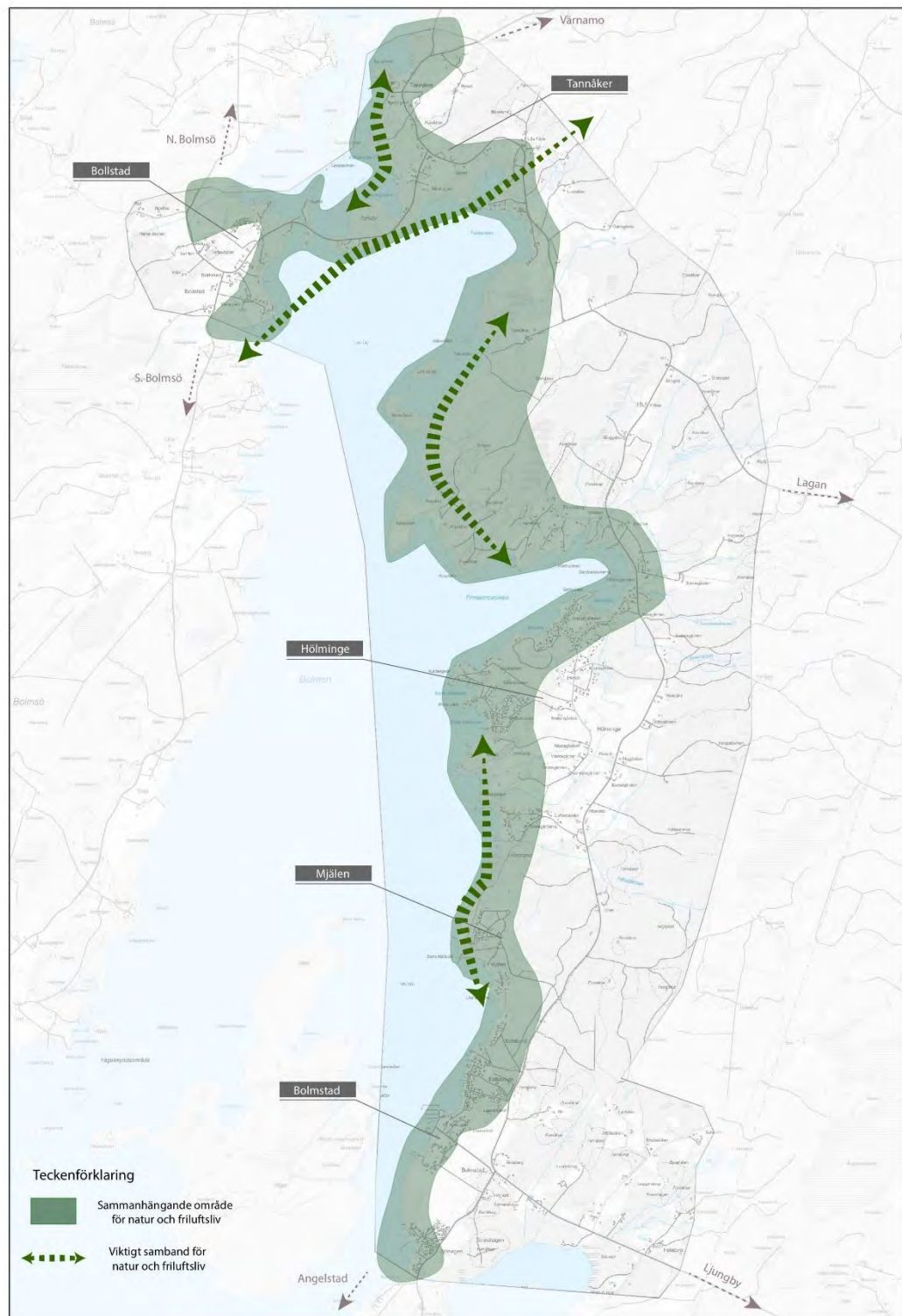
Särskilt viktiga samband för natur och friluftsliv visar på områden som med fördel ska kopplas samman bättre. De ska undvikas att brytas och på något annat sätt negativt påverkas genom olämplig utveckling. Dessa är betydelsefulla för naturvärden och den biologiska mångfalden, spridningskorridorer eller värdefulla naturmiljöer. Det kan också vara platser där det är viktigt att prioritera tillgänglighet för rekreation.

Prioriterade utmaningar

- Det saknas en tydlig grönstrategi för området som skapar en helhetsbild över hur området bör utvecklas med hänsyn till ett naturvärdesperspektiv.
- Många av de mötesplatser som finns eller som har potential är inte tillgängliga för alla, och i många fall är de säsongsberoende. Utvecklingsmöjligheterna för rekreation och friluftsliv begränsas av att många områden är eller betraktas som privata.

Kommunens ställningstaganden

- Bolmens östra strand är ett område med många naturvärden av olika klassning och därför har utvecklingsinriktningen av naturområden säkerställt att natur- och rekreationsvärden kan bevaras och utvecklas samt att de ska kunna fungera som allmäntillgängliga grönområden.
- De områden som har de högsta naturvärdena bör bevaras för sina värden.
- Rekreationsvärden hanteras i form av rekreationsområden vilka bör vara lättillgängliga för att kunna användas fullt ut. Detta innebär att natur- och rekreationsvärden här ska visas särskild hänsyn vid utveckling av bebyggelse, och att ingen negativ påverkan på dessa områden görs utan vidare utredningar och kompensationsåtgärder.
- Grönstrukturens form och sammankoppling har också värde för den biologiska mångfalden där spridningskorridorer är viktiga för att behålla arter och dess miljöer. Det är därför viktigt att inte påverka eller förändra grönstrukturens form allt för mycket för att inte riskera att viktiga kopplingar försvinner. Då stora delar av området består av natur med höga naturvärden har en grönstruktur lagts över de områden som är mest intressanta att bevara och för att stärka dess sammankoppling.
- Stora delar av området har en rik kulturhistoria vilket speglas både i den bebyggda miljön och i det omkringliggande landskapet. Bebyggelse på jordbruksmark undviks, där enbart mindre avsteg från den bestämmelsen kan godkännas.

Infrastruktur och kommunikationer

Kommunikationsstråk är de viktigaste vägarna av olika slag, vilka hela området är beroende av för att tillgängliggöra området i stort. I utvecklingsinriktningen är det enbart det mest använda och viktiga stråket som anges för att visa att satsningar på detta stråk är av högsta prioritet. Stråket baseras på de största rörelseströmmarna och viktigaste målpunkterna inom och utanför området. Den är även en sammanslagning av väg för biltrafik och gång- och cykeltrafikanter, då en ny sträckning av gång- och cykelväg längs med denna sträckning är viktig för området.

Utvecklingsinriktning för infrastruktur och kommunikationer integrerar strategiområde **infrastruktur och kommunikationer**.

Sammankoppling för oskyddade trafikanter

På flera plaster inom området finns det platser där särskilt fokus ska läggas på att sammankoppla befintlig bebyggelse och målpunkter med kommunikationsstråk för gång och cykel. Det är avgörande att området upplevs som tryggt och lättillgängligt för både fotgängare och cyklister, så att det blir enkelt att ta sig fram och röra sig genom hela området.

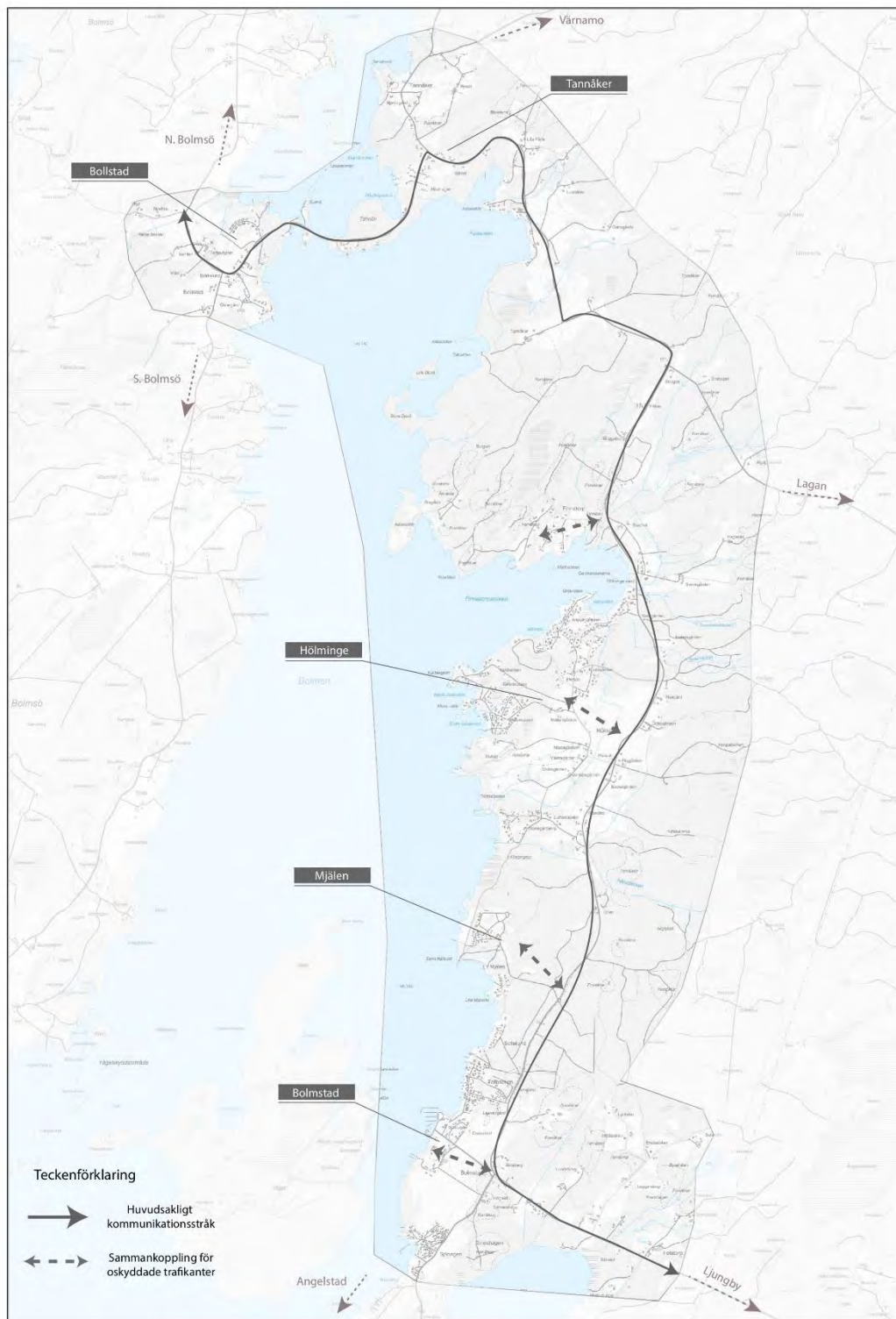
Prioriterad utmaning

- Kommunen och området saknar infrastruktur och åtgärder som storskaligt kan minska biltrafik och fossila transporter. Utspridda funktioner, lågt kollektivtrafikutbud och osäkra miljöer för oskyddade trafikanter skapar ett bilberoende område.

Kommunens ställningstaganden

- Särskilt viktigt för området är att det görs en större satsning på kollektivtrafik utmed huvudstråket.
- Nyetablering av bebyggelse, rekreationsområden, viktiga besöksmål samt gång- och cykelvägar bör i första hand lokaliseras i anslutning till huvudstråket genom området för att infrastrukturen ska användas effektivt och för att hållbara resor ska underlättas.

- Sammankopplingar mellan målpunkter, bebyggelse till huvudstråk för gång- och cykel samt motortrafik (väg 555), ska vara tillgängliga och säkra för oskyddade fotgängare och cyklister.
- En koppling mellan Tannåker och Bollstad ska prioriteras i form av en gång- och cykelväg.
- Flera hållplatser för kollektivtrafik behöver etableras längs med den huvudsakliga infrastrukturen. Hållplatserna ska lokaliseras på de platser där ett uppenbart behov finns och som kan upprättas på ett trafiksäkert sätt.

Lämplighetsbedömning

För att underlätta för kommande processer kring detaljplanering och bygglovsansökningar har en kartbild över en lämplighetsbedömning tagits fram. Lämplighetsbedömningen ger en överblick kring känslighetsnivåer inom området och vilka områden som är extra känsliga. Känsligheten grundar sig i en sammanvägning av områdets olika kulturmiljövärden, natur- och rekreationsvärden, risk- och hänsynsområden samt riksintressen. Genom att kartlägga värdena ovanpå varandra blir det tydligt att vissa områden är mer känsliga än andra. Bedömningen är översiktlig och vidare utredningar behövs i kommande detaljplanering.

Mycket känsligt område

Områden som anses vara mycket känsliga består i huvudsak av värdefulla kulturmiljöer, där ett större område anses vara viktig för att helheten kring kulturmiljövärdet ska kunna bibehålla sitt värde.

I dessa områden bör ingen exploatering eller påtaglig utveckling och förändring genomföras utan att ordentliga utredningar tas fram först.

Känsligt område

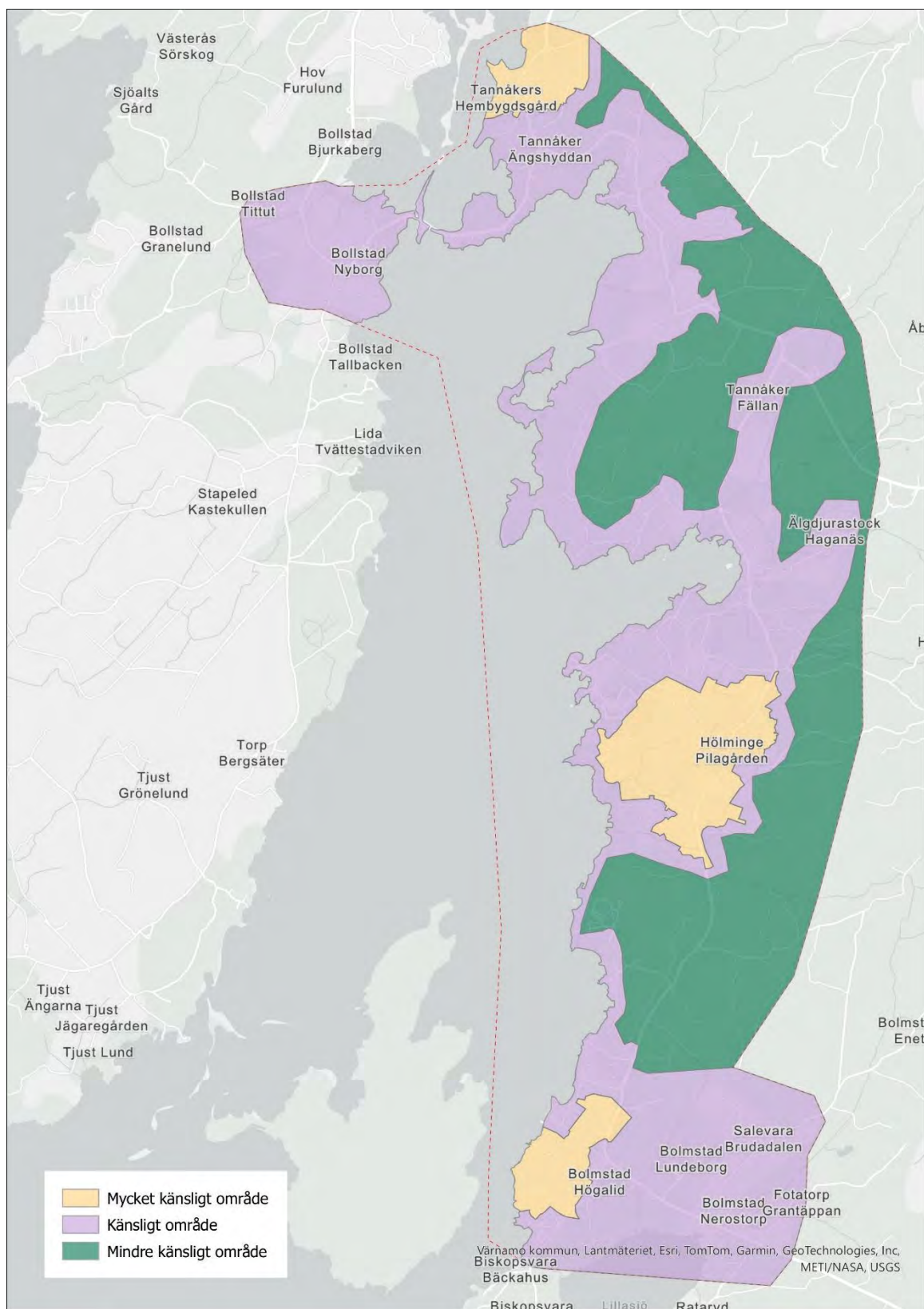
Områden som anses vara känsliga består i huvudsak av höga natur- och rekreationsvärden. Känsliga områden är till exempel hela strandlinjen längs med sjön Bolmen, som har höga till mycket höga naturvärden och där risk för översvämning finns. Det kan också vara områden där siktlinjer är viktiga att bibehålla, eller att landskapet består av viktiga element som är känsliga för påverkan.

I dessa områden avråds från exploatering eller påtaglig utveckling och förändring från att göras utan att vissa krav möts. I områden kring befintlig bebyggelse kan sådana krav vara att ny bebyggelse förhåller sig till platsens karaktär, struktur och skala, eller att anpassning till landskapets topologi beaktas. I områden som ligger utanför befintliga bebyggelsestrukturer är det viktigt att ordentliga utredningar görs för att minimera påverkan, och för att säkerställa att inga värden negativt påverkas.

Mindre känsligt område

Områden som anses vara mindre känsliga består i huvudsak av aktivt skogsbruk och skogsmiljöer. Dessa områden bör påverkas mindre av tillkommande exploatering eller förändring, men det är fortfarande viktigt att beakta eventuella naturvärden, spridningskorridorer för djur och växtarter och viss påverkan på omgivningens karaktär.

I dessa områden är risken mindre för att exploatering eller påtaglig utveckling och förändring kan leda till att känsliga områden och miljöer påverkas. Dock behöver en utredning göras på den specifika platsen innan beslut tas.

Del 3 – Mark- och vattenanvändning

I avsnittet för markanvändning redovisas planförslagets grundläggande avsedda användning i form av en kartering av mark- och vattenanvändningen för området. Varje del av området ska definieras av en yta som beskriver och visar avsedd användning med en förtydligande text som beskriver områdets användning som vid behov kan preciseras. Preciseringen möjliggör ett förtydligande kring användningen som med fördel delas upp i olika delar. Ett exempel kan vara areell näring som kan preciseras till jordbruk och skogsbruk. Genom denna precisering kan man tydligare definiera olika förutsättningar eller hänsynskrav av områden. Karteringen av områdets användning görs både på markområden och vattenområden.

Mark- och vattenanvändning

Mark- och vattenanvändningen som presenteras i följande avsnitt utgår ifrån en sammanställning av områdets många konkurrerande värden, områdenas utmaningar och möjligheter samt vissa strategiska ställningstaganden. Markanvändningsförslag finns för hela området, men är också indelade geografiskt utifrån strukturbildens huvudsakliga utvecklingsinriktning. Förslagen visar främst på möjliga framtida bebyggelseområden, naturområden och viss trafikinfrastruktur i dessa delar. Förutom det samlade markanvändningsförslaget som redovisas i samma kartbild, kommer varje användningsområde med tillhörande tema att sedan presenteras var för sig. I varje avsnitt förtydligas temat med underkategorier som beskriver förslag och ställningstaganden.

För att avgöra de olika förslagens lämplighet har hänsyn bland annat tagits till naturvärden, rekreationsvärden, kulturmiljövärden, risk för översvämning, jordbruksmark även ängs- och betesmark, vattenmiljöer, dricksvattentäkter, geologi och markförhållanden, infrastruktur och totalförsvar, social sammanhållning samt energi och resursfrågor. Förslagen har hållbarhets- och konsekvensbedömts, och "Hållbarhets- och miljökonsekvensbeskrivningen" finns att läsa här.

Att ett område har pekats ut i denna fördjupade översiktsplan innebär inte att det går att utveckla hela området. Det krävs i regel vidare utredningar, oftast genom en detaljplan. De utpekade områdena visar var kommunen ser utvecklingspotential och lämpliga områden att utreda vidare inför tillkommande utveckling. Markanvändningsområdenas avgränsning ska ses som ungefärliga

och avvikelser från dessa kan behöva göras i det fortsatta planarbetet med hänsyn till terräng, fastighetsgränser och andra allmänna intressen eller riskområden.

Alla markanvändningsförslag i denna fördjupade översiktsplan är framtagna med ett långt tidsperspektiv i åtanke. Markanvändningsförslagen är tänkta att möjliggöra en långsiktig utveckling i området. Det finns ingen målsättning eller förväntan om att all utveckling kan genomföras under den förväntade tidsperioden för denna fördjupade översiktsplan. Den totala utbyggnaden kan ha en längre tidsperiod. Områdena pekas ut för möjlig framtida utveckling oberoende av om det är kommunal eller privat mark. Översiktsplanen är vägledande för kommunens långsiktiga mark- och vattenanvändning. Det innebär att den med föreslagna bebyggelseområden visar vilka intentioner kommunen har med områdena på lång sikt. Detaljplanerna fortsätter att gälla i samtliga befintliga bebyggelseområden, även efter den fördjupade översiktsplanens antagande fram till att detaljplanen ändras, upphävs eller ersätts.

Mark- och vattenanvändningskarta – Beskrivning av karta

Definition av markanvändningsförslagen har utgått från Boverkets ÖP-modell 2.1 för översiktlig planering. De tänkta användningarna och dess definitioner ska vara förenliga med användningar inom detaljplaner. Mer information finns att läsa på [Boverkets hemsida](#).

Är din mark utpekad?

Markanvändningskartan visar planförslagets grundläggande avsedda användning i ett långsiktigt perspektiv. Det vill säga att hela området har studerats och bedömningar av hur olika platser lämpligen kan utvecklas har gjorts, även om kommunen inte äger marken i fråga. Med utpekandet kan markägaren titta på möjligheten att bebygga sin mark i framtiden. Vill markägaren inte bygga på marken finns det inget tvång. Samma upplägg gäller för andra typer av inriktningar för områden. I vissa fall kan det vara aktuellt för kommunen att köpa in utpekad mark om markägaren är villig att sälja.

Areell näring

Areell näring inkluderar områden för jordbruk och skogsbruk. Huvudsakligen inkluderar denna användning områden med stora sammanhängande jordbruksmarker som har väsentligt värde ur ett

natur- och kulturmiljöperspektiv, livsmedelsproduktion, näring eller att det av andra anledningar inte är lämpligt att påverka områdets struktur och funktionalitet på ett negativt sätt. Det inkluderar även områden för aktivt storskaligt skogsbruk.

Landsbygd

Landsbygd är markområden som är möjliga för flera användningar men där det inte alltid är nödvändigt eller möjligt att ange vilken typ av användning eller vilka områden som berörs. Huvudsakligen är det områden där utveckling som bidrar till redan befintlig användning eller bebyggelsestruktur kan kompletteras där det är lämpligt.

Natur och friluftsliv

Natur och friluftsliv avses som större sammanhängande områden där kommunen anser att värden för friluftsliv, rekreation, natur- och kulturmiljö, biologisk mångfald och ekosystemtjänster är prioriterade. Områden ska vara allmänt tillgängliga och kan innehålla övernattningsmöjligheter för det rörliga friluftslivet, skidspår, vandringsleder eller motionsslingor. Områden kan ha olika karaktär och användning beroende på årstid.

Sammanhängande bostadsbebyggelse

Sammanhängande bostadsbebyggelse består huvudsakligen av bostadsbebyggelse av varierande karaktär där en eller ett fåtal servicefunktioner kan förekomma. En varierande bostadsbebyggelse kan innefatta till exempel villor, radhus och flerbostadshus, med olika funktioner som gruppbestäder och seniorbestäder. Viss omsorg, skola/förskola, och kontorsverksamhet som inte har en störande effekt kan förekomma. Områdena har en tydlig koppling till sin omgivning och karaktäriseras till största del av nattbefolkning och att det finns fler utpendlare än inpendlare.

Transportinfrastruktur

Transportinfrastruktur inkluderar befintligt och tillkommande vägnät, gång- och cykelvägnät och kollektivtrafik. I karta är linjedragningar för väg, gång- och cykelväg förenklade. För mer exakt dragning och bestämmelser hänvisas till gällande och kommande vägplaner hos Trafikverket.

Vatten

Markanvändningen vatten avser såväl sjöar som vattendrag. Användningen vatten anges för vattenområden som är lämpliga för olika användningar men där det inte är nödvändigt eller möjligt

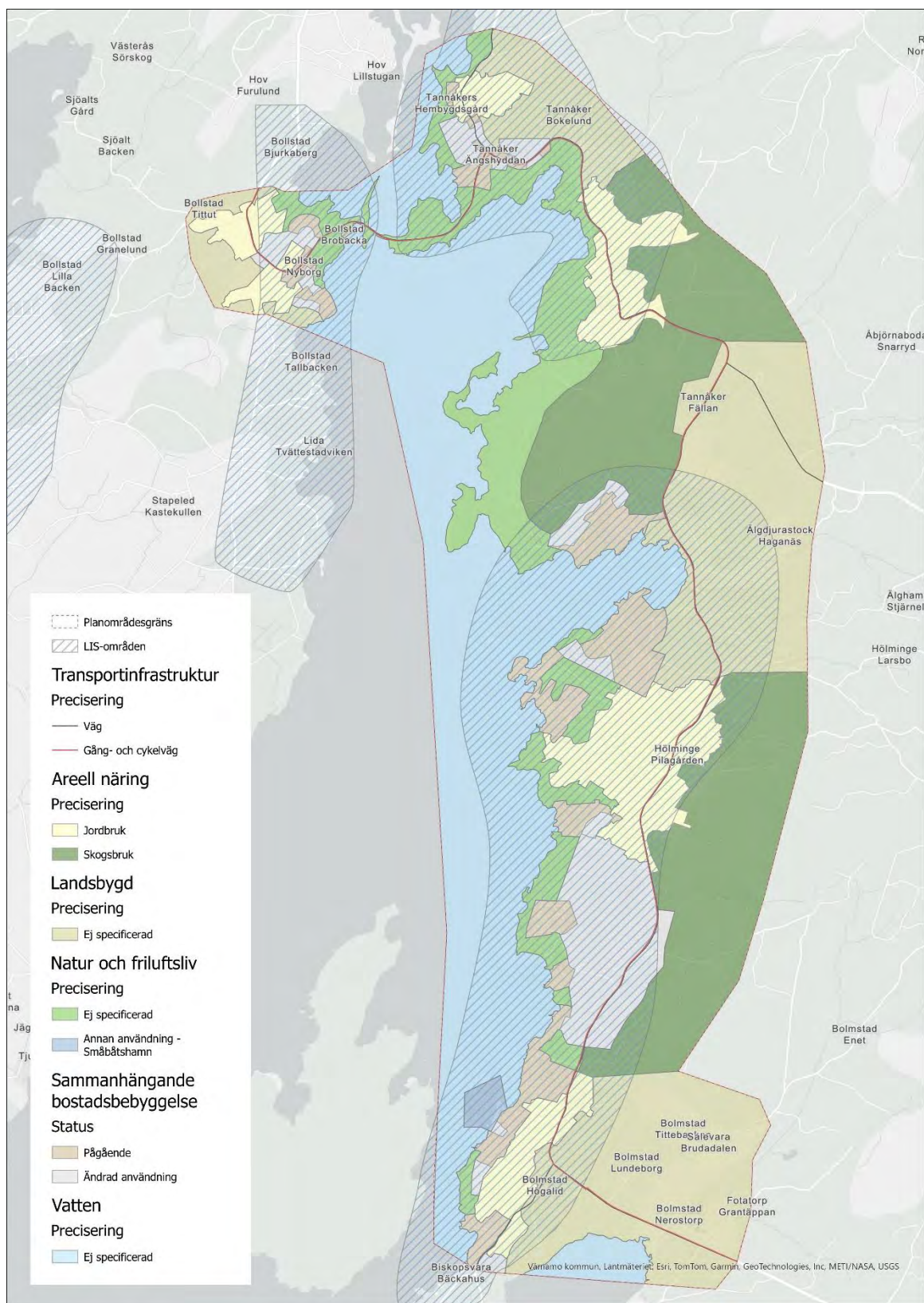
att avgöra den exakta platsen. I stället har vattenområden med användningen vatten övergripande planeringsöverväganden och generella riktlinjer som stöd för annan planering och beslut.

LIS, Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

LIS-områden står för *Landsbygdsutveckling i strandnära lägen*. Det är ett planeringsverktyg som infördes i svensk lagstiftning 2010 för att möjliggöra viss utveckling och byggnation i strandnära områden på landsbygden, där det annars råder generellt strandskydd enligt miljöbalken.

Syftet med LIS är att stimulera lokal och regional utveckling på landsbygden, särskilt i områden med god tillgång till fria strandområden, där viss byggnation kan ske utan att strandskyddets syften åsidosätts. LIS-områden kan användas för boende, offentlig eller kommersiell service, verksamheter eller besöksnäring.

Behovet att stimulera en sådan utveckling finns främst i landsbygdsområden som inte är belägna i närheten av stora tätorter. Med åtgärder som främjar landsbygdsutvecklingen avses bland annat sådana åtgärder som långsiktigt kan antas ge positiva sysselsättningseffekter och som kan bidra till att upprätthålla serviceunderlaget på landsbygden.

Sammanhängande bostadsbebyggelse

Sammanhängande bostadsbebyggelse består huvudsakligen av bostadsbebyggelse av varierande karaktär där en eller ett fåtal servicefunktioner kan förekomma. En varierande bostadsbebyggelse kan innefatta till exempel villor, radhus och flerbostadshus, med olika funktioner som gruppbestäder och seniorbestäder. Viss omsorg, skola/förskola, och kontorsverksamhet som inte har en störande effekt kan förekomma. Områdena har en tydlig koppling till sin omgivning och karaktäriseras till största del av nattbefolkning och att det finns fler utpendlare än inpendlare.

Sammanhängande bostadsbebyggelse har inte preciserats vidare till en specifik typ av användning. Detta för att lämna användningen öppen och tydligt visa att intentionerna och lämplig placering av de olika användningarna bedöms vid behov i kommande planeringsprocesser som vid detaljplaneläggning eller bygglovsprövning.

Status

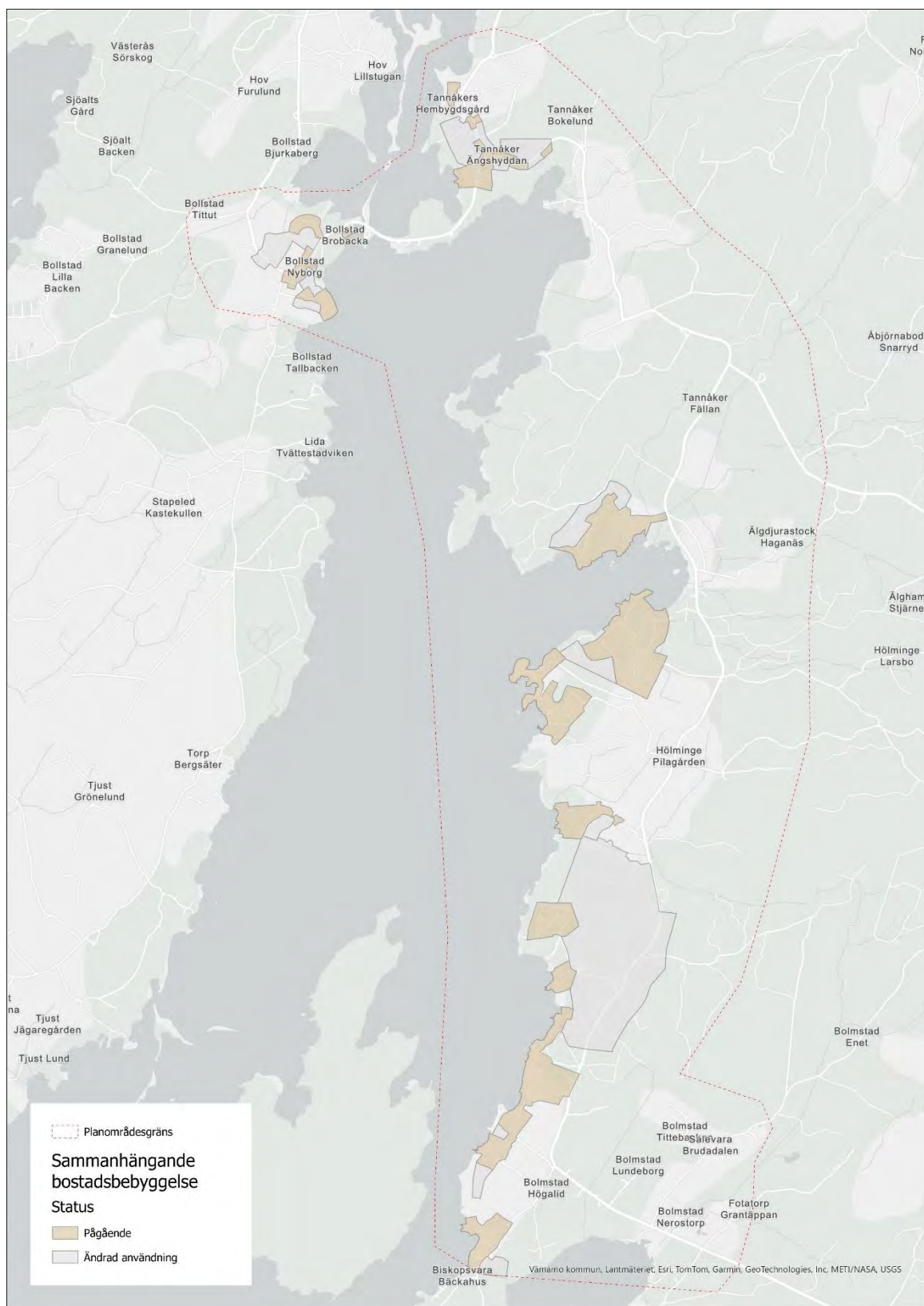
För att tydligt särskilja på vad som redan är bebyggt och vad planförslaget föreslår som lämpliga områden för tillkommande bebyggelseutveckling, så har områden av sammanhängande bostadsbebyggelse valts att visas via dess status. Statusen i ÖP-modellen 2.1 har tre klassningar: Pågående, Utvecklad och Ändrad användning. För att ytterligare förenkla så används enbart status Pågående användning och Ändrad användning i planförslaget för den fördjupade översiktsplanen. Utvecklad användning anses inte relevant för planförslaget.

Pågående användning

Med pågående användning avses; inga större förändringar planeras, utan fortsatt pågående användning gäller.

Ändrad användning

Med statusen ändrad användning avses; antingen områden för nyexploatering, eller omvandling av ett redan bebyggt område, till exempel från industri till bostäder.

Ställningstaganden och sannolika konsekvenser

1) Ett blandat bostadsbestånd inom området är en viktig strategi för att minska boendesegregation och skapa en socialt hållbar boendemiljö. Planförslaget möjliggör förtätning med andra boendeformer i befintliga områden för att skapa mer integrerade och hållbara bostadsområden.

- **Konsekvens vid genomförande:** Området får en större variation av bostadstyper och boendeformer, vilket stärker social hållbarhet, integration och möjliggör för fler att bo kvar eller flytta in. Serviceunderlaget förbättras och kollektivtrafik kan utvecklas.
- **Konsekvens utan genomförande:** Risk för fortsatt eller ökad boendesegregation, begränsat utbud av bostäder och svagare underlag för service och kollektivtrafik.

2) Utveckling av samutnyttjande funktioner, service och lokaler ska främjas. Genom att samla och samutnyttja befintliga byggnader eller samköra funktioner skapas platser som är tryggare, mer inkluderande och mer använda.

- **Konsekvens vid genomförande:** Effektivare användning av resurser, ökad trygghet och fler mötesplatser för olika åldersgrupper. Området blir mer levande och attraktivt för boende och besökare.
- **Konsekvens utan genomförande:** Risk för outnyttjade lokaler, sämre trygghet och färre mötesplatser, vilket kan minska områdets attraktivitet och sociala hållbarhet.

3) Byggnation bör ske på ett sådant sätt att ny bebyggelse kan tillföras samtidigt som befintliga natur-, kulturmiljö-, rekreations- och jordbruksvärden kan bevaras och utvecklas. Nya bostäder bör i första hand uppföras i anslutning till befintlig bebyggelse eller samlas i bebyggelsegrupper.

- **Konsekvens vid genomförande:** Landskapets karaktär och värden bevaras, fragmentering undviks och nya bostäder integreras på ett sätt som stärker både miljö och sociala värden.
- **Konsekvens utan genomförande:** Risk för fragmentering av landskapet, förlust av natur- och kulturvärden samt minskad attraktivitet och identitet för området.

4) Förändringar i bebyggelsestruktur måste ske med hänsyn till landskapsbilden. Risk för skal- och strukturbrott om större områden bebyggs eller om ny bebyggelse avviker kraftigt i skala och struktur från befintlig bebyggelse.

- **Konsekvens vid genomförande:** Områdets karaktär och identitet bevaras, och ny bebyggelse upplevs som en naturlig del av platsen.
- **Konsekvens utan genomförande:** Stora förändringar i skala och struktur kan leda till att områdets karaktär går förlorad och att platsen upplevs som splittrad eller anonym.

5) Riktade insatser för att bevara och utveckla särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer samt rekreationsområden ska prioriteras. Undantag kan göras om det bidrar till befintlig användning eller inte negativt påverkar platsens värden.

- **Konsekvens vid genomförande:** Särskilt värdefulla miljöer skyddas och utvecklas, vilket stärker områdets attraktionskraft och identitet.
- **Konsekvens utan genomförande:** Risk för förlust av unika miljöer och minskad attraktivitet för boende och besökare.

Hänsynsaspekter vid utveckling av sammanhängande bostadsbebyggelse

- **Landskapsbild och karaktär:**
Anpassa ny bebyggelse till befintlig struktur, skala och karaktär för att undvika skal- och strukturbrott.
- **Integration och funktionsblandning:**
Främja blandade bostadstyper och samutnyttjande av service och lokaler för att skapa socialt hållbara och levande områden.
- **Natur- och kulturmiljövärden:**
Bevara och utveckla värdefulla natur-, kultur- och rekreationsmiljöer. Undvik exploatering i särskilt känsliga områden.
- **Koppling till rekreation och natur:**
Prioritera att ny bebyggelse har god tillgång till natur- och rekreationsområden.
- **Trygghet och mötesplatser:**
Utveckla trygga och inkluderande mötesplatser för olika åldersgrupper genom samutnyttjande och god planering.
- **Kollektivtrafik och service:**
Planera för att ökad bebyggelse stärker underlaget för kollektivtrafik och serviceutbud.

- **Miljö och hållbarhet:**

Bygg på ett sätt som minimerar negativ påverkan på natur, jordbruksmark och ekosystemtjänster.

- **Dialog och lokal förankring:**

Involvera boende och lokala aktörer tidigt i planeringen för att fånga upp behov och stärka förankring.

Bollstad

Bollstad ligger i ett småskaligt mosaiklandskap vid sjön Bolmen, där öppna betes- och odlingsmarker med solitära ekar och bokdungar möter skogsmark och strandnära sumpskogar. Landskapsbilden präglas av det historiska jordbruket: stengärdesgårdar, odlingsrösen, alléer och långa siktlinjer från högre punkter – inte minst från bron vid Bollstad som öppnar vyer ut över sjön. Samtidigt är tillgängligheten till strandlinjen begränsad av privata tomter och tät vassvegetation, vilket gör att kontrasten mellan land och vatten ofta blir mjuk och "inbäddad".

Naturmiljöerna bär höga biologiska värden. Strandängar, vassvikar och anslutande sumpskogar utgör häcknings- och födosöksområden för fågel samt habitat för hotade växtarter till exempel strandjordtunga, klockgentiana, flytsäv och sjötätel. I betade marker gynnas en rik blomflora och insekter, medan äldre ädellövbekant och död ved skapar boendemiljöer för vedlevande insekter. I Bollstad finns flera partier med påtagliga naturvärden, där naturskogar med tall, ek och bok, grova alar samt inslag av död ved ger kontinuitet.

Kulturhistoriskt är Bollstad och den omgivande bygden djupt förankrad i äldre markanvändning. Fornlämningsmiljöerna är omfattande (gravfält, rösen, fossil åkermark), och den agrara bebyggelsestrukturen med 1920–30-talets mangårdsbyggnader med mansardtak ger ett tydligt tidslager.

Rekreativt är området del av riksintresse för friluftsliv. Befintlig badplats, småbåtshamn och spridda promenadstigar ger viktiga mötesplatser, men sammanhängande leder är få och strandzonen upplevs delvis privatiserad. Potential finns att öka tillgängligheten, genom exempelvis leder och cykelkopplingar, och samtidigt stärka landskapets upplevelsevärden – förutsatt att skal- och struktur känslighet respekteras.

Ställningstaganden för Bollstad – och sannolika konsekvenser

1) Bevara hävden och det öppna kulturlandskapet.

Fortsatt bete/slätter i strandängar och hagmarker, och aktiv skötsel av stengärdesgårdar, solitära ädellövträd och alléer, är avgörande för biologisk mångfald och landskapets läsbarhet.

- **Konsekvens vid genomförande:** Bibehållna naturvärden (arter knutna till hävd), stärkt kulturmiljö, tydlig agrar karaktär.
- **Konsekvens utan genomförande:** Igenväxning och förlust av flora, fjärilar och fåglar, risk för bortfallen historisk struktur.

2) Respektera riksintressen och fornlämningar.

All planering ska utgå från riksintresse för friluftsliv samt kulturmiljön Lida-Husaby, fornlämningar bör bevaras och göras visuellt läsbara.

- **Konsekvens vid genomförande:** Stärkt pedagogik och sammanhang i landskapet, robust planering som undviker påtaglig skada.
- **Konsekvens utan genomförande:** Risk för irreversibel kulturmiljöskada, minskad attraktivitet och rättsliga prövningar.

3) Ny bebyggelse ska vara småskalig, platsanpassad och undvika öppen jordbruksmark/ gamla hagar.

Komplettera främst i befintliga bebyggelsestrukturer, undvik skalbrott och intrång i öppna gården. Gestaltning kan gärna ske enligt lokal byggnadstradition.

- **Konsekvens vid genomförande:** Harmonisk utveckling som bevarar landskapskaraktären.
- **Konsekvens utan genomförande:** Fragmentering, försämrad landskapsbild från land och vatten, minskad social och ekologisk resiliens.

4) Stärk tillgängligheten till Bolmens strand på landskapets villkor.

Utveckla sammanhängande leder och cykelkopplingar och väl valda vistelsepunkter (bad, bryggor, rastplatser), utan att privatisera eller exploatera känsliga vadställen och vassar.

- **Konsekvens vid genomförande:** Ökat friluftsliv, tydligare "blå-grön" sammanhängande struktur.

- **Konsekvens utan genomförande:** Fortsatt fragmenterad tillgänglighet, underutnyttjade rekreationsvärden.

5) Skydda och utveckla äldre ädellövskogar, naturskogsrester och uppvuxna tallbestånd.

Särskilt vid bron där äldre bok och tall har höga naturvärden. Följ naturvärdesklassning och undvik avverkning som ger habitatförlust.

- **Konsekvens vid genomförande:** Långsiktig struktur med död ved och åldersvariation, starka kontinuitetsvärden.
- **Konsekvens utan genomförande:** Förlust av nyckelarter och visuell kvalitet.

6) Utveckla bron/knutpunkten som landskaplig mötesplats.

Gestalta kringtytor så att vyer, vistelse och rekreation lyfts (idag delvis industriell karaktär).

- **Konsekvens vid genomförande:** Stärkt identitet och koppling mellan ö och fastland, ökad attraktivitet.
- **Konsekvens utan genomförande:** Underutnyttjad knutpunkt, splittrade upplevelser.

Hänsyn vid utveckling i Bollstad

- **Naturvärden enligt inventering (NV-klass 2–3).**
Identifiera och undvik ingrepp i naturskogar, strandskogar och betesmarker med dokumenterade naturvärden. Använd skyddszoner och bevara död ved.
- **Strandängar, vassar och sumpskogar.**
Säkerställ fortsatt hävd där det är möjligt, inga nya byggnader eller hårdgjorda ytor i känsliga strandnära biotoper.
- **Kulturmiljö och riksintresse Lida–Husaby.**
Placera ny bebyggelse med respekt för gles struktur, undvik öppna gården/hagmarker, gestaltning enligt svensk byggnadstradition.
- **Fornlämningar och fossil åkermark.**
Arkeologisk utredning vid markåtgärder, gör lämningar visuellt tillgängliga och stärk sambanden mellan bebyggelse och lämningar.

- **Alléer, stenmurar och odlingsrösen.**

Bevaras som riktande landskapselement, dispens krävs för ingrepp enligt miljöbalkens regler om landskapselement i jordbruksmark.

- **Skala och struktur i ny bebyggelse.**

Undvik skalbrott (stora villor, gatunät) i områden med sommarstugekaraktär, förtäta i liten skala och i befintliga mönster.

- **Tillgänglighet och friluftsliv.**

Planera sammanhängande tillgängliga möjligheter för rörelse till badplatser, hamnar och utsiktspunkter, undvik privatisering av strandlinje.

- **Skogsbrukets inverkan.**

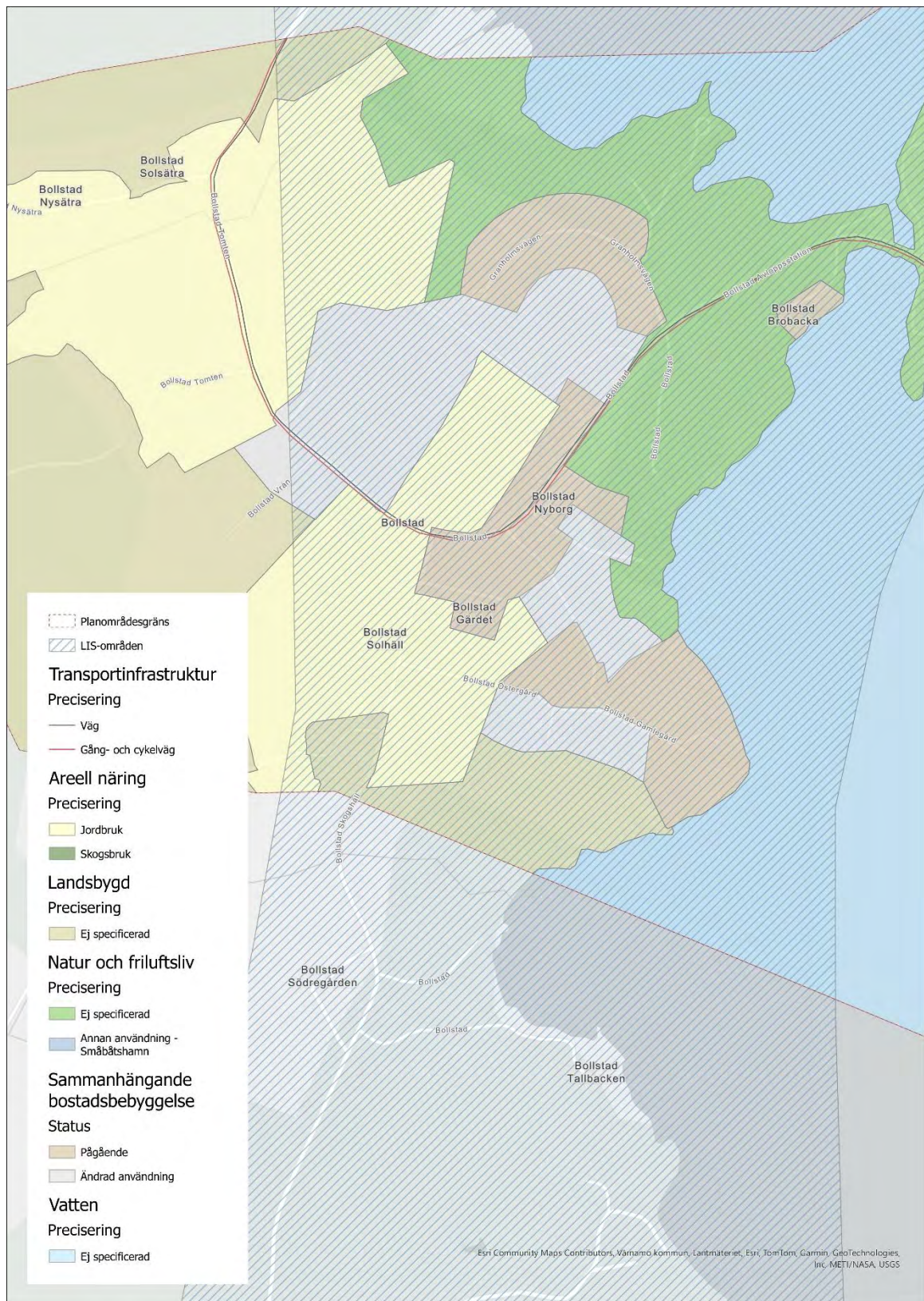
Avstå från kalavverkning nära boendemiljöer och naturvärden, främja kontinuitetsbruk, bryn med ädellöv och våtmarksinslag.

- **Boskog vid bron.**

Särskilt skydd/skötsel för äldre boskogar – höga natur- och upplevelsevärden.

- **Landskapsbild från vattnet.**

Pröva effekter på silhuett och sikt från Bolmen vid alla strandnära projekt, håll byggnader låga och väl inpassade i terrängen.

Tannåker

Tannåker ligger i ett småskaligt mosaiklandskap där öppna jordbruksmarker, trädklädda hagar och florarika slätter- och betesmarker växlar med ädellövsskogar och strandnära skogsmiljöer mot sjön Bolmen. Landskapsbilden är rik på kulturspår: stengärdesgårdar, odlingsrösen, alléer, samt en bebyggelsespridning som återspeglar hemmanens och torpens historik. Kyrkbyns kärna kring kyrkan och hembydsgården kompletteras idag av en bebyggelsekoncentration vid T-korsningen mot Bolmsö, däremellan ligger Rykull med tydligt ålderdomlig karaktär på sin gamla bytomt.

Naturmiljöerna har dokumenterat höga värden. Ädellövbeklädd bok och ek, naturskogar med död ved och sumpskogar ger livsmiljöer och kontinuitet för arter, flera ytor är utpekade som nyckelbiotoper eller naturvärden av Skogsstyrelsen och betesmarkerna hyser botaniskt rika artsamhällen med bland annat slättergubbe, Jungfru Marie nycklar och grönvit nattviol. TUVA, är en databas som samlar data från inventeringar av ängs- och betesmarker, i vilken det registrerats att det finns både betesmarker och restaurerbar äng i området.

Friluftslivets förutsättningar är starka men tillgängligheten brister. Hela området omfattas av riksintresse för friluftsliv, Sverigeleden passerar via väg 555/557-567, och landskapet erbjuder utblickar, skogskänsla, variationsrikedom och ett levande kulturlandskap. Samtidigt är strandlinjen ofta svår att nå (privata tomter, tät skog), gång- och cykelvägar saknas längs huvudvägarna, och rekreativa stråk är fragmenterade. Rekreativvärdesinventeringen pekar ut konkreta möjligheter att stärka rekreativvärdena: leder och stigar, stättor genom beteshagar, allmänna bryggor och vistelseplatser samt enklare service.

Historiskt och kulturmiljömässigt är Tannåker väldokumenterat. Namnets ålder och kopplingen till centralplatsen Bolmsö, hemmanens utveckling (Stora Tannåker, Klockaregården, Tannåker skattegård, Rykull), fornlämningsmiljöer (gravfält, fossil åkermark, boplatzlågen) och en välbevarad bebyggelselista (pingstkyrkan 1932, enklare 1800-talsstugor, herrgårds- och säteristrukturer) ger hög läsbarhet i landskapet. Tannåker kyrka utgör ett tydligt landmärke i ett ålderdomligt odlingslandskap vid Bolmens östra strand. Kyrkan, uppförd 1794, ligger på en höjd och omges av öppna betesmarker, gamla lövträd och stenmurar, vilket ger platsen en stark historisk prägel. Omgivningen präglas av kontinuerligt hävdade jordbruksmarker, ekhagar, bokskogar och alléer, samt ett omfattande system av stengärdesgårdar. Inventeringsunderlag betonar varsam

komplettering, enligt byggnadstradition (trä, sadeltak, spröjsade fönster) och att ny bebyggelse undviker öppen jordbruksmark och placeras mot skog i anslutning till befintligt vägnät.

Kyrkbyn och närliggande gårdsmiljöer, som Klockaregården och Rykull, har höga miljöskapande värden och utgör tillsammans med det öppna landskapet en helhet som är viktig att bevara.

Bebyggelsen och landskapet runt Tannåker har i denna fördjupade översiktsplan pekats som kulturhistoriskt värdefulla miljöer, där nya ingrepp bör ske med stor varsamhet för att inte förvanska platsens karaktär. Området är även rikt på naturvärden, med flera nyckelbiotoper och värdefulla lövskogar.

Landskapskaraktärsanalysen för Bolmens östra strand förstärker bilden av Tannåker-Bollstad som ett känsligt och värdefullt mosaiklandskap: betesmarker med solitära ädellövträd, äldre bokskog vid bron, långa utblickar från bron och ett område där skal- och strukturbrott riskerar att försvaga helheten om exploatering sker utan landskapshänsyn.

Ställningstaganden för Tannåker - och sannolika konsekvenser

1) Bevara och förstärka hävden i betes- och slättermarkerna.

Säkerställ extensivt bete/slätter i naturbetesmarker och slätterängar, prioritera ytor med dokumenterade floravärden, och håll bryn med solitära ekar och bok öppna.

- **Konsekvens vid genomförande:** Långsiktigt bevarade naturvärden (orkidéer, ängsarter), robusta pollinatörmiljöer och stark kulturmiljöläsbarhet.
- **Konsekvens utan genomförande:** Igenväxning, förlust av arter och minskad upplevelsekvallitet i landskapet.

2) Skydda nyckelbiotoper, naturskogar och sumpskogar från ingrepp.

Undvik avverkning och markpåverkan i utpekade nyckelbiotoper och naturvärden och strandskogar med död ved, använd skyddszoner och skötsel som bevarar kontinuitet.

- **Konsekvens vid genomförande:** Bibehållna habitat för vedlevande insekter och fåglar, stärkt ekologisk sammanhållning.
- **Konsekvens utan genomförande:** Habitatförluster, minskade naturvärden och sämre friluftsupplevelse.

3) Respektera fornlämningar och fossila åkermarker vid all markanvändning.

Arkeologisk utredning vid exploatering, gör lämningar visuellt läsbara, undvik byggnation där gravfält, boplatsslågen eller täta röjningsrösen påträffas.

- **Konsekvens vid genomförande:** Bevarad kulturhistorisk integritet och pedagogiska värden.
- **Konsekvens utan genomförande:** Risk för irreversibel skada, rättslig prövning och förlorad kulturmiljöprofil.

4) Området för Tannåker kyrka och dess omgivning ska skyddas och utvecklas med stor hänsyn till dess kulturmiljövärden. Ny bebyggelse eller förändringar i landskapet bör endast tillåtas om de sker varsamt och i enlighet med traditionell byggnadskultur.

- **Konsekvens vid genomförande:** Områdets kulturhistoriska och landskapsmässiga värden bevaras för framtiden, området fortsätter att vara attraktivt för rekreation, turism och lokal identitet.
- **Konsekvens utan genomförande:** Risk för att ny bebyggelse eller exploatering förvanskar eller fragmenterar den historiska miljön, förlust av landskapsbildens öppenhet och de kulturhistoriska sambanden mellan kyrka, gårdar och odlingsmark.

5) Ny bebyggelse ska vara småskalig, platsanpassad och lokaliserad mot skog – inte i öppna gården.

Komplettera främst den befintliga bebyggelsen, undvik strandnära exploatering och öppen jordbruksmark, gestalta gärna enligt svensk byggnadstradition.

- **Konsekvens vid genomförande:** Harmonisk ortutveckling, bevarad landskapskaraktär och minimerade skalbrott.
- **Konsekvens utan genomförande:** Fragmenterad landskapsbild (från land och vatten), minskat riksintressevärde för friluftsliv.

6) Stärk rekreationsstrukturer och tillgänglighet – på naturens villkor.

Anlägg sammanhängande stigar eller leder bland annat längs väg 555, stöttor genom hagar, allmänna bryggor och vistelsepunkter, koppla till Sverigeleden och Bolmenmarschen, hantera invasiva arter (parkslide) vid rekreationsstråk.

- **Konsekvens vid genomförande:** Ökat nyttjande, bättre folkhälsa och stärkt besöksnäring utan att privatisera strand.
- **Konsekvens utan genomförande:** Fortsatt svårorienterat område, upplevelser isolerade till privata miljöer, spridningsrisk för parkslide.

7) Motverka kalhyggesbruk nära boende och värdekärnor, främja kontinuitetsbruk och lövrika bryn.

Styra skogsbruk mot variationsrika bestånd, undvika kalhyggen som skapar buller, öppen mark, och integrera våt- och sumpskogsinslag där lämpligt.

- **Konsekvens vid genomförande:** Robustare skog mot störningar, högre rekreativa värden.
- **Konsekvens utan genomförande:** Snabbt förlorade rekreationsvärden och försämrad orienterbarhet.

8) Pröva Tannön som natur- eller friluftsområde.

Om användning utvecklas, prioritera camping eller friluftslösningar som knyter ihop fastlandet och Bolmsö, med särskild hänsyn till klimatexponering och riksintresse för friluftsliv.

- **Konsekvens vid genomförande:** Ny allmän mötespunkt som stärker sambanden utan att bebygga strand.
- **Konsekvens utan genomförande:** Fortsatt barriär mellan orterna och underutnyttjad rekreationspotential.

Hänsyn vid utveckling i Tannåker

- **Nyckelbiotoper/naturvärden.**
Avstå från ingrepp, tillämpa skyddszoner, bevara död ved och flerskiktad struktur.
- **Naturbetes- och slåttermarker med dokumenterad flora.**
Säkerställ hävd, undvik uppdelning och stängsling som hindrar rekreationsstråk, planera stättor där leder föreslås.
- **Strandnära skogar och vassar.**
Ingen ny exploatering i känsliga strandbiotoper, prioritera småskaliga vistelsepunkter och allmän brygga där naturtålighet finns.

- **Fornlämningar och fossil åkermark.**

Arkeologisk förundersökning före markåtgärd, framhäv lämningars pedagogiska värden, undvik schakt och hårdgjorda ytor i gravfältstråk.

- **Alléer, stenmurar, odlingsrösen.**

Bevara som bärande landskapselement, dispens kan krävas vid åtgärd, integrera i grönstruktur och leder.

- **Gestaltning och lokalisering av ny bebyggelse.**

Placera mot skog och vägnätets kant, inte på öppen åkermark, komplettera befintlig bebyggelsestruktur.

- **Rekreationsstruktur och tillgänglighet.**

Etablera sammanhängande leder och cykelmöjligheter längs väg 555, skapa picknickplatser, bänkar, skyltning, koppla till Sverigeleden/Bolmenmarschen.

- **Skogsbruk i närhet av boende och värdekärnor.**

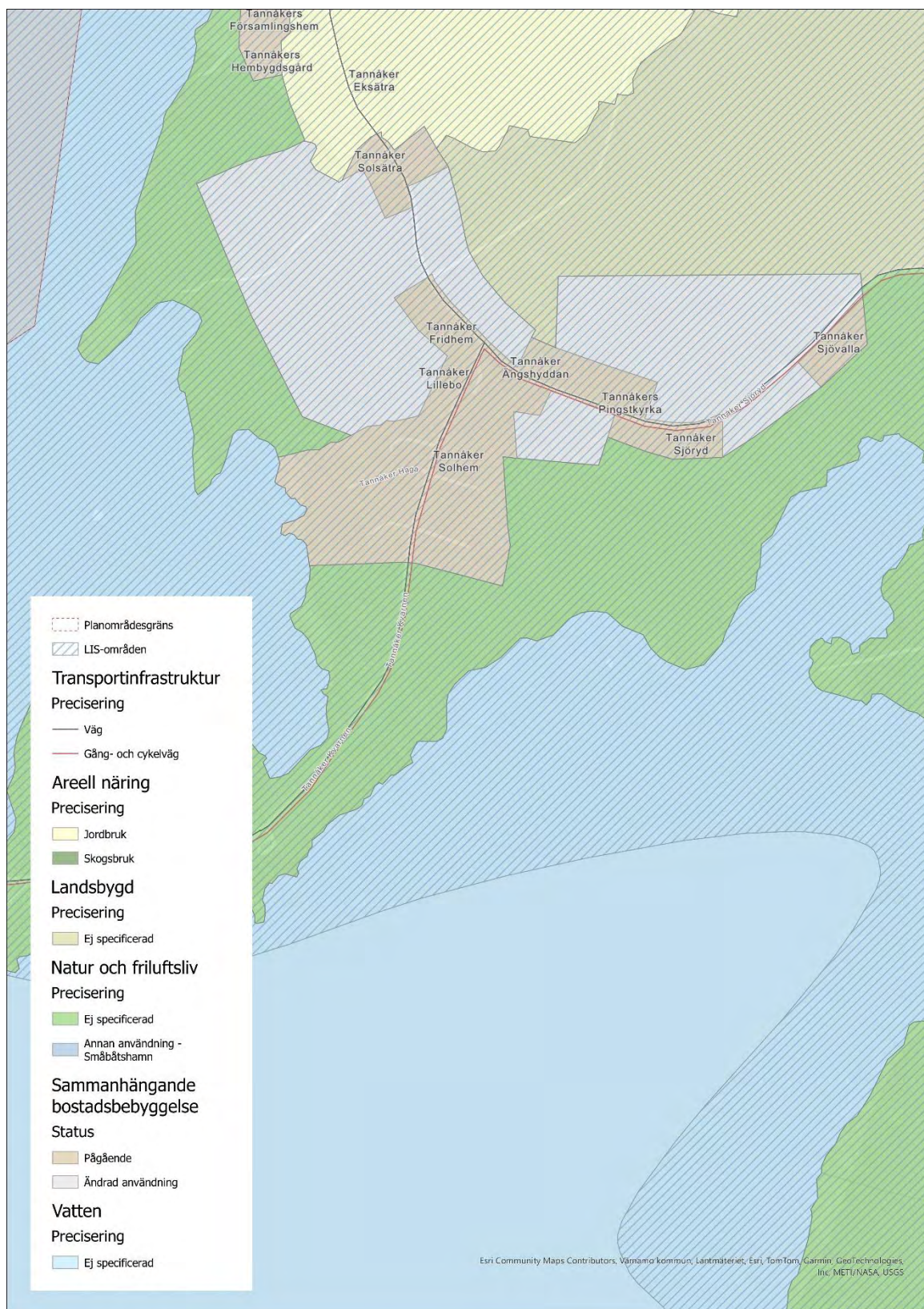
Undvik kalhyggen, tillämpa kontinuitetsbruk, lövrika bryn och våtmarksinslag, minimera buller eller störning.

- **Invasiv art – parkslide.**

Lägeskontroll och bekämpning innan rekreationsleder öppnas, informationsskyltar för att undvika spridning.

- **Landskapsbild från land och vatten.**

Pröva siktlinjer vid alla strandnära åtgärder, håll skala låg, tomter oexploaterade mot vikar och näs.

Finnatorp

Finnatorp ligger vid Bolmens östra strand och utgör en del av ett variationsrikt landskap med skogsbiotoper, jordbruksmark, ängs- och betesmarker samt strandmiljöer. Området är rikt på biologisk mångfald och har identifierats som särskilt värdefullt i flera naturvärdesinventeringar. Här finns ädellövsskogar, lövsumpskogar, blandskogar, öppna gräsmarker och vassbevuxna stränder. Flera av dessa miljöer har klassats som naturvärdesobjekt med påtagligt eller visst naturvärde, och vissa delar har högt naturvärde (klass 2), särskilt strandzonen mot Bolmen där det finns varierat bottensediment, rik vattenvegetation och fynd av rödlistade arter som klockgentiana, klotgräs, sjötåtel och skaftslamkrypa.

Området hyser även många skyddade och rödlistade arter, bland annat flera prioriterade fågelarter, insekter och kärlväxter. Stenmurar, alléer, odlingsrösen och småvatten bidrar till landskapets ekologiska och kulturhistoriska värden. Finnatorp är också viktigt för friluftsliv och rekreation, med närhet till Bolmen och möjligheter till naturupplevelser, bad och vandring.

Ställningstaganden för Finnatorp – och sannolika konsekvenser

1) Bevara och förstärk naturvärdena i ädellövsskogar, lövsumpskogar, strandzoner och öppna gräsmarker.

De högsta naturvärdena finns i strandzonen mot Bolmen och i vissa skogsbiotoper. Dessa områden är livsmiljö för många hotade och skyddade arter och har stor betydelse för biologisk mångfald. Det är viktigt att undvika exploatering, avverkning eller andra ingrepp i dessa miljöer. Skogsbruk bör ske med stor försiktighet och med bibehållande av gamla träd, död ved och hålträd.

- **Konsekvens vid genomförande:** Biologisk mångfald och ekosystemtjänster bevaras, hotade arter får fortsatt livsmiljö och områdets ekologiska funktioner stärks.
- **Konsekvens utan genomförande:** Förlust av naturvärden, minskad artrikedom och risk för att skyddade arter försvinner från området.

2) Skydda och restaurera småvatten, diken, vass- och strandmiljöer.

Småvatten, diken och vassrika stränder är viktiga för groddjur, insekter och fåglar. Dessa miljöer bör skyddas mot igenläggning, torrläggning och övergödning. Restaurering kan behövas för att återställa hydrologi och vegetation.

- **Konsekvens vid genomförande:** Livsmiljöer för många arter bevaras och stärks, och områdets ekologiska variation ökar.
- **Konsekvens utan genomförande:** Försämrade livsbetingelser för groddjur och insekter, minskad biologisk mångfald och förlust av viktiga ekosystemtjänster.

3) Bevara och underhåll stenmurar, alléer och odlingsrösen som landskapselement.

Stenmurar, alléer och odlingsrösen är värdefulla för mossor, lavar, smådjur och kräddjur, samt utgör viktiga kulturhistoriska inslag. Dessa strukturer ska skyddas vid markarbeten och underhållas så att de fortsätter att fungera som spridningskorridorer och livsmiljöer.

- **Konsekvens vid genomförande:** Landskapets historiska och ekologiska struktur bevaras, och spridningsvägar för arter säkerställs.
- **Konsekvens utan genomförande:** Förlust av viktiga livsmiljöer och landskapselement, minskad ekologisk konnektivitet och försvagning av kulturmiljön.

4) Hantera och bekämpa invasiva arter, särskilt parkslide och blomsterlupin.

Invasiva arter hotar den inhemska floran och faunan. Det är viktigt att tidigt upptäcka och bekämpa dessa arter, särskilt i känsliga miljöer som gräsmarker och strandzoner.

- **Konsekvens vid genomförande:** Inhemska arter och naturvärden skyddas, och spridning av invasiva arter begränsas.
- **Konsekvens utan genomförande:** Invasiva arter kan ta över och tränga ut inhemska växter och djur, vilket leder till minskad biologisk mångfald och försämrade naturvärden.

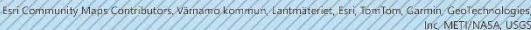
5) Vid all planering och exploatering, tillämpa skadelindringshierarkin: undvik, minimera, återställ, kompensera.

Alla åtgärder som kan påverka naturvärden ska först och främst undvikas. Om påverkan inte kan undvikas ska den minimeras, och vid behov ska återställande eller kompensation ske.

- **Konsekvens vid genomförande:** Negativa effekter på naturmiljön minimeras och miljöbalkens krav uppfylls.
- **Konsekvens utan genomförande:** Ökad risk för irreversibla skador på naturmiljön och bristande efterlevnad av lagkrav och miljömål.

Hänsyn vid utveckling i Finnatorp

- Undvik exploatering i områden med högt eller påtagligt naturvärde (klass 2 och 3), särskilt strandzoner och ädellövskogar.
- Bevara gamla träd, död ved och hålträd i skogsbiotoper.
- Skydda och restaurera småvatten, diken och vassrika stränder – undvik torrläggning och övergödning.
- Underhåll och bevara stenmurar, alléer och odlingsrösen som spridningskorridorer och kulturmiljö.
- Bekämpa invasiva arter som parkslide och blomsterlupin, särskilt i gräsmarker och längs stränder.
- Planera skyddszoner runt känsliga naturvärdesobjekt för att minska påverkan från angränsande markanvändning.
- Vidta särskild hänsyn till skyddade och rödlistade arter vid alla åtgärder.
- Säkerställ fortsatt hävd (bete/slåtter) i öppna gräsmarker för att gynna insekter och blommande växter.
- Vid behov, genomför kompletterande inventeringar av fåglar, fladdermöss och groddjur innan större ingrepp.
- Tillämpa alltid skadelindringshierarkin vid planering och exploatering.

Hölminge

Hölminge utgör en del av ett mosaikartat landskap med omväxlande jordbruksmark, betesmarker, ädellövskog, blandskog och strandmiljöer. Området präglas av öppna landskap med långa siktlinjer, omfattande stenmurar, gamla lövträd, ekhagar och bokskogar. Jordbruksmarkerna är kontinuerligt hävdade och bidrar till både biologisk mångfald och kulturmiljövärden. Stränderna vid Bolmen erbjuder badplatser, småbåtshamnar och rekreationsområden, vilket gör Hölminge till ett attraktivt område för friluftsliv och naturupplevelser.

Området präglas av en historisk struktur där gårdar, torplämningar och kvarnlämningar vittnar om långvarig mänsklig närvaro och brukande av marken. Stenmurar, odlingsrösen och öppna betesmarker är tydliga spår av äldre jordbruksmetoder och bidrar till landskapets kulturhistoriska värde. Kulturhistoriskt är området värdefullt genom sin kontinuitet av jordbruk och djurhållning, samt genom de levande landskapselementen som stenmurar, hagmarker och äldre träd. Dessa miljöer ger en tydlig bild av det småländska odlingslandskapets utveckling och är viktiga för förståelsen av traktens historia.

Hölminge hyser flera naturvärdesobjekt, bland annat ädellövskogar, lövsumpskogar, blandskogar och öppna gräsmarker. Flera av dessa miljöer har klassats som påtagligt eller visst naturvärde, och vissa delar har högt naturvärde (klass 2). Området är hem för många skyddade och rödlistade arter, bland annat prioriterade fågelarter, insekter och kärlväxter. Stenmurar, alléer och odlingsrösen är viktiga både som ekologiska spridningskorridorer och som kulturhistoriska inslag.

Ställningstaganden för Hölminge - och sannolika konsekvenser

1) Bevara och förstärk naturvärdena i ädellövskogar, lövsumpskogar, betesmarker och strandzoner.

De högsta naturvärdena finns i ädellövskogar, lövsumpskogar och öppna betesmarker. Dessa miljöer är viktiga för biologisk mångfald och utgör livsmiljö för många hotade och skyddade arter. Det är avgörande att undvika exploatering, avverkning eller andra ingrepp i dessa miljöer. Skogsbruk bör ske med stor försiktighet och med bibehållande av gamla träd, död ved och hålträd.

- **Konsekvens vid genomförande:** Biologisk mångfald och ekosystemtjänster bevaras, hotade arter får fortsatt livsmiljö och områdets ekologiska funktioner stärks.

- **Konsekvens utan genomförande:** Förlust av naturvärden, minskad artrikedom och risk för att skyddade arter försvinner från området.

2) Odlingslandskapet i Hölminge och dess omgivning ska bevaras och utvecklas varsamt för att skydda dess kulturhistoriska värden.

- **Konsekvens vid genomförande:** De historiska strukturerna, landskapsbilden och kulturmiljövärdena bevaras för framtiden.
- **Konsekvens utan genomförande:** Risken ökar för att odlingslandskapets unika karaktär och kulturhistoriska värden förvanskas eller går förlorade.

3) Skydda och underhåll stenmurar, alléer och odlingsrösen som landskapselement.

Stenmurar, alléer och odlingsrösen är värdefulla för mossor, lavar, smådjur och kräldjur, samt utgör viktiga kulturhistoriska inslag. Dessa strukturer ska skyddas vid markarbeten och underhållas så att de fortsätter att fungera som spridningskorridorer och livsmiljöer.

- **Konsekvens vid genomförande:** Landskapets historiska och ekologiska struktur bevaras, och spridningsvägar för arter säkerställs.
- **Konsekvens utan genomförande:** Förlust av viktiga livsmiljöer och landskapselement, minskad ekologisk konnektivitet och försvagning av kulturmiljön.

4) Utveckla rekreationsvärden och förbättra tillgängligheten till natur- och friluftsområden.

Det finns behov av fler stigar, bättre kopplingar mellan rekreationsvärden och förbättrad tillgång till badplatser och naturupplevelser. Planering bör ske så att rekreationsvärden stärks utan att skada natur- och kulturmiljöer.

- **Konsekvens vid genomförande:** Området blir mer attraktivt för boende och besökare, och rekreationsvärdena förstärks.
- **Konsekvens utan genomförande:** Rekreationsområdena försummas, vilket minskar områdets attraktionskraft och tillgänglighet.

5) Hantera och bekämpa invasiva arter, särskilt parkslide och blomsterlupin.

Invasiva arter hotar den inhemska florin och faunan. Det är viktigt att tidigt upptäcka och bekämpa dessa arter, särskilt i känsliga miljöer som gräsmarker och längs stränder.

- **Konsekvens vid genomförande:** Inhemska arter och naturvärden skyddas, och spridning av invasiva arter begränsas.
- **Konsekvens utan genomförande:** Invasiva arter kan ta över och tränga ut inhemska växter och djur, vilket leder till minskad biologisk mångfald och försämrade naturvärden.

6) Vid all planering och exploatering, tillämpa skadelindringshierarkin: undvik, minimera, återställ, kompensera.

Alla åtgärder som kan påverka naturvärden ska först och främst undvikas. Om påverkan inte kan undvikas ska den minimeras, och vid behov ska återställande eller kompensation ske.

- **Konsekvens vid genomförande:** Negativa effekter på naturmiljön minimeras och miljöbalkens krav uppfylls.
- **Konsekvens utan genomförande:** Ökad risk för irreversibla skador på naturmiljön och bristande efterlevnad av lagkrav och miljömål.

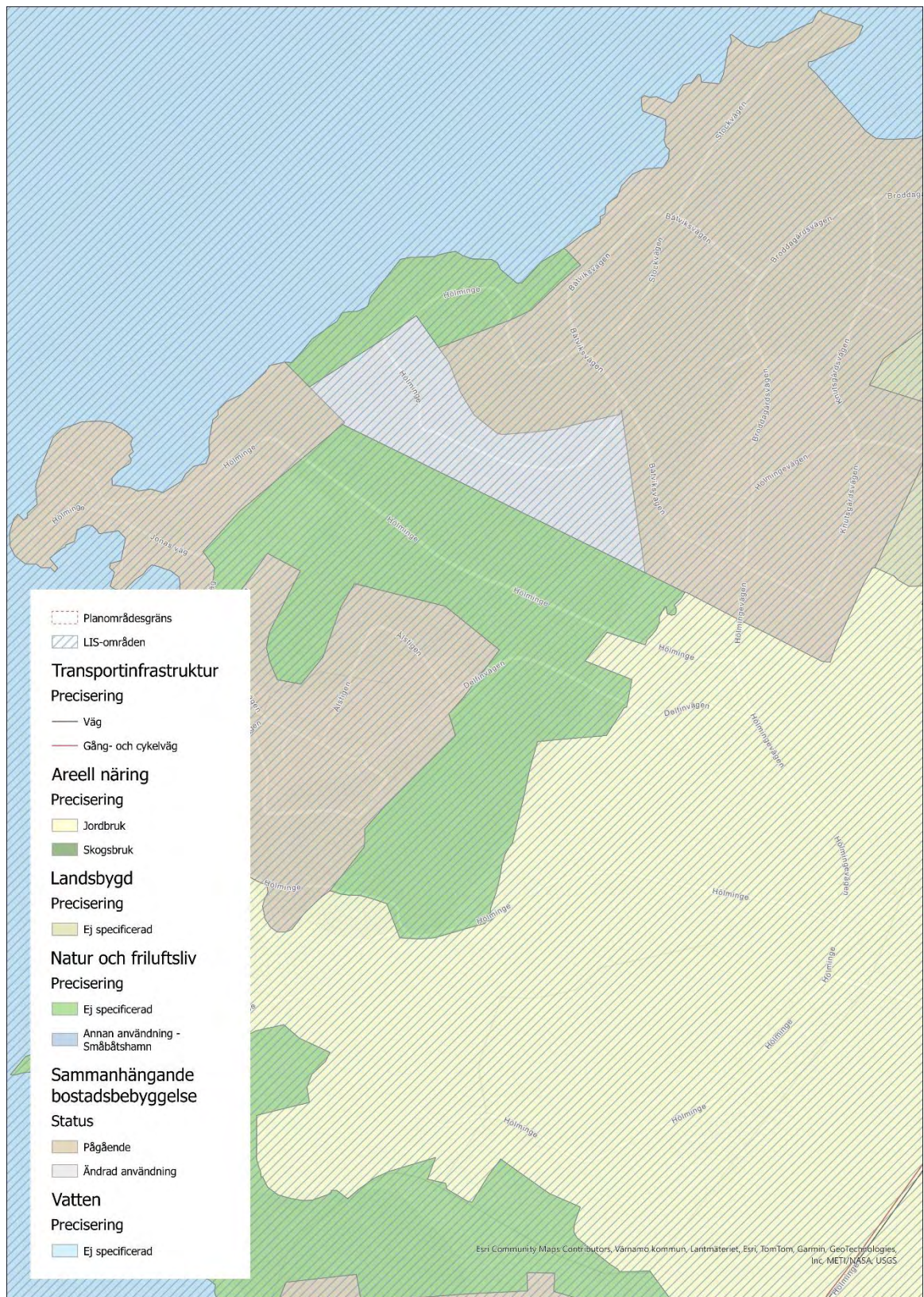
Hänsyn vid utveckling i Hölminge

- Undvik exploatering i områden med högt eller påtagligt naturvärde (klass 2 och 3), särskilt ädellövskogar, lövsumpskogar och betesmarker.
- Bevara gamla träd, död ved och hålträd i skogsbiotoper.
- Skydda och underhåll stenmurar, alléer och odlingsrösen som spridningskorridorer och kulturmiljö.
- Bekämpa invasiva arter som parkslide och blomsterlupin, särskilt i gräsmarker och längs stränder.
- Planera skyddszoner runt känsliga naturvärdesobjekt för att minska påverkan från angränsande markanvändning.
- Vidta särskild hänsyn till skyddade och rödlistade arter vid alla åtgärder.
- Säkerställ fortsatt hävd (bete/slätter) i öppna gräsmarker för att gynna insekter och blommande växter.
- Utveckla och underhåll stigar, leder och rekreationsytor så att de stärker områdets tillgänglighet utan att skada naturvärden.
- Vid behov, genomför kompletterande inventeringar av fåglar, fladdermöss och groddjur innan större ingrepp.

Ljungby
kommun

- Tillämpa alltid skadelindringshierarkin vid planering och exploatering.

Mjälen

Mjälen är ett område vid Bolmens östra strand som utmärks av sin mosaik av naturtyper och sin betydelse för både naturvärden och rekreation. Området består av en blandning av produktionsskog, lövsumpskog, blandskog, ängs- och betesmark samt strandmiljöer. I närheten finns en stor parkeringsplats som gör området lättillgängligt för besökare. Stranden vid Mjälen är särskilt värdefull och har klassats som högt naturvärde (klass 2) tack vare sin variation av sediment (block, sten, grus, sand), rik vattenvegetation och förekomst av flera rödlistade arter såsom klockgentiana, klotgräs, sjötåtel och skaftslamkrypa.

Mjälen hyser flera naturvärdesobjekt, bland annat småvatten, öppna diken, gräsmarker och lövsumpskogar. Området är hem för många skyddade och rödlistade arter, inklusive prioriterade fågelarter, insekter och kärlväxter. Gräsmarkerna är viktiga för pollinatörer och fjärilar, medan småvatten och diken fungerar som livsmiljö för groddjur och insekter. Vassbevuxna stränder och öppna vattenytor är betydelsefulla för fågellivet och den biologiska mångfalden.

Området har även stor betydelse för rekreation, med närhet till badplats, promenadstråk och möjligheter till naturupplevelser. Samtidigt finns utmaningar med invasiva arter som parkslide och blomsterlupin, samt behov av fortsatt hävd och försiktig planering vid eventuell exploatering.

Ställningstaganden för Mjälen - och sannolika konsekvenser

1) Bevara och förstärk naturvärdena i strandzonen, gräsmarker och lövsumpskogar.

Strandzonen vid Mjälen har högt naturvärde och är livsmiljö för flera hotade och skyddade arter. Även gräsmarker och lövsumpskogar är viktiga för biologisk mångfald. Det är avgörande att undvika exploatering, avverkning eller andra ingrepp i dessa miljöer. Skogsbruk bör ske med stor försiktighet och med bibehållande av gamla träd, död ved och hålträd.

- **Konsekvens vid genomförande:** Biologisk mångfald och ekosystemtjänster bevaras, hotade arter får fortsatt livsmiljö och områdets ekologiska funktioner stärks.
- **Konsekvens utan genomförande:** Förlust av naturvärden, minskad artrikedom och risk för att skyddade arter försvinner från området.

2) Skydda och restaurera småvatten, diken och vassrika stränder.

Småvatten, diken och vassrika stränder är viktiga för groddjur, insekter och fåglar. Dessa miljöer ska

skyddas mot igenläggning, torrläggning och övergödning. Restaurering kan behövas för att återställa hydrologi och vegetation.

- **Konsekvens vid genomförande:** Livsmiljöer för många arter bevaras och stärks, och områdets ekologiska variation ökar.
- **Konsekvens utan genomförande:** Försämrade livsbetingelser för groddjur och insekter, minskad biologisk mångfald och förlust av viktiga ekosystemtjänster.

3) Hantera och bekämpa invasiva arter, särskilt parkslide och blomsterlupin.

Invasiva arter hotar den inhemska floran och faunan. Det är viktigt att tidigt upptäcka och bekämpa dessa arter, särskilt i känsliga miljöer som gräsmarker och längs stränder.

- **Konsekvens vid genomförande:** Inhemskas arter och naturvärden skyddas, och spridning av invasiva arter begränsas.
- **Konsekvens utan genomförande:** Invasiva arter kan ta över och tränga ut inhemska växter och djur, vilket leder till minskad biologisk mångfald och försämrade naturvärden.

4) Vid all planering och exploatering, tillämpa skadelindringshierarkin: undvik, minimera, återställ, kompensera.

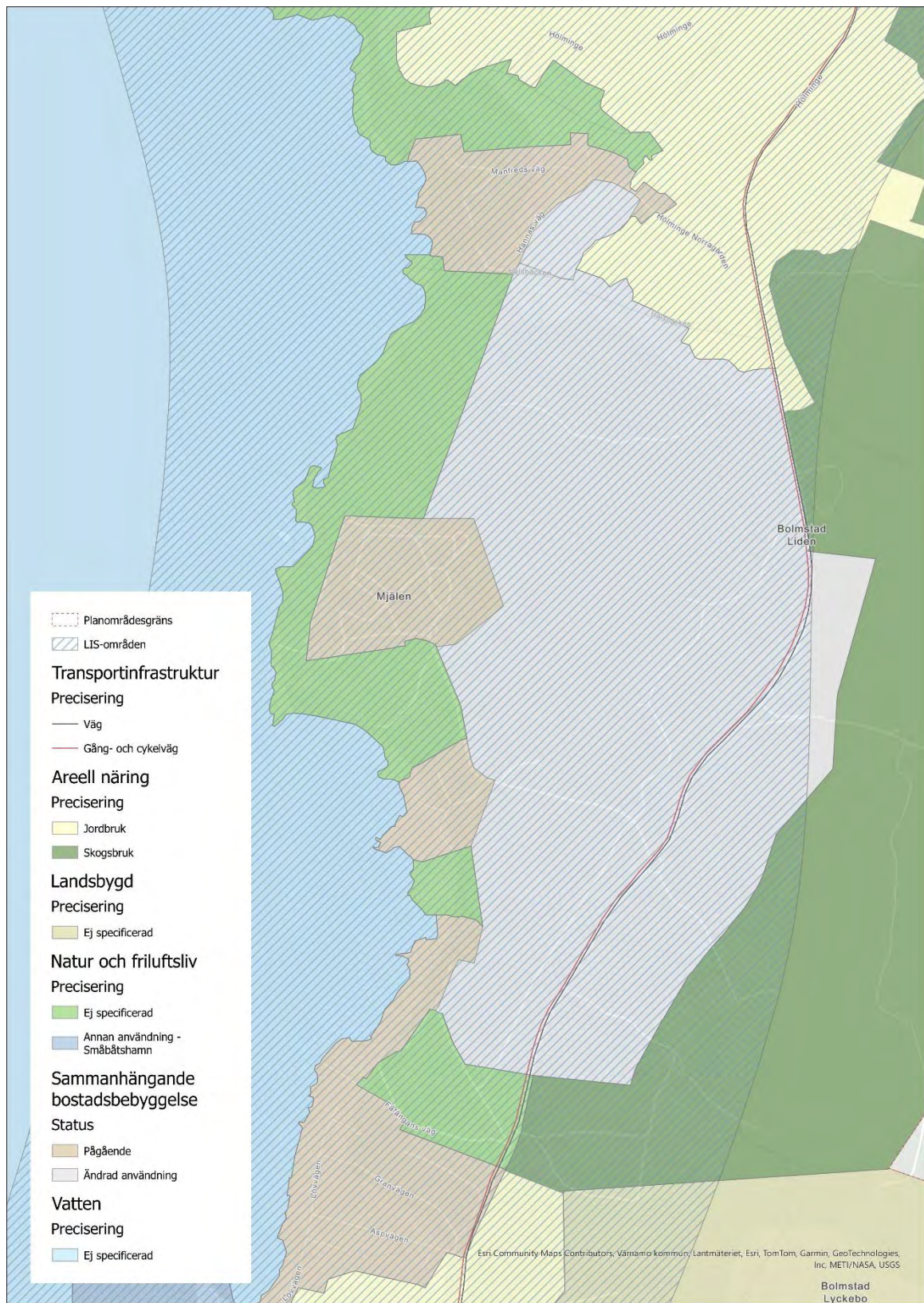
Alla åtgärder som kan påverka naturvärden ska först och främst undvikas. Om påverkan inte kan undvikas ska den minimeras, och vid behov ska återställande eller kompensation ske.

- **Konsekvens vid genomförande:** Negativa effekter på naturmiljön minimeras och miljöbalkens krav uppfylls.
- **Konsekvens utan genomförande:** Ökad risk för irreversibla skador på naturmiljön och bristande efterlevnad av lagkrav och miljömål.

Hänsyn vid utveckling i Mjälen

- Undvik exploatering i områden med högt eller påtagligt naturvärde (klass 2 och 3), särskilt strandzoner och lövsumpskogar.
- Bevara gamla träd, död ved och hålträd i skogsbiotoper.
- Skydda och restaurera småvatten, diken och vassrika stränder – undvik torrläggning och övergödning.

- Bekämpa invasiva arter som parkslide och blomsterlupin, särskilt i gräsmarker och längs stränder.
- Planera skyddszoner runt känsliga naturvärdesobjekt för att minska påverkan från angränsande markanvändning.
- Vidta särskild hänsyn till skyddade och rödlistade arter vid alla åtgärder.
- Säkerställ fortsatt hävd (bete/slåtter) i öppna gräsmarker för att gynna insekter och blommande växter.
- Vid behov, genomför kompletterande inventeringar av fåglar, fladdermöss och groddjur innan större ingrepp.
- Tillämpa alltid skadelindringshierarkin vid planering och exploatering.
- Utveckla och underhåll rekreationsytor och badplats så att de stärker områdets tillgänglighet utan att skada naturvärden.

Bolmstad

Bolmstad är beläget på ett näs mellan sjöarna Bolmen och Lillasjö, och utmärks av ett öppet, flackt herrgårdslandskap med välhävdade åkerarealer, alléer, stenmurar och ett bälte av lövskog mot Bolmens strand. Landskapet har formats av ett långvarigt och aktivt jordbruk, där Bolmstads säteri och Biskopsvara utgör centrala gårdsmiljöer med höga kulturhistoriska och miljöskapande värden. Säteriets brukade marker ramas in av alléer och stengärdesgårdar, och den äldre jordbruksbebyggelsen i Biskopsvara bidrar till helheten.

Bolmstad har en lång och väl dokumenterad historia, med rötter från vikingatid och medeltid. Namnet omnämns redan 1319, och byn har varit sätesgård för flera adelsfamiljer. Området har en rik fornlämningsbild med stenåldersboplatser, hållkistor, rösen och gravfält, vilket visar på en bosättningskontinuitet från förhistorisk tid till idag.

Naturen och kulturlandskapet är starkt kopplade till äldre tiders jordbruk och skogsbruk, där gamla lövträd, ekhagar, bokskogar och alléer är framträdande inslag. Bolmens strand erbjuder badplatser, småbåtshamnar och rekreationsområden med naturstigar. Området ingår i riksintresse för friluftsliv och har även stora naturvärden.

Bebyggelsen är huvudsakligen knuten till herrgårdsmiljön, men i nordvästra delen finns ett större fritidshusområde och småbåtshamn. Ny bebyggelse har tillkommit i områden som Sjöstugan och Tallbacken, den moderna villabebyggelsen har ibland upplevts som dåligt anpassad till den befintliga miljön och kan utgöra ett sår i landskapsbilden. Äldre fritidshusbebyggelse är diskret och omgärdad av gamla lövträd.

Ställningstaganden för Bolmstad - och sannolika konsekvenser

1) Bevara det öppna herrgårdslandskapet och dess helhet genom aktivt jordbruk och varsam placering av ny bebyggelse.

Landskapet kring Bolmstad har formats av långvarigt jordbruk och är präglad av öppna åkerarealer, alléer och stenmurar. Ny bebyggelse bör inte placeras på öppen åkermark eller i gamla hagmarker, utan förläggas till redan existerande bostadsområden eller i anslutning till befintlig bebyggelse.

- **Konsekvens vid genomförande:** Landskapets karaktär och kulturhistoriska värden bevaras, och områdets identitet som herrgårdslandskap stärks.

- **Konsekvens utan genomförande:** Landskapets öppna karaktär försvagas, kulturmiljön fragmenteras och viktiga värden riskerar att gå förlorade.

2) Skydda och anpassa herrgårdsbebyggelsen genom antikvarisk rådgivning vid förändringar.

Herrgårdsbyggnader, flyglar och äldre ekonomibyggnader utgör centrala blickfång och kulturvärden. Åtgärder som berör deras yttre utformning bör ske i samråd med antikvarisk sakkunskap.

- **Konsekvens vid genomförande:** Byggnadernas kulturhistoriska värde och autenticitet bevaras för framtiden.
- **Konsekvens utan genomförande:** Förvanskning eller rivning av äldre byggnader leder till förlust av kulturvärden och minskad helhet i landskapet.

3) Respektera och tillgängliggöra fornlämningar vid all utveckling och exploatering.

Bolmstad har en rik fornlämningsbild med boplatser, hällkistor och gravfält. Dessa bör bevaras och ges utrymme vid planering av ny bebyggelse eller infrastruktur.

- **Konsekvens vid genomförande:** Historiska spår och områdets berättelse bevaras och kan tillgängliggöras för boende och besökare.
- **Konsekvens utan genomförande:** Viktiga delar av områdets historia riskerar att skadas eller försvinna, vilket minskar kulturmiljöns värde.

4) Utveckla rekreationsvärden och friluftsliv med hänsyn till landskapets karaktär.

Badplatser, småbåtshamnar och naturstigar ska ges tillräckligt med utrymme och tillgänglighet, utan att störa de kulturhistoriska och naturhistoriska värdena.

- **Konsekvens vid genomförande:** Området blir attraktivt för både boende och besökare, och rekreationsvärdena förstärks.
- **Konsekvens utan genomförande:** Rekreatiomsområdena försummas, vilket minskar områdets attraktionskraft och tillgänglighet.

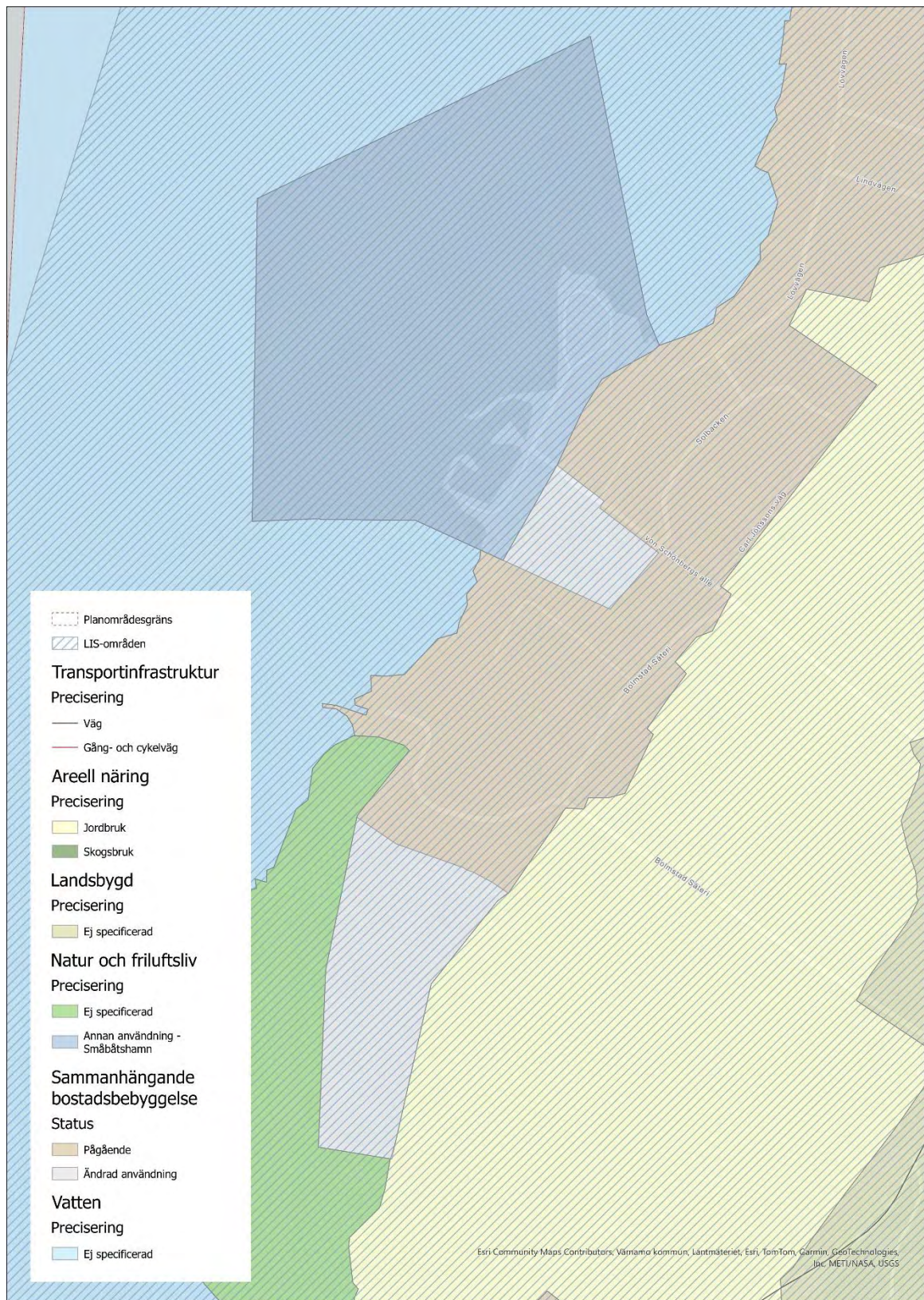
5) Anpassa ny bebyggelse till landskapets och bebyggelsens skala, färgsättning och materialval.

Nybyggnation bör ske varsamt och med hänsyn till traditionella material och färger för att harmoniera med befintlig miljö.

- **Konsekvens vid genomförande:** Ny bebyggelse smälter in och förstärker landskapets och kulturmiljöns helhet.
- **Konsekvens utan genomförande:** Modern bebyggelse riskerar att bryta landskapsbilden och försvaga kulturmiljön.

Hänsyn vid utveckling i Bolmstad

- Placera ny bebyggelse i befintliga bostadsområden och undvik öppen åkermark och hagmarker.
- Bevara stora lövträd, stenmurar och alléer som bärande landskapselement.
- Skydda och vårda herrgårdsbyggnader, flyglar och äldre ekonomibyggnader genom antikvarisk rådgivning.
- Ge badplatser och småbåtshamnar tillräckligt med utrymme för rekreation och parkering.
- Bevara och tillgängliggöra registrerade fornlämningar och fossil åkermark.
- Anpassa ny bebyggelse till landskapets och bebyggelsens skala, färgsättning och materialval (träfasad, sadeltak, spröjsade fönster, traditionella kulörer).
- Undvik förvanskning av äldre byggnader och miljöer – underhåll och förändringar ska ske varsamt och med respekt för kulturvärden.
- Planera för framtida infrastruktur och närservice med hänsyn till landskapets helhet och rekreationsvärden.

Sjöhagen

Sjöhagen är ett mindre bostadsområde nära Bolmstad säteri. Området har en tydlig sommarstugekaraktär, med bebyggelse som är anpassad till landskapet och varierar i storlek. Tomterna är av olika storlek och området har behållit sin småskaliga och naturnära prägel.

Landskapet kring Sjöhagen präglas av småskaligt mosaiklandskap med inslag av jordbruksmark, betesmarker och produktionsskog. Området har höga kulturmiljövärden tack vare närheten till Bolmstad säteri, med landskapselement som alléer, stengärdesgårdar och solitära träd som skapar riktning mot säteriet och vattnet. Sjöhagen har även en småbåtshamn vilket ger goda möjligheter till rekreation och friluftsliv.

Den småskaliga markanvändningen och den naturnära bebyggelsen bidrar till områdets attraktionskraft och gör Sjöhagen till ett värdefullt inslag i landskapet. Samtidigt är området känsligt för förändringar, särskilt vad gäller storskalig exploatering och omvandling av markanvändningen.

Ställningstagande för Sjöhagen - och sannolika konsekvenser

1) Bevara den småskaliga och naturnära karaktären i bebyggelsen och landskapet.

Områdets värde ligger i den småskaliga bebyggelsen och den naturnära miljön. Ny bebyggelse bör anpassas till landskapets karaktär och befintlig struktur, med respekt för områdets kulturmiljövärden och småskalighet.

- **Konsekvens vid genomförande:** Områdets attraktionskraft och kulturmiljövärden bevaras, och landskapets karaktär stärks.
- **Konsekvens utan genomförande:** Risk för skal- och strukturbrott, förlust av kulturmiljövärden och minskad attraktionskraft.

2) Skydda och underhåll landskapselement som alléer, stengärdesgårdar och solitära träd.

Alléer, stengärdesgårdar och solitära träd är viktiga för både kulturmiljön och den biologiska mångfalden. Dessa element bör skyddas och underhållas vid all planering och utveckling.

- **Konsekvens vid genomförande:** Landskapets historiska och ekologiska struktur bevaras, och områdets identitet förstärks.
- **Konsekvens utan genomförande:** Förlust av viktiga landskapselement, minskad ekologisk konnektivitet och försvagning av kulturmiljön.

3) Undvik storskalig exploatering och omvandling av markanvändningen.

Storskalig exploatering eller omvandling av den småskaliga markanvändningen riskerar att förändra områdets karaktär och kulturmiljövärden. Utveckling bör ske varsamt och i liten skala.

- **Konsekvens vid genomförande:** Områdets småskaliga och naturnära karaktär bevaras, och landskapet förblir attraktivt för boende och besökare.
- **Konsekvens utan genomförande:** Risk för förlust av småskalighet, förändrad landskapsbild och minskad trivsel.

4) Utveckla rekreationsvärden och tillgänglighet till Bolmen och småbåtshamnen.

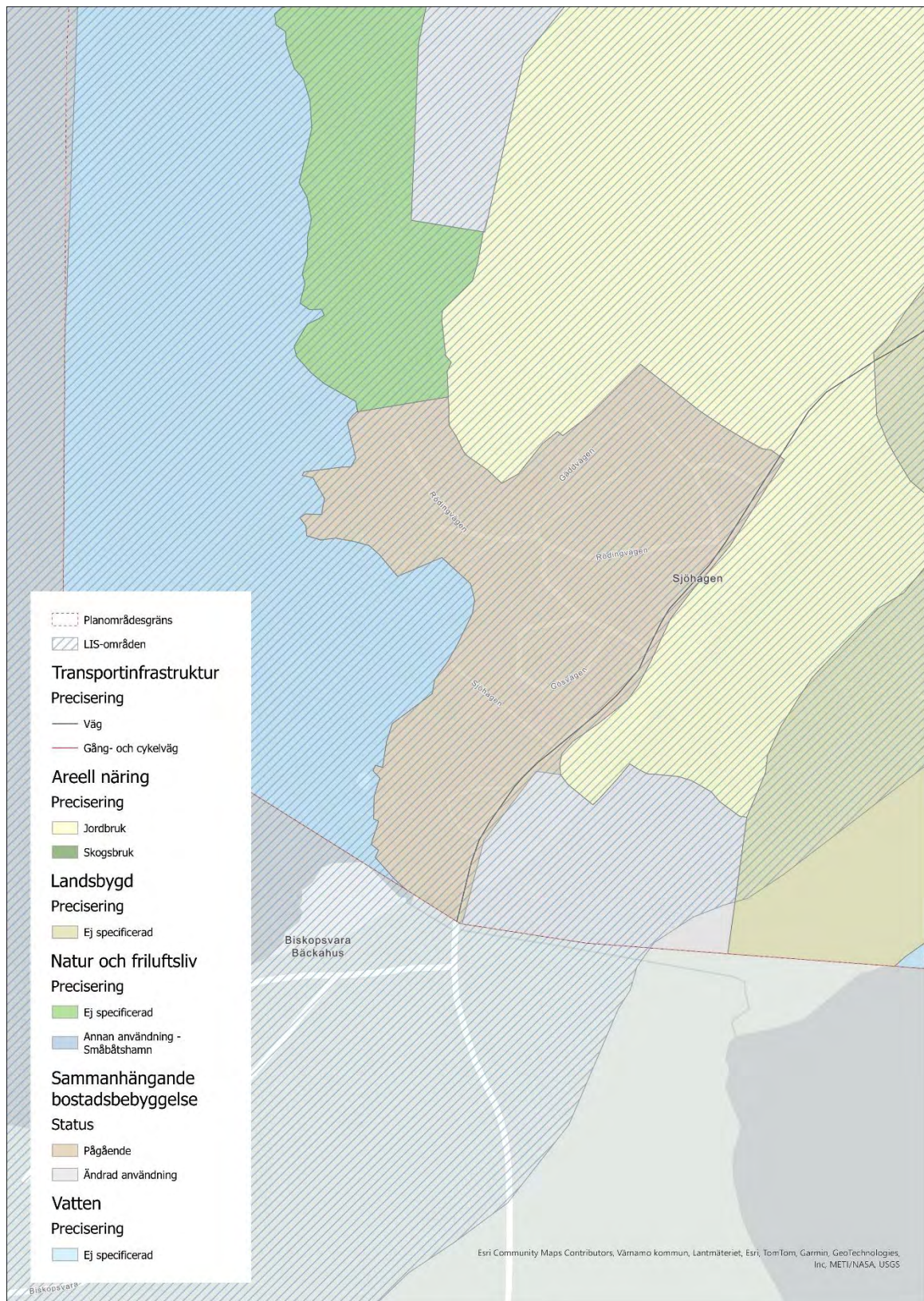
Rekreationsvärden och tillgänglighet till Bolmen och småbåtshamnen är viktiga för områdets attraktionskraft. Utveckling av leder, badplatser och hamnfunktioner bör ske med hänsyn till natur- och kulturmiljön.

- **Konsekvens vid genomförande:** Området blir mer attraktivt för friluftsliv och rekreation, samtidigt som natur- och kulturvärden bevaras.
- **Konsekvens utan genomförande:** Minskad tillgänglighet och attraktionskraft, risk för att rekreationsvärden försummas.

Hänsyn vid utveckling i Sjöheden

- Bevara den småskaliga och naturnära karaktären i bebyggelsen.
- Skydda och underhåll alléer, stengärdesgårdar och solitära träd.
- Undvik storskalig exploatering och omvandling av markanvändningen.
- Anpassa ny bebyggelse till landskapets karaktär och befintlig struktur.
- Utveckla rekreationsvärden och tillgänglighet till Bolmen och småbåtshamnen med hänsyn till natur- och kulturmiljön.
- Vid planering, ta särskild hänsyn till områdets höga kulturmiljövärden och riksintresse för friluftsliv.
- Säkerställ att landskapselement som alléer och stengärdesgårdar inte försvinner vid förändringar.
- Planera skyddszoner runt känsliga natur- och kulturmiljöer.

- Vid behov, genomför kompletterande inventeringar av natur- och kulturvärden innan större ingrepp.
- Tillämpa alltid skadelindringshierarkin vid planering och exploatering.

Landsbygd

Landsbygd är markområden som är möjliga för flera användningar men där det inte alltid är nödvändigt eller möjligt att ange vilken typ av användning eller vilka områden som berörs. Huvudsakligen är det områden där utveckling som bidrar till redan befintlig användning eller bebyggelsestruktur kan kompletteras där det är lämpligt.

Ställningstaganden och sannolika konsekvenser

1) Utveckling av befintlig och ny bebyggelse på landsbygden ska ske på ett sätt som kompletterar befintlig användning och bebyggelsestruktur, samtidigt som natur-, kulturmiljö-, rekreations- och jordbruksvärden bevaras och utvecklas.

- **Konsekvens vid genomförande:** Landskapets karaktär och biologiska mångfald bibehålls, kulturmiljövärden och rekreationsmöjligheter stärks, och jordbrukets långsiktiga förutsättningar säkras.
- **Konsekvens utan genomförande:** Risk för förlust av värdefulla natur- och kulturmiljöer, minskad biologisk mångfald, försämrade rekreationsvärden och försvagade förutsättningar för jordbruk och landsbygdens identitet.

2) Riktade insatser för att bevara och utveckla särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer samt rekreationsområden bör prioriteras.

- **Konsekvens vid genomförande:** Särskilt värdefulla områden skyddas och utvecklas, vilket gynnar biologisk mångfald, kulturarv och rekreation.
- **Konsekvens utan genomförande:** Risk för att unika natur- och kulturvärden går förlorade, vilket kan leda till minskad attraktionskraft för boende och besökare samt försvagad lokal identitet.

3) Ny bebyggelse bör inte placeras på öppen åkermark eller i gamla hagmarker, och ska anpassas till landskapets och bygdens karaktär samt lokal byggnadstradition.

- **Konsekvens vid genomförande:** Landskapets öppenhet och historiska struktur bevaras, vilket gynnar både kulturmiljö och biologisk mångfald.

- **Konsekvens utan genomförande:** Förlust av öppna landskap, fragmentering av kulturmiljöer och minskad biologisk mångfald samt risk för negativ påverkan på områdets attraktionskraft.
- 4) Befintlig användning såsom jordbruk, skogsbruk och liknande verksamheter ska inte hindras eller påverkas negativt av ny utveckling.
- **Konsekvens vid genomförande:** Jord- och skogsbrukets långsiktiga förutsättningar säkras, vilket bidrar till landsbygdens livskraft och bevarande av öppna landskap.
 - **Konsekvens utan genomförande:** Risk för nedläggning av jordbruk, igenväxning av landskapet och förlust av både biologiska och kulturhistoriska värden.
- 5) Fornlämningar, stenmurar, alléer och andra kulturhistoriska element ska bevaras och respekteras vid all utveckling.
- **Konsekvens vid genomförande:** Områdets historiska kontinuitet och identitet bevaras, vilket stärker både lokal stolthet och besöksnäring.
 - **Konsekvens utan genomförande:** Oåterkallelig förlust av kulturarv och minskad förståelse för landskapets historia.

Hänsynsaspekter vid utveckling inom landsbygden

- **Biologisk mångfald:**
Bevara och utveckla betesmarker, ängar, äldre lövskogar och sumpskogar som är viktiga för hotade arter och pollinatörer.
- **Skyddade arter och biotoper:**
Identifiera och undvik påverkan på områden med skyddade arter (till exempel klockgentiana, sjötåtel, knärot, spillkråka) och biotoper med höga naturvärden (klass 1–2 enligt NVI).
- **Kulturmiljö:**
Anpassa ny bebyggelse till befintlig bebyggelsestruktur, respektera fornlämningar, stenmurar, alléer och äldre byggnader.
- **Landskapsbild och siktlinjer:**
Bevara öppna landskap och långa siktlinjer, undvik att bygga på åkermark eller i hagmarker.

- **Rekreation och friluftsliv:**

Utveckla tillgängligheten till natur- och rekreationsområden, skapa fler stigar och leder, och säkerställ att badplatser och stränder är tillgängliga för allmänheten.

- **Vattenmiljöer:**

Skydda och utveckla strandzoner, våtmarker och småvatten som är viktiga för fågelliv, groddjur och vattenväxter.

- **Infrastruktur:**

Planera för gång- och cykelvägar samt kollektivtrafik för att öka tillgängligheten till landsbygden utan att öka bilberoendet.

- **Invasiva arter:**

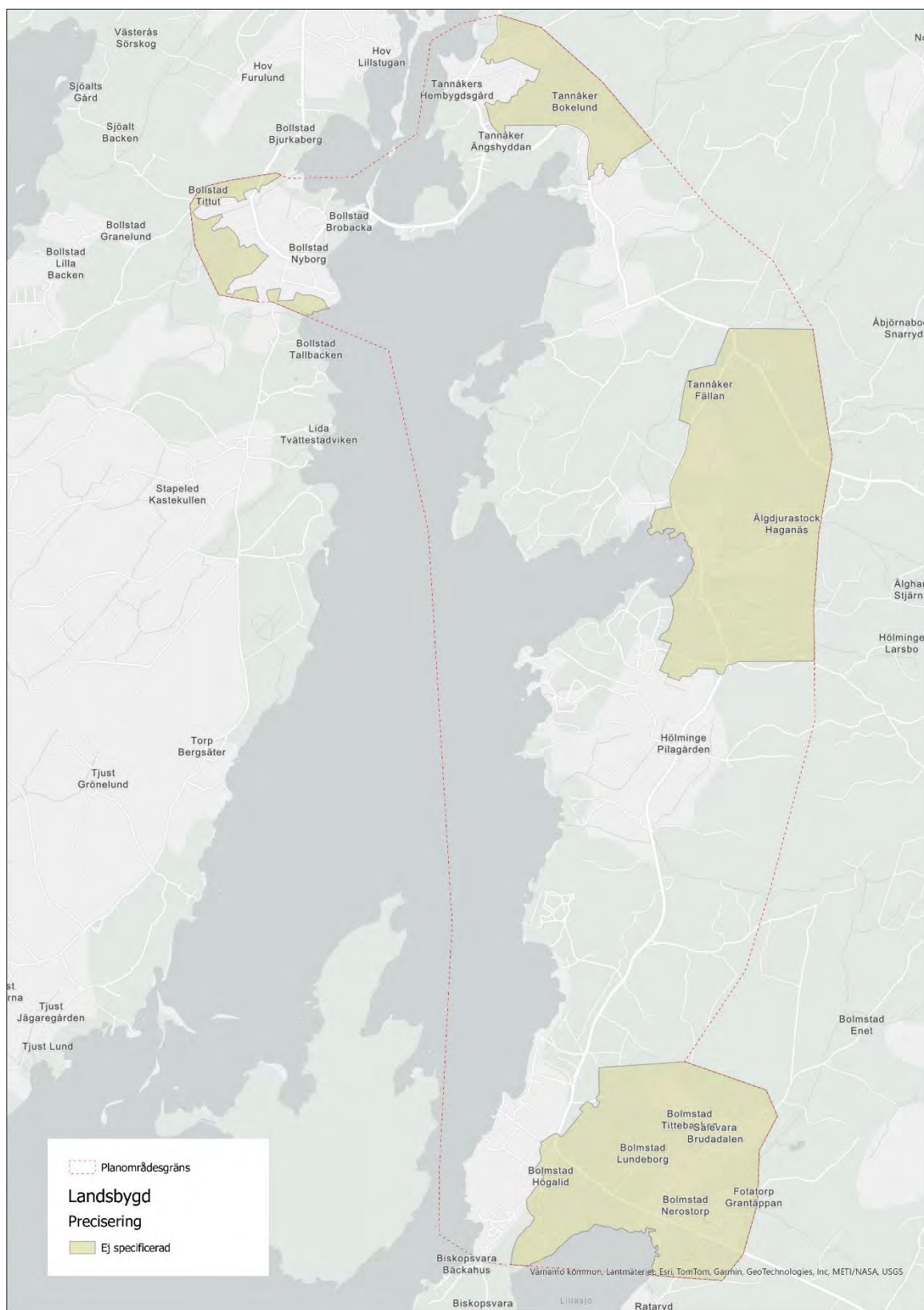
Följ upp och bekämpa invasiva arter som parkslide för att skydda inhemsk flora och fauna.

- **Skötsel och hävd:**

Fortsätt och utveckla hävd av betes- och ängsmarker för att motverka igenväxning och bevara landskapets karaktär.

- **Klimatanpassning:**

Ta hänsyn till klimatförändringar vid planering av markanvändning, särskilt vad gäller vattenreglering och skogsskötsel

Transportinfrastruktur

Markanvändningsförslag för trafik inkluderar befintligt och tillkommande vägnät, gång- och cykelvägnät och kollektivtrafik. Transportinfrastruktur har preciserats ner till väg samt gång- och cykelväg för att tydligt visa på skillnaden av förslagen.

I karta är linjedragningar för väg och gång- och cykelväg förenklade. För mer exakt dragning och bestämmelser hänvisas till gällande och kommande vägplaner hos Trafikverket.

Väg

Innebär det övergripande vägnät som har betydelse för planförslagets trafikförsörjning.

Gång- och cykelväg

Innebär det övergripande gång- och cykelvägnät som har betydelse för planområdets trafikförsörjning.

Ställningstaganden och sannolika konsekvenser

1) Trafiksäkerhet ska säkerställas genom att vägar genom sammanhängande bostadsbebyggelse utformas med oskyddade trafikanter i fokus. Hastighetsdämpande åtgärder och tydligare separering mellan trafikslag är exempel på kraftfulla åtgärder som kan tillämpas.

- **Konsekvens vid genomförande:** Risken för allvarliga trafikolyckor minskar, särskilt för gående och cyklister. Tryggheten ökar och fler kan välja hållbara färdssätt. Bostadsområden blir mer attraktiva och tillgängliga för alla åldrar.
- **Konsekvens utan genomförande:** Ökad risk för allvarliga trafikolyckor, särskilt för barn och äldre. Otrygghet kan leda till minskat användande av gång, cykel och kollektivtrafik som färdssätt. Bostadsområden kan upplevas som mindre attraktiva.

2) Anläggning av busshållplatser med ändamålsenlig utformning och utrustning ska möjliggöras på trygga, säkra, tillgängliga och ur resenärssynpunkt attraktiva platser.

- **Konsekvens vid genomförande:** Kollektivtrafiken blir mer attraktiv och tillgänglig för fler, vilket kan minska bilberoendet och bidra till hållbar utveckling.

- **Konsekvens utan genomförande:** Kollektivtrafiken riskerar att bli svåråtkomlig och mindre använd, vilket kan leda till ökad biltrafik och sämre miljö- och folkhälsoeffekter.

3) Vägsträckning genom området kan behöva utredas och anpassas för att säkerställa att större fordon kan mötas på ett säkert sätt.

- **Konsekvens vid genomförande:** Transporter, kollektivtrafik och räddningstjänst kan fungera effektivt och säkert.
- **Konsekvens utan genomförande:** Risk för trafikproblem, förseningar och ökad olycksrisk, särskilt för tunga transporter, bussar och räddningsfordon.

4) Hela området ska vara tillgängligt, tryggt, och säkert för gång- och cykeltrafik. Trafiksäkra kopplingar mellan områdets huvudstråk och bostadsområden samt andra målpunkter ska prioriteras vid utveckling av infrastrukturen. Särskilt ska ett stråk mellan Tannåker och Bollstad prioriteras.

- **Konsekvens vid genomförande:** Ökad tillgänglighet och säkerhet för gående och cyklister. Fler kan välja hållbara färdssätt, vilket bidrar till bättre folkhälsa och minskad miljöpåverkan.
- **Konsekvens utan genomförande:** Gång- och cykeltrafik riskerar att bli fragmenterad och osäker, vilket kan leda till ökat bilberoende och sämre folkhälsa.

5) Infrastrukturen för gång, cykel och kollektivtrafik ska planeras samordnat utifrån ett hållbart "hela resan"-perspektiv, vilket bland annat betyder att busshållplatser ska vara säkert tillgängliga för gående och cyklister. Belysning bör etableras där det är nödvändigt för trafiksäkerheten.

- **Konsekvens vid genomförande:** Ökad trygghet och tillgänglighet även under dygnets mörka timmar. Fler kan kombinera olika färdssätt och kollektivtrafiken blir mer attraktiv.
- **Konsekvens utan genomförande:** Otrygghet och sämre tillgänglighet, särskilt kvällstid och vintertid. Färre väljer hållbara färdssätt.

6) Upplevelsen av att färdas längs Bolmens östra strand ska intensifieras genom att framhäva siktlinjer och vackra vyer. Kontakten med vattnet från landsvägen kan förbättras genom att skapa sikt genom vegetationen nära strandlinjen.

- **Konsekvens vid genomförande:** Området blir mer attraktivt för både boende och besökare. Natur- och kulturvärden lyfts fram och kan bidra till lokal turism och rekreation.
- **Konsekvens utan genomförande:** Området riskerar att upplevas som mindre tillgängligt och attraktivt, och potentialen för rekreation och turism utnyttjas inte fullt ut.

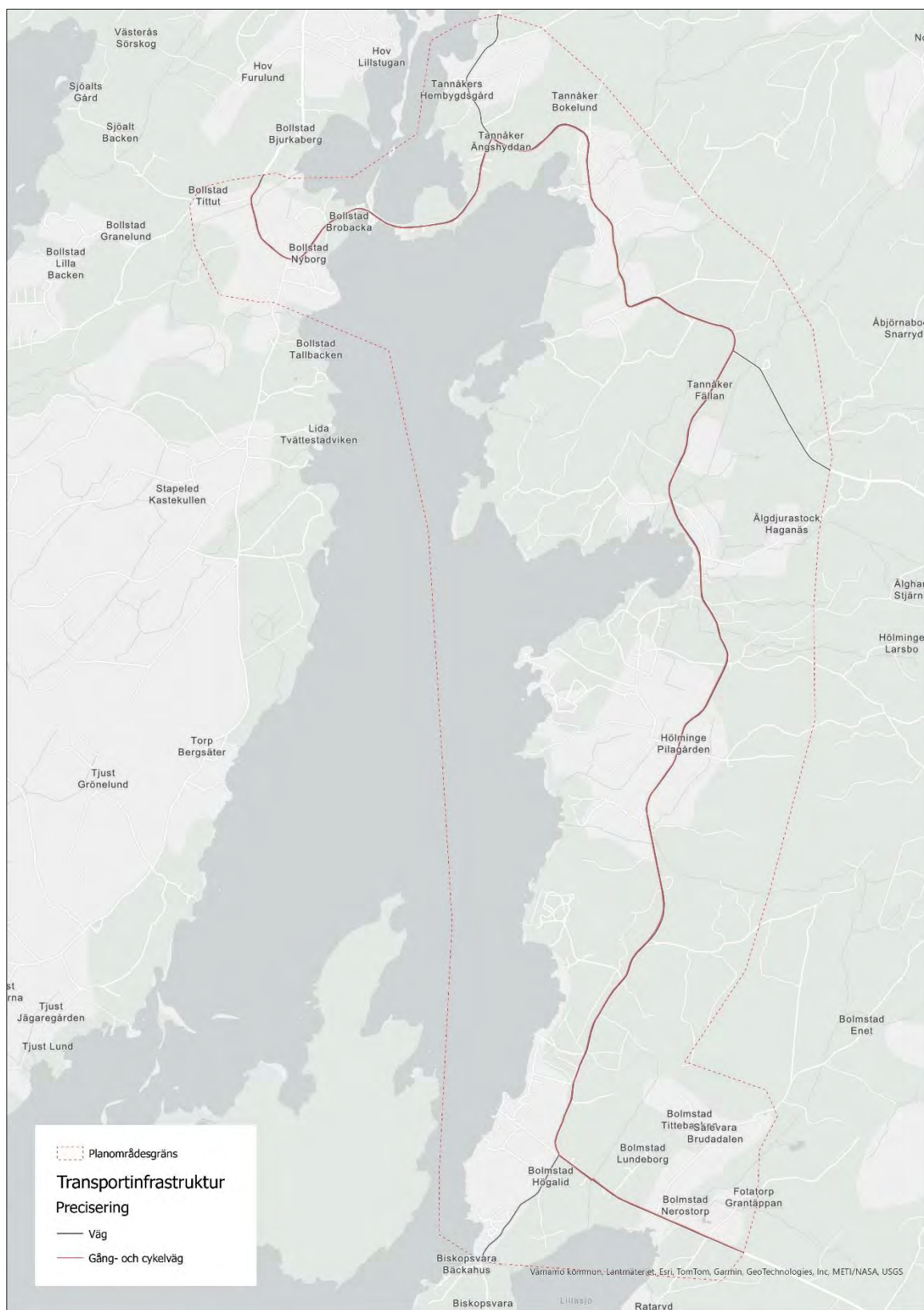
Hänsynsaspekter vid utveckling av transportinfrastruktur

- **Naturvärden och biologisk mångfald:**
Undvik dragning av nya vägar och gång- och cykelvägar genom områden med höga naturvärden, skyddade arter eller känsliga biotoper. Anpassa sträckningar för att minimera påverkan på värdefulla skogar, våtmarker och strandmiljöer.
- **Kulturmiljö:**
Ta hänsyn till fornlämningar, stenmurar, alléer och andra kulturhistoriska element vid planering och byggnation. Samråd med kulturmiljöexperter vid större ingrepp.
- **Landskapsbild och siktlinjer:**
Bevara och förstärk landskapets karaktär genom att planera vägar och gång- och cykelvägar så att de erbjuder vackra vyer och kontakt med sjön. Undvik att barriäreffekter uppstår i landskapet.
- **Rekreation och friluftsliv:**
Säkerställ att transportinfrastrukturen inte innebär en barriär för tillgången till rekreationsområden, badplatser och vandringsleder. Planera för god tillgänglighet till målpunkter för rekreation och friluftsliv för alla.
- **Trafiksäkerhet:**
Prioritera säkerhet för oskyddade trafikanter, särskilt vid korsningar och där gång- och cykelvägar korsar bilvägar.
- **Tillgänglighet och inkludering:**
Utforma hållplatser, gång- och cykelvägar samt övergångar så att de är tillgängliga för alla.
- **Belysning och trygghet:**
Etablera belysning där det behövs för att öka tryggheten, särskilt vid hållplatser, korsningar och längs gång- och cykelvägar.
- **Klimatanpassning och hållbarhet:**
Välj material och utformning som minimerar klimatpåverkan och underlättar

dagvattenhantering. Främja hållbara transporter genom att prioritera kollektivtrafik, gång och cykel.

- **Samverkan och dialog:**

Involvera boende, markägare och andra intressenter tidigt i planeringsprocessen för att fånga upp lokala behov och kunskap.

Areell näring

Areell näring inkluderar områden för jordbruk och skogsbruk. Huvudsakligen inkluderar denna användning områden med stora sammanhängande jordbruksmarker som har väsentligt värde ur ett natur- och kulturmiljöperspektiv, livsmedelsproduktion, näring eller att det av andra anledningar inte är lämpligt att påverka området struktur och funktionalitet på ett negativt sätt. Det inkluderar även områden för aktivt storskaligt skogsbruk. Areell näring har preciserats ner till jordbruk samt skogsbruk för att skilja på områden av olika karaktär, användning samt förutsättningar som skiljer sig åt mellan dem.

Ställningstaganden för jordbruk - och sannolika konsekvenser

1) Hänsyn ska tas till brukningsvärd, aktiv och sammanhängande jordbruksmark för livsmedelsproduktion. Även dess värden för natur- och kulturmiljö samt landskapsbild ska inkluderas. I så stor utsträckning som möjligt bör ingen jordbruksmark tas i anspråk. Annan mer lämplig placering för exploatering bör alltid utredas.

- **Konsekvens vid genomförande:** Jordbruksmarkens långsiktiga produktionsförmåga och dess roll för livsmedelsförsörjning, biologisk mångfald och landskapskaraktär bevaras. Landskapet förblir öppet och attraktivt, och kulturhistoriska värden knutna till jordbruket bibehålls.
- **Konsekvens utan genomförande:** Förlust av värdefull jordbruksmark, minskad livsmedelsproduktion, fragmentering av landskapet, förlust av biologisk mångfald och kulturmiljövärden. Risk för igenväxning och minskad attraktivitet för boende och besökare.

2) Sammanhängande jordbruksområden ska prioriteras för bevarande, eftersom de är lättare att bruka, bidrar till biologisk mångfald och karaktäriserar landskapet. Småskaliga jordbruksmiljöer och betesmarker med extensiv skötsel ska också värnas.

- **Konsekvens vid genomförande:** Effektiv och rationell jordbruksdrift möjliggörs, biologisk mångfald gynnas och landskapets historiska kontinuitet bevaras.

- **Konsekvens utan genomförande:** Jordbruksmarken fragmenteras, vilket försvårar brukandet och minskar både produktion och biologisk mångfald. Landskapets karaktär och historiska läsbarhet försvagas.

3) Ianspråktagande av jordbruksmark kan accepteras endast om det sker för att förbättra befintlig användning eller om marken inte längre fyller sitt syfte. Mindre kompletteringar till befintlig bebyggelse kan vara möjliga, men den brukningsvärda jordbruksmarken ska bibehålla sitt sammanhang.

- **Konsekvens vid genomförande:** Jordbruksmarken används effektivt och förändringar sker endast där det är motiverat, vilket minimerar negativ påverkan på produktion och miljövärden.
- **Konsekvens utan genomförande:** Onödig exploatering kan leda till förlust av värdefull jordbruksmark och försämrade förutsättningar för framtida bruk och biologisk mångfald.

Hänsynsaspekter vid ianspråktagande av jordbruksmark

- **Livsmedelsproduktion:**
Säkerställ att brukningsvärd jordbruksmark inte tas i anspråk i onödan, för att trygga lokal och nationell livsmedelsförsörjning.
- **Biologisk mångfald:**
Bevara betesmarker, ängar och småskaliga jordbruksmiljöer som är viktiga för flora, fauna och pollinatörer.
- **Kulturmiljö och landskapsbild:**
Ta hänsyn till jordbrukets roll för landskapets karaktär och kulturhistoriska värden.
Undvik att fragmentera eller förstöra historiskt värdefulla jordbrukslandskap.
- **Sammanhängande brukningsstruktur:**
Prioritera att jordbruksmarken bibehåller sitt sammanhang och undvik att skapa små isolerade jordbruksytor som är svåra att bruka.
- **Alternativa lokaliseringar:**
Utred alltid möjligheten att placera ny bebyggelse eller infrastruktur på mindre värdefull mark eller i anslutning till befintlig bebyggelse, för att minimera påverkan på jordbruket.

- **Ekosystemtjänster:**

Beakta jordbruksmarkens roll för vattenreglering, kolinlagring och andra ekosystemtjänster.

- **Långsiktighet:**

Planera för att jordbruksmarken ska kunna brukas även av framtida generationer och undvik åtgärder som försvårar återställning eller framtida bruk.

- **Dialog med brukare:**

Involvera markägare och brukare tidigt i planeringsprocessen för att fånga upp lokal kunskap och behov.

Ställningstaganden för skogsbruk – och sannolika konsekvenser

1) Planförslaget syftar inte till att förhindra eller i onödan påverka det befintliga skogsbruket.

Största delen av skogsmarkerna har därför lämnats som de är och föreslås fortsätta med samma användning.

- **Konsekvens vid genomförande:** Skogsbruket kan fortsätta bidra till näringsliv, arbetstillfällen och lokal ekonomi. Markägare får långsiktiga förutsättningar för brukande. Skogslandskapets produktionsvärde och traditionella bruk bevaras.
- **Konsekvens utan genomförande:** Om skogsbruket begränsas eller försvåras riskerar det att påverka näringsliv och sysselsättning negativt. Osäkerhet för markägare kan leda till minskade investeringar och sämre skötsel av skogen.

2) Förändringsprocesser i skogsmarken är knutna till skogsbruket, som skett genom kalhyggesbruk av enskilda bestånd. Ensartade bestånd med homogen ålder riskerar att skadas hårt vid exempelvis stormar. Kontinuitetsbruk av skogen kan leda till mer variationsrika skogar och ett mer hållbart skogsbruk.

- **Konsekvens vid genomförande:** Ökad variation i skogsbestånden minskar risken för stormskador och sjukdomar, gynnar biologisk mångfald och ger ett mer resilient och hållbart skogsbruk.
- **Konsekvens utan genomförande:** Fortsatt ensartad skog med homogen ålder ökar risken för omfattande skador vid stormar och sjukdomsutbrott. Biologisk mångfald och landskapets ekologiska funktioner kan försämrast.

3) Områden med inslag av våt- eller myrmarker där förutsättningarna tillåter kan med fördel utvecklas. Sumpskogsmiljöer och öppna vattenmiljöer skulle göra området mer lövrikt och gynna fler arter.

- **Konsekvens vid genomförande:** Utveckling av våtmarker och sumpskogar ökar den biologiska mångfalden, stärker ekosystemtjänster som vattenreglering och kolinlagring, och bidrar till ett mer varierat och resilient landskap.
- **Konsekvens utan genomförande:** Om dessa miljöer inte utvecklas riskerar området att förlora viktiga livsmiljöer för många arter, och ekosystemtjänster som vattenrening och klimatanpassning kan försämrast.

Hänsynsaspekter vid ianspråktagande av skogsmark

- **Biologisk mångfald:**
Bevara och utveckla variationen i skogsbestånden, undvik stora sammanhängande monokulturer. Särskilt värdefulla biotoper som sumpskogar, våtmarker och äldre lövskogar bör skyddas och utvecklas.
- **Storm- och klimatrisker:**
Planera för blandade och åldersvarierade bestånd för att minska risken för stormskador och sjukdomsutbrott.
- **Ekosystemtjänster:**
Ta hänsyn till skogens roll för vattenreglering, kolinlagring, erosionsskydd och rekreation. Utveckla våtmarker och sumpskogar där det är möjligt.
- **Naturvärden och skyddade arter:**
Undvik avverkning eller exploatering i områden med höga naturvärden, skyddade arter eller känsliga biotoper enligt naturvärdesinventeringar.
- **Kulturmiljö:**
Beakta skogens roll i landskapsbilden och dess koppling till historiska brukningsformer och kulturmiljöer.
- **Rekreation och friluftsliv:**
Säkerställ att skogsbruket inte försämrar tillgången till rekreationsområden, stigar och friluftsliv.

- **Vattenmiljöer:**

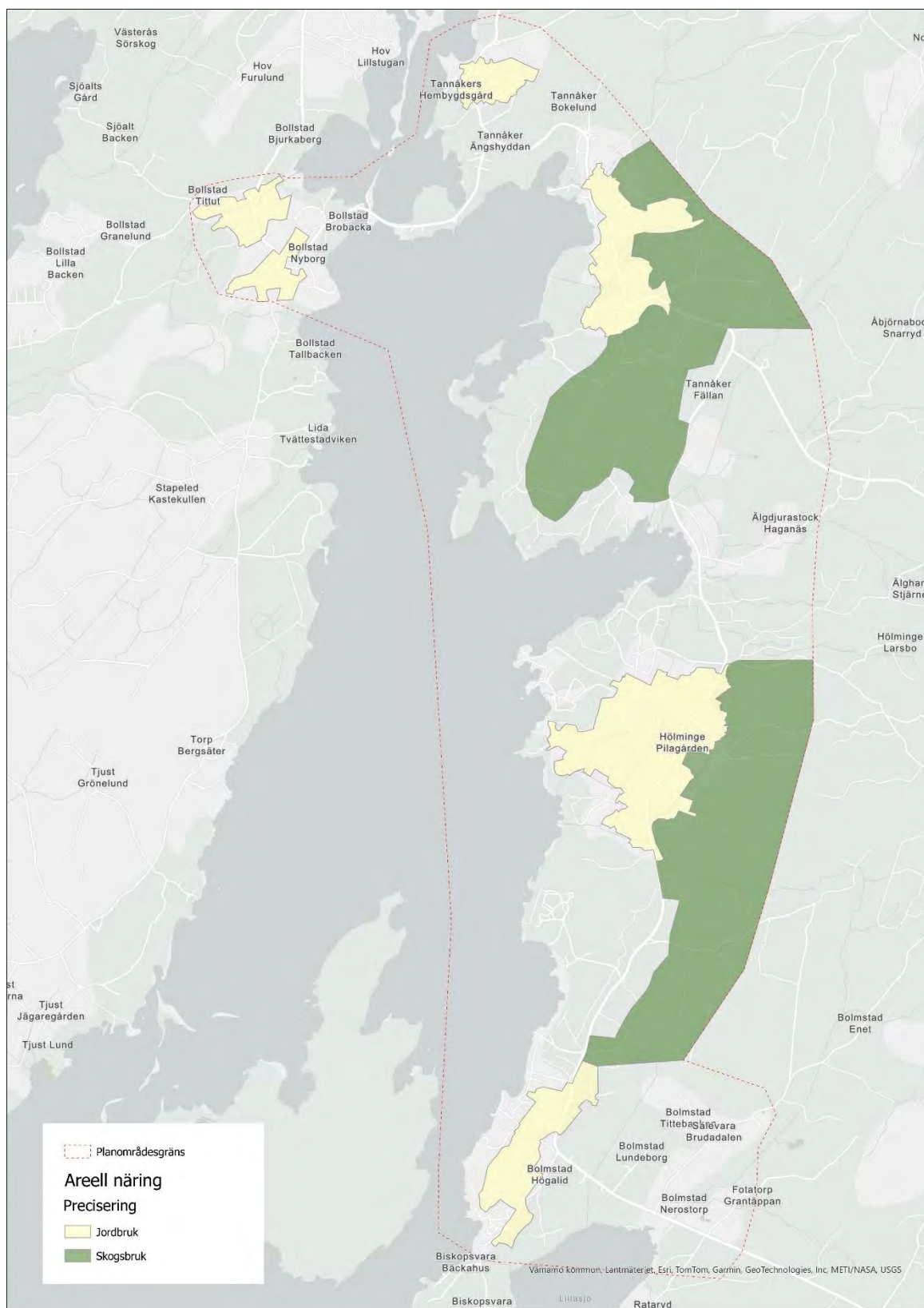
Skydda och utveckla kantzoner mot vattendrag och sjöar för att minska näringsläckage och gynna biologisk mångfald.

- **Långsiktighet och hållbarhet:**

Planera för ett hållbart skogsbruk som kan fortsätta ge avkastning och ekosystemtjänster även för framtida generationer.

- **Dialog med markägare:**

Involvera markägare och brukare tidigt i planeringen för att fånga upp lokal kunskap och behov.

Natur och friluftsliv

Natur och friluftsliv avses som större sammanhängande områden där kommunen anser att värden för friluftsliv, rekreation, natur- och kulturmiljö, biologisk mångfald och ekosystemtjänster är prioriterade. Områden ska vara allmänt tillgängliga och kan innehålla övernattningsmöjligheter för det rörliga friluftslivet, skidspår, vandringsleder eller motionsslingor. Områden kan ha olika karaktär och användning beroende på årstid.

Natur och friluftsliv har på ett ställe preciserats som småbåtshamn. Användningen småbåtshamn innebär huvudsakligen hamnanvändning, hamnutveckling och liknande verksamheter som ligger intill eller i vattenområden. Områdets avgränsning är svår att definiera och får därför ses som högst preliminära, där vidare utredningar avgör användningens utbredning. För övriga befintliga båtbygggar och liknande användningar görs bedömningen att de inte behöver pekas ut med specifik markanvändning.

Ställningstaganden och sannolika konsekvenser

1) Attraktiva vattenmiljöer för friluftsliv, som även är positiva för vattenkvalitet och biologisk mångfald, kan skapas på fler ställen i området utan att äventyra landskapets karaktär. Utredning ska alltid göras för att inte riskera att negativt påverka naturvärden kopplade till vatten- och strandmiljön.

- **Konsekvens vid genomförande:** Nya möjligheter för friluftsliv och rekreation skapas, samtidigt som vattenkvalitet och biologisk mångfald stärks. Landskapets karaktär och ekologiska funktioner bevaras.
- **Konsekvens utan genomförande:** Risk att värdefulla vattenmiljöer exploateras eller försämras, vilket kan leda till förlust av biologisk mångfald, försämrade vattenkvalitet och minskad attraktionskraft för friluftsliv.

2) Områden för natur och friluftsliv ska förvaltas och utvecklas för att öka tillgängligheten för allmänheten och stärka områdets användbarhet, samtidigt som naturvärden säkerställs.

- **Konsekvens vid genomförande:** Fler får tillgång till naturupplevelser, rekreation och lärande. Områdets naturvärden bevaras och kan utvecklas, vilket bidrar till folkhälsa och attraktionskraft.

- **Konsekvens utan genomförande:** Tillgängligheten till natur och friluftsliv kan minska, vilket leder till sämre folkhälsa, minskad livskvalitet och risk för att naturvärden försämrans genom bristande förvaltning.

3) Värdefulla kulturmiljöer ska bevaras, användas och utvecklas som resurs för tillväxt, livskvalitet och identitet. Ingen exploatering bör ske i områden som identifieras som särskilt värdefulla kulturmiljöer.

- **Konsekvens vid genomförande:** Kulturmiljöer och deras värden bevaras för framtiden, vilket stärker platsens identitet och attraktionskraft för både boende och besökare.
- **Konsekvens utan genomförande:** Exploatering kan leda till oåterkallelig förlust av kulturmiljövärden och försvagad lokal identitet.

4) Platser av intresse för besöksnäring, natur- och kulturmiljö ska tillgängliggöras för allmänheten både fysiskt och genom lättillgänglig information.

- **Konsekvens vid genomförande:** Området blir mer attraktivt för besökare och boende, vilket kan bidra till lokal utveckling och ökad kunskap om platsens värden.
- **Konsekvens utan genomförande:** Potentialen för besöksnäring och lokal utveckling utnyttjas inte, och kunskapen om områdets värden riskerar att gå förlorad.

5) Oexploaterade stränder, våtmarker och sumpskogar längs Bolmens östra strand ska bevaras, då de är avgörande för fågelliv, biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

- **Konsekvens vid genomförande:** Viktiga livsmiljöer för hotade arter och ekosystemtjänster bevaras, vilket gynnar både natur och friluftsliv.
- **Konsekvens utan genomförande:** Förlust av viktiga livsmiljöer, minskad biologisk mångfald och försämrade möjligheter för rekreation och naturupplevelser.

6) Småskaligheten och "orördheten" i naturen är viktigt att bevara.

- **Konsekvens vid genomförande:** Områdets unika karaktär och attraktionskraft för friluftsliv och rekreation bibehålls.
- **Konsekvens utan genomförande:** Området riskerar att förlora sin särprägel och attraktionskraft, vilket kan minska både lokal stolthet och besöksintresse.

Hänsynsaspekter vid utveckling eller bevarande av natur- och friluftsområden

- **Biologisk mångfald:**

Bevara och utveckla värdefulla naturmiljöer, särskilt våtmarker, sumpskogar, strandängar och oexploaterade stränder som är viktiga för hotade arter och ekosystemtjänster.

- **Tillgänglighet:**

Utveckla sammanhängande vandringsleder, stigar och rekreationsytor så att fler kan ta del av områdets natur- och kulturmiljöer.

- **Vattenmiljöer:**

Vid utveckling av vattennära friluftsliv, säkerställ att vattenkvalitet och biologisk mångfald inte äventyras. Utred alltid påverkan innan åtgärder genomförs.

- **Kulturmiljö:**

Bevara och tillgängliggör värdefulla kulturmiljöer, och undvik exploatering i dessa områden.

- **Ekosystemtjänster:**

Främja områden som bidrar till pollinering, vattenreglering, rekreation och lärande.

- **Orördhet och småskalighet:**

Undvik storskalig exploatering och bevara områdets naturliga variation och känsla av orördhet.

- **Besöksnäring och information:**

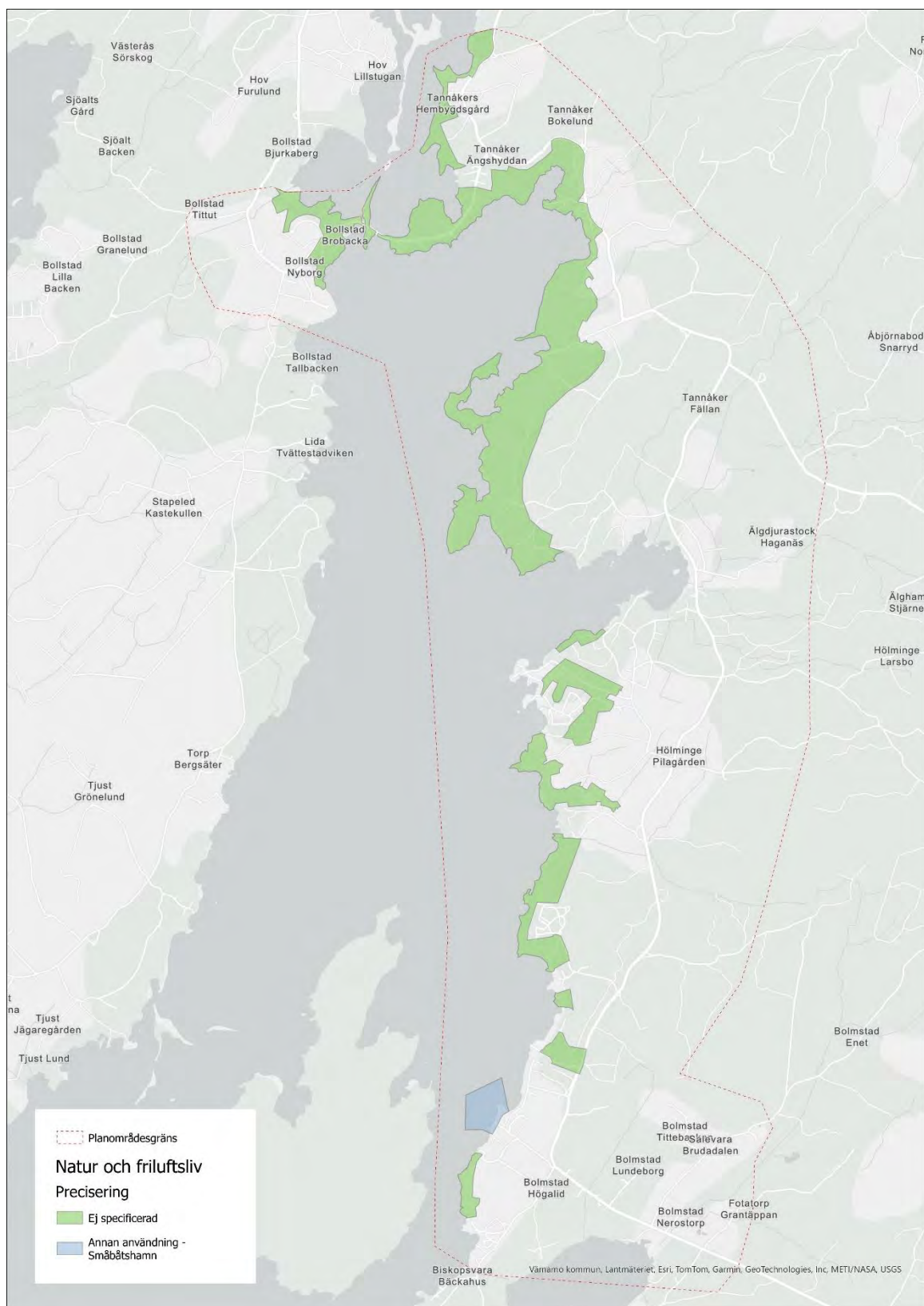
Tillgängliggör platser av intresse för besökare och boende, både fysiskt och genom tydlig och lättillgänglig information.

- **Säsongsvariation:**

Planera för att områden kan användas året runt, med olika aktiviteter och anpassningar för olika årstider.

- **Samverkan och förvaltning:**

Samarbeta med markägare, föreningar och andra aktörer för att säkerställa långsiktig förvaltning och utveckling av områdena.

Vatten

Markanvändningen vatten avser såväl sjöar som vattendrag. Användningen vatten anges för vattenområden som är lämpliga för olika användningar men där det inte är nödvändigt eller möjligt att avgöra den exakta platsen. I stället har vattenområden med användningen vatten övergripande planeringsöverväganden och generella riktlinjer som stöd för annan planering och beslut.

Ställningstaganden och sannolika konsekvenser

1) Vattenkvaliteten i Bolmen ska alltid säkerställas och all utveckling i nära eller direkt anslutning till ytvattenförekomsten eller dess in- och utlopp måste visa att ingen negativ påverkan på vattenkvaliteten sker.

- **Konsekvens vid genomförande:** Vattenmiljöns ekologiska status och dricksvattenresurs skyddas, vilket gynnar både natur, rekreation och samhälle. Långsiktig hållbarhet och ekosystemtjänster säkerställs.
- **Konsekvens utan genomförande:** Risk för försämrad vattenkvalitet, påverkan på ekosystem, biologisk mångfald och dricksvattenförsörjning. Kan leda till förlust av rekreativvärden och ökade kostnader för vattenrening.

2) Attraktiva vattenmiljöer för friluftsliv (som även är positiva för vattenkvalitet och biologisk mångfald) kan skapas på fler ställen i området, utan att äventyra landskapets karaktär. Utredning ska alltid göras för att inte riskera att negativt påverka naturvärden kopplade till vatten- och strandmiljön.

- **Konsekvens vid genomförande:** Fler möjligheter för rekreation och friluftsliv skapas, samtidigt som vattenkvalitet och biologisk mångfald bevaras. Landskapets karaktär och ekologiska funktioner skyddas.
- **Konsekvens utan genomförande:** Risk för att värdefulla vattenmiljöer exploateras eller försämras, vilket kan leda till förlust av biologisk mångfald, försämrad vattenkvalitet och minskad attraktionskraft för friluftsliv.

3) Utveckling av bryggor eller liknande kräver tillstånd innan anläggning. En utredning är alltid lämplig för att inte riskera att negativt påverka naturvärden kopplade till vatten- och strandmiljön.

- **Konsekvens vid genomförande:** Nya anläggningar kan utformas så att de inte skadar känsliga miljöer eller försämrar vattenkvaliteten. Naturvärden och ekosystemtjänster bevaras.
- **Konsekvens utan genomförande:** Oreglerad exploatering kan leda till skador på känsliga vatten- och strandmiljöer, förlust av biologisk mångfald och försämrad vattenkvalitet.

Hänsynsaspekter vid utveckling av vattenområden

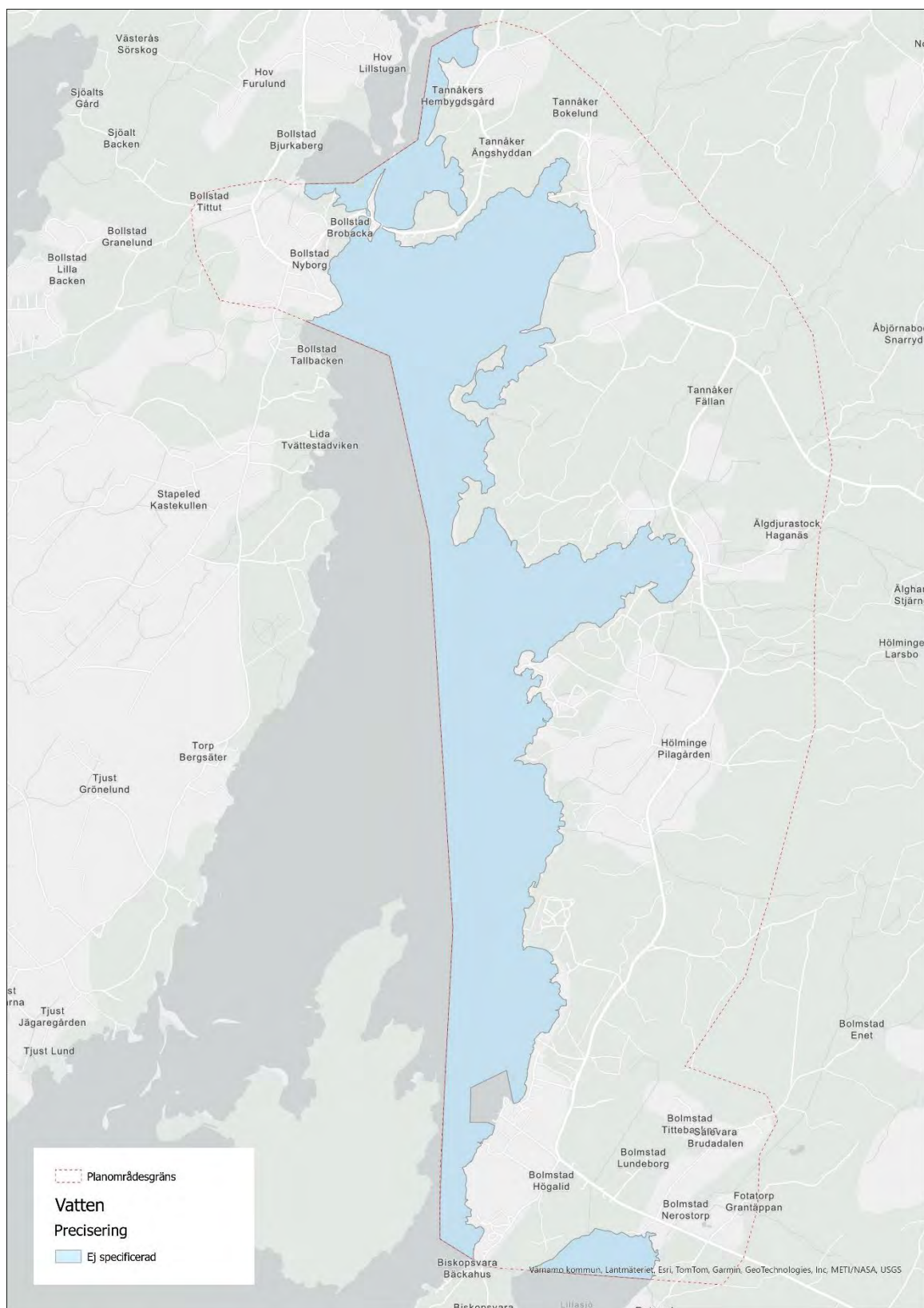
- **Vattenkvalitet:**
All utveckling nära vatten ska utformas så att ingen negativ påverkan sker på vattenkvaliteten. Särskild hänsyn till avrinning, föroreningar och dagvattenhantering.
- **Biologisk mångfald:**
Bevara och utveckla strandzoner, våtmarker och sumpskogar som är viktiga för hotade arter och ekosystemtjänster.
- **Tillståndsprövning:**
Nya bryggor, muddringar eller andra anläggningar kräver tillstånd och ska alltid föregås av utredning av påverkan på naturvärden.
- **Ekosystemtjänster:**
Multifunktionella vattenmiljöer kan bidra till rekreation, vattenrening, biologisk mångfald och klimatanpassning.
- **Landskapsbild och rekreation:**
Utveckla vattenmiljöer så att de stärker landskapets karaktär och tillgänglighet för friluftsliv, utan att kompromissa med naturvärden.
- **Strandnära miljöer:**
Särskild hänsyn till oexploaterade stränder, vassbälten och våtmarker som är avgörande för fågelliv och biologisk mångfald.
- **Utredning och planering:**
All utveckling i eller nära vatten ska föregås av noggrann utredning av påverkan på naturvärden, vattenkvalitet och ekosystemtjänster.

Ljungby
kommun

- **Klimatanpassning:**

Beakta vattenområdenas roll för klimatanpassning, till exempel översvämningsskydd och vattenreglering.

Del 4 - Hänsyn och planeringsunderlag

LIS-områden

LIS-områden står för *Landsbygdsutveckling i strandnära lägen*. Det är ett planeringsverktyg som infördes i svensk lagstiftning 2010 för att möjliggöra viss utveckling och byggnation i strandnära områden på landsbygden, där det annars råder generellt strandskydd enligt miljöbalken.

Syftet med LIS är att stimulera lokal och regional utveckling på landsbygden, särskilt i områden med god tillgång till fria strandområden, där viss byggnation kan ske utan att strandskyddets syften åsidosätts. LIS-områden kan användas för boende, offentlig eller kommersiell service, verksamheter eller besöksnäring.

Behovet att stimulera en sådan utveckling finns främst i landsbygdsområden som inte är belägna i närheten av stora tätorter. Med åtgärder som främjar landsbygdsutvecklingen avses bland annat sådana åtgärder som långsiktigt kan antas ge positiva sysselsättningseffekter och som kan bidra till att upprätthålla serviceunderlaget på landsbygden.

Varför är LIS-områden viktiga?

- **Stärker landsbygdens utveckling:** Möjliggör nya bostäder, verksamheter och turism i attraktiva strandnära lägen, vilket kan bidra till ökad inflyttning, fler arbetstillfällen och bättre serviceunderlag på landsbygden.
- **Balans mellan utveckling och bevarande:** LIS-områden syftar till att möjliggöra utveckling utan att långsiktigt försämra allmänhetens tillgång till stränder eller livsvillkoren för växt- och djurliv.
- **Planeringsverktyg:** Genom att peka ut LIS-områden i översiktsplanen kan kommunen på förhand visa var det kan vara lämpligt att göra undantag från strandskyddet, vilket ger tydlighet för både invånare och myndigheter.

Lagstiftning och rättsliga ramar

- **Miljöbalken (MB) 7 kap. 18 e §:** Definierar LIS-områden och anger att de ska vara lämpliga för landsbygdsutveckling, ha begränsad omfattning och endast ha liten betydelse för strandskyddets syften. LIS-områden får inte kringgå strandskyddets långsiktiga syften.
- **Plan- och bygglagen (PBL):** Kommunen ska i översiktsplanen redovisa LIS-områden. Översiktsplanen är vägledande men inte juridiskt bindande. Varje åtgärd inom LIS-område måste prövas särskilt genom detaljplan, bygglov eller dispensbeslut.
- **Strandskyddet:** Gäller generellt 100 meter från strandlinjen (i vissa fall 200–300 meter). Syftet är att trygga allmänhetens tillgång till stränder och bevara goda livsvillkor för växt- och djurliv. LIS är ett särskilt skäl för dispens från strandskyddet, men varje ärende måste prövas individuellt. Skyddet för sjön Bolmen gäller 200 meter från strandkant upp på land och 100 meter ut i vattnet.

Kommunens ställningstaganden kring LIS-områden

- **Uttekande i översiktsplanen:** Kommunen pekar ut LIS-områden i översiktsplanen som vägledning för framtida beslut om byggnation och verksamheter i strandnära lägen.
- **Gällande LIS-plan:** Avgränsningarna för de LIS områden som finns inom den fördjupade översiktsplanen behålls som i kommunens gällande LIS-plan.
- **Utveckling ska ske med försiktighet:** LIS-områden ska inte hota strandskyddets syften. Områden med höga natur- eller kulturvärden, riksintressen eller naturreservat undantas normalt från LIS.
- **Fri passage och tillgänglighet:** Det ska alltid finnas en fri passage närmast stranden (minst ca 25 meter) för att trygga allmänhetens tillgång och bevara livsvillkor för växt- och djurliv.
- **Lokal förankring:** Uttelandet av LIS-områden är ett kommunalt ställningstagande att vara positiv till lokala initiativ, men det är fastighetsägaren som avgör om möjligheterna ska utnyttjas.
- **Prövning i två steg:** Först bedöms om det finns särskilda skäl (LIS), därefter om åtgärden är förenlig med strandskyddets syften och om fri passage och naturvärden kan säkerställas.

Strandskydd

Strandskyddet är ett generellt skydd som gäller vid alla kuster, sjöar och vattendrag i Sverige. Det omfattar normalt 100 meter från strandlinjen både på land och i vatten, men kan utökas till 300 meter om det behövs för att uppfylla syftet. Syftet är tvådelat:

- Trygga allmänhetens tillgång till strandområden för friluftsliv.
- Bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet i strandnära miljöer.

Lagstiftning

Reglerna om strandskydd finns i 7 kap. 13–18 § miljöbalken (1998:808). Där anges:

- Vad som är förbjudet inom strandskyddat område (till exempel uppföra byggnader, anläggningar, muddra, fälla träd).
- Möjligheter till undantag och dispens.

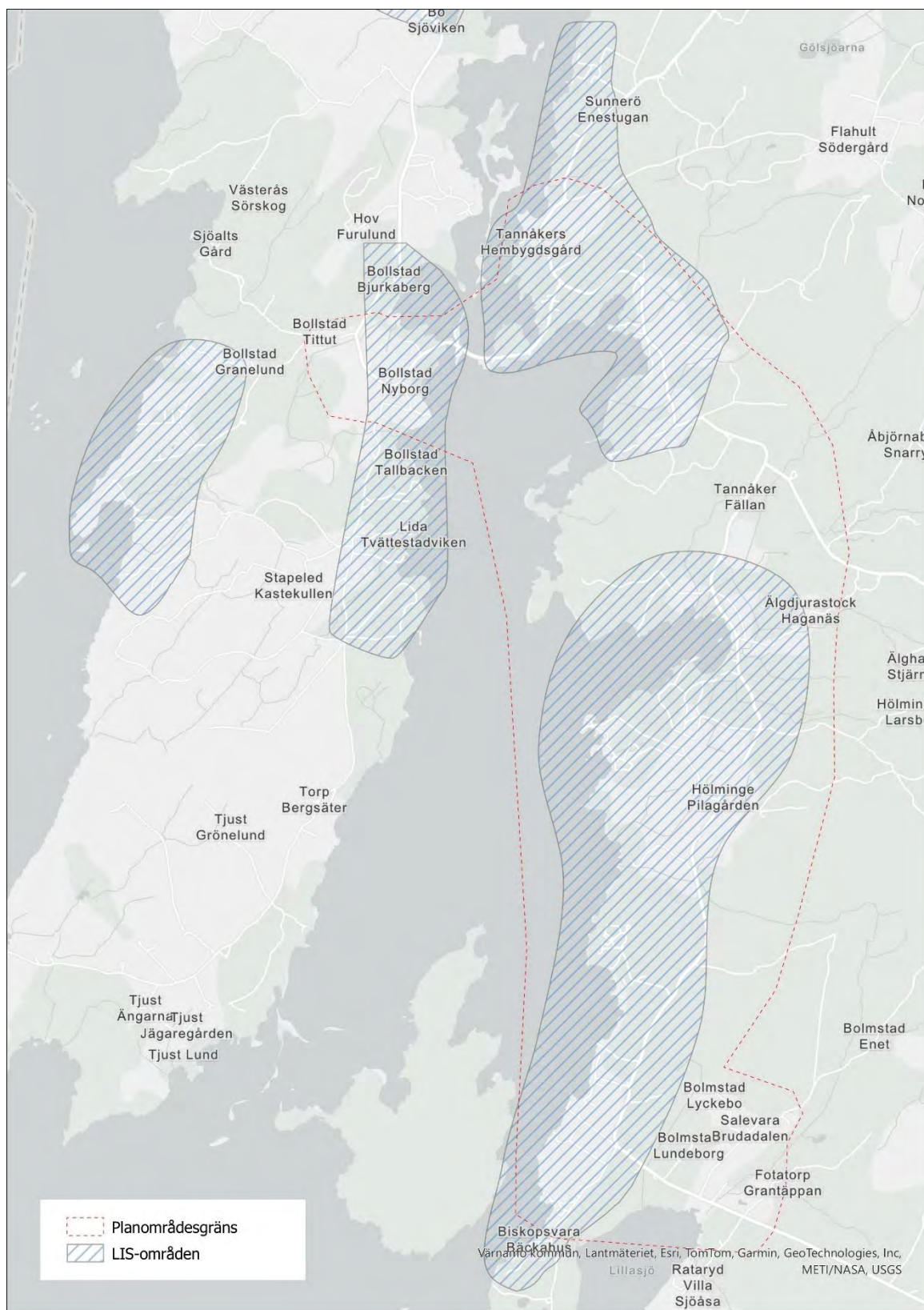
Nya regler från 1 juli 2025:

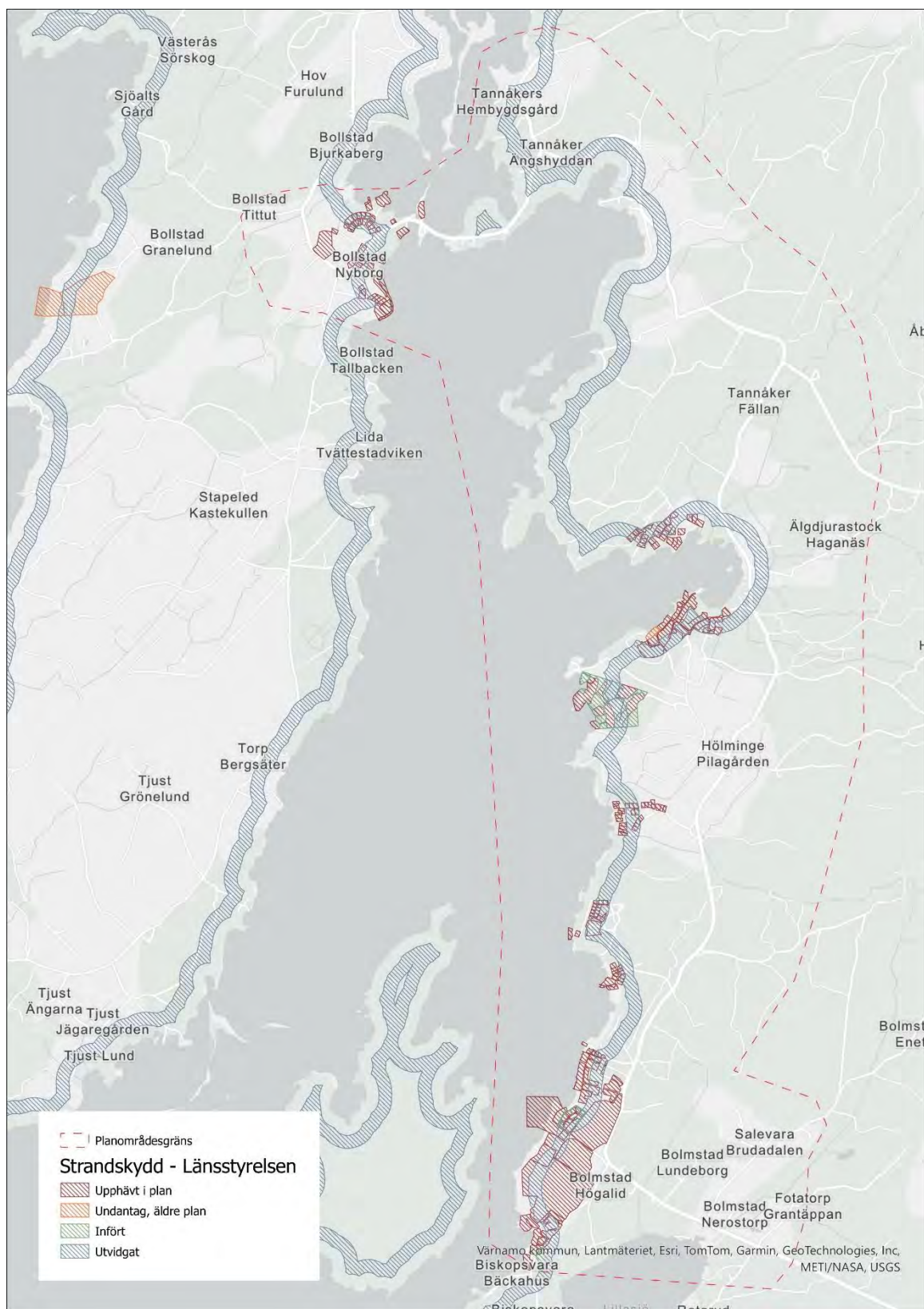
- Strandskydd tas bort vid små sjöar (<1 ha) och smala vattendrag (<2 m).
- Nytt särskilt skäl för förvärvsverksamheter med begränsad påverkan.
- Undantag för anlagda vatten och justeringar för areella näringar (jordbruk, skogsbruk, vattenbruk med flera).

Dispens – vilka skäl krävs?

Dispens kan ges om det finns särskilda skäl enligt miljöbalken, exempelvis:

- Om området redan är ianspråktaget och saknar betydelse för strandskyddets syften.
- Om området är väl avskilt från stranden (till exempel av väg eller järnväg).
- Om platsen behövs för en anläggning som måste ligga vid vatten.
- För utvidgning av pågående verksamhet som inte kan ske utanför området.
- För att tillgodose ett angeläget allmänt intresse eller ett annat mycket angeläget intresse.

Mellankommunala intressen

Geografiska förutsättningar följer sällan administrativa indelningar, vilket innebär att vägar, naturområden, kulturmiljöer och tekniska nät/infrastruktur ofta sträcker sig över flera kommuners gränser. För att planeringen av samhället ska bli så effektiv som möjligt krävs därför att kommunerna samverkar. Detta avsnitt lyfter de gemensamma initiativ och partnerskap som Ljungby kommun ingår i på mellankommunal och regional nivå.

De kommuner där en huvudsaklig samverkan är av stort värde för området omkring Bolmens östra strand är: Gislaveds kommun, Hylte kommun och Värnamo kommun. Mer övergripande samverkan sker även med: Alvesta kommun, Halmstads kommun, Laholms kommun, Markaryds kommun och Älmhults kommun.

Med tanke på områdets placering längs med Bolmens östra strand, så sker ett utbyte och en samverkan även på regional nivå med: Region Kronoberg, Region Halland, Region Jönköpings län och Region Skåne.

Vattenförsörjning och VA-frågor

- **Bolmen som råvattentäkt** är både ett mellankommunalt och mellanregionalt intresse. Genom Sydsvatten AB förses närmare en miljon invånare med dricksvatten i västra Skåne. Kommunerna Ljungby, Hylte, Gislaved och Värnamo samarbetar kring långsiktig dricksvattenförsörjning. Detta omfattar juridiska processer, ledningsrätter och infrastruktur för vattenöverföring. Dialog och samarbete är avgörande för att säkra vattenkvalitet och kapacitet.
- **Miljökvalitetsnorm för ytvatten och** uppfyllandet av normerna kräver samordnade åtgärder över kommungränserna för att minska föroreningsbelastningen, näringsbelastning, hantera dagvatten, skydda tillrinningsområden och säkerställa god ekologisk och kemisk status. Detta gör att planering och beslut i en kommun direkt påverkar vattenkvaliteten och normuppfyllelsen i andra kommuner.
- Samordning kring **riksintresse för yrkesfiske** i Bolmen, för att säkerställa långsiktiga förutsättningar för fisket.

- Planområdet för den fördjupade översiktsplanen ligger helt inom Lagans avrinningsområde och avvattnas via Bolmån som mynnar ut i Lagan. Flera vattendrag, bland annat Murån, Storån och Lillån, rinner ut i Bolmen. Det är viktigt att samordning av strategier för vattenförvaltning, klimatanpassning och översvämningsrisker upprätthålls.

Natur- och friluftsliv

- **Riksintresse för friluftsliv** och naturvård längs Bolmens stränder är gemensamma frågor. Kommunerna bör bevara naturvärden och allmänhetens tillgänglighet, samtidigt som turism och rekreation utvecklas. Ett kontinuerligt samarbete kring frågorna är viktiga för att säkerställa att inga viktiga naturvärden förstörs och att friluftslivet långsiktigt skyddas.
- **Naturresevat** Tira öar som ligger i Hylte kommun, som är Natura 2000-område, både utifrån fågeldirektivet SPA och för art- och habitatdirektivet SCI, ligger utanför planområde för den fördjupade översiktsplanen. Men är ett viktigt intresse för fortsatt hänsyn och samverkan kommunerna emellan.
- Bevarande och utveckling av **spridningsstråk för lövskogar** och **biologisk mångfald**, där ekologiska samband går över kommungränser och kräver samverkan för att undvika fragmentering.

Infrastruktur och kommunikationer

- **Bolmsöfärjan** är en väsentlig del av områdets tillgänglighet som samverkas med Gislaveds kommun.
- Förutsättningar för väl **utbyggda vägnät** som förbinder Ljungby kommun med närliggande områden och underlättar kontakten med resten av landet är avgörande. För att förbättra kommunens möjligheter till hållbara och effektiva transporter krävs ett nära samarbete på både regional och nationell nivå. Kommunen ser även behov av att kollektivtrafiken utvecklas, både inom Ljungby och till angränsande län.
- Ljungby fungerar som en regional länk mot orter som Alvesta och Värnamo för pendling, både med bil och med cykel. Dessa kopplingar är viktiga för att stärka sammanlänkningen mellan regionerna. Möjligheterna att ta sig fram med cykel är ett stort fritidsorienterat fokus, som på sikt kan utvecklas för turismcykelleder. Förbättrad cykelbarhet och trafiksäkerhet kräver samverkan för att resan ska gå att göra hela vägen.

Klimatanpassning och riskhantering

- **Översvämningsrisker och höga flöden** i Bolmen är ett mellankommunalt intresse där aktsamhet och framtidsförhållning inom samhällsplaneringen är väsentlig.
- Liknande **klimatrelaterade risker** som direkt eller indirekt påverkar Bolmen är ett gemensamt intresse som delas med Gislaved kommun, Hylte kommun och Värnamo kommun.

Turism och bebyggelseutveckling

- Kommunerna runt Bolmen (Ljungby, Hylte, Gislaved, Värnamo) har en lång tradition av samverkan genom nätverket *Smålands sjörike*.
- **Bolmenleden och cykelled Bolmen Runt** är tidigare utvecklingsprojekt. Det finns intresse för gång- och cykelvägar runt sjön, men tidigare satsningar har avstannat. Markåtkomst och samverkan kommunerna emellan är nödvändig för att en utveckling ska bli till.
- **LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära lägen)** i anslutning till Bolmen kräver samordning för att undvika att Bolmens stränder förvanskas och att naturvärden går förlorade.
- **Bostadsförsörjning** i området omkring Bolmen är attraktivt för boende, fritidshus och turism, vilket påverkar flera kommuner i regionen. Planering av bostäder runt sjön måste samordnas för att:
 - Undvika överexploatering och bevara vattenkvalitet enligt MKN.
 - Säkerställa hållbar infrastruktur och service över kommungränser.
 - Hantera gemensamma frågor som rekreation, naturvärden och dricksvattenförsörjning. Samverkan är avgörande för att balansera bostadsutveckling med miljö- och vattenvårdsintressen.

Regionalt samarbete och beredskap

- Fokus ligger på att skapa goda förutsättningar för turism och annan näring, bebyggelseutveckling, gemensamma vatten- och beredskapsfrågor, samt samarbete kring kommunikationsinsatser.

Kulturmiljövärden

Förutom att formas av geomorfologiska processer, påverkas landskapet i stor utsträckning av den mänskliga påverkan genom århundraden och årtusenden av användning. Att få en historisk överblick över de avgörande mänskliga processerna som har kommit att bidra till hur landskapet ser ut idag är viktigt för att förstå dess känslighet och potential i framtiden. Planområdet har varit befolkat under en lång tid, med lång tradition av markanvändning så som småskaligt jordbruk, betesmarker och skogsbruk.

Förhistoriska spår och lämningar

Området kring sjön Bolmen är ett av de mest forn- och kulturlämningsrika i Kronobergs län. Här finns spår av mänsklig närvaro från stenåldern, bronsåldern och järnåldern, samt från medeltiden och senare historisk tid. Bland de förhistoriska lämningarna märks boplatser från stenåldern, monumentala hällkistor, gravfält, högar, rösen och stensättningar. Flera av dessa lämningar ligger i anslutning till byar som Bolmstad och Hölminge, men även på åkrar och i skogsmark runt sjön.

Bolmens närhet till viktiga kommunikationsstråk, både på land och vatten, har bidragit till den rika koncentrationen av fornlämningar. Namn som Hov och Husaby på Bolmsö vittnar om områdets roll som religiöst, ekonomiskt och administrativt centrum under förhistorisk tid. Gravfält och rösen från brons- och järnåldern är särskilt framträdande, och fossil åkermark visar på långvarigt jordbruk och bosättning.

Kommunens ställningstagande

- Den långa kulturhistoria som finns i kommunen och i området leder till att det finns en stor mängd kulturmiljövärden som stor hänsyn ska visas. Planförslaget har lagt stor vikt vid att bevara och säkerställa att miljöer och värden kopplade till dem inte påverkas negativt.

Riksintresse kulturmiljövård

Riksintresse för kulturmiljövård är utpekad enligt 3 kap. 6 § miljöbalken och omfattar miljöer med särskilda kulturhistoriska värden som speglar samhällsutvecklingen över tid. Dessa miljöer är viktiga för förståelsen av historiska strukturer, byggnadstraditioner och landskapets utveckling. Ljungby kommun berörs av flera riksintresseområden som har identifierats av Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsen.

Precis utanför planområdet för den fördjupade översiktsplanen finns områden som är utpekade som riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Dessa miljöer har särskilda kulturhistoriska värden som speglar Ljungby kommuns utveckling från tidiga odlingslandskap och fornlämningsmiljöer till dagens tätorter. Riksintresset ska långsiktigt skyddas mot åtgärder som kan orsaka påtaglig skada på dess värden.

Kommunens ställningstaganden

- Säkerställa att ny bebyggelse anpassas till lokal byggnadstradition vad gäller placering, volym, material och färgsättning.
- Undvika exploatering som kan skada helhetsmiljöer eller visuella samband.
- Integrera riktlinjer för skydd och gestaltning i detaljplaner och områdesbestämmelser.
- Hänvisa till kommunens kulturmiljöprogram och Riksantikvarieämbetets vägledningar som kunskapsunderlag.
- Riksintresse innebär inte byggstopp, men förändringar ska ske med hänsyn till kulturhistoriska värden.
- Bevarande av fornlämningar och känsliga landskapselement är prioriterat.
- Dialog med Länsstyrelsen ska ske vid åtgärder som kan påverka riksintresset.

Regionala kulturmiljöprogrammet för Kronobergs län

Det regionala kulturmiljöprogrammet för Kronobergs län, även kallat Kulturmiljöstrategi, har tagits fram av Länsstyrelsen i Kronobergs län och Region Kronoberg i samverkan med länets kommuner. Programmet utgår från nationella kulturmiljömål och syftar till att skapa gemensamma målbilder och prioriteringar för kulturmiljöarbetet i länet.

De viktigaste delarna i programmet är:

- **Breddad syn på kulturarvet:** Att inkludera fler perspektiv och berättelser i synen på det småländska kulturarvet.
- **Hållbar utveckling av kulturmiljöer:** Kulturmiljöer ska utvecklas på ett sätt som är långsiktigt hållbart, både ekologiskt och socialt.
- **Levande dialog:** Upprätthålla en kontinuerlig dialog mellan olika aktörer, såsom myndigheter, kommuner och civilsamhälle.

Bolmstad säteri

Bolmstad är ett område med lång och obruten bosättningshistoria, beläget mellan sjöarna Bolmen och Lillasjö. Landskapet präglas av öppna åkrar, lövskogar och en tydlig herrgårdsmiljö med rätvinkliga vägar och alléer. Området har varit bebott sedan stenåldern och har genom historien utvecklats kring sätesgårdar och herrgårdssdrift. Här finns flera fornlämningar, såsom gravfält och rösen, som vittnar om platsens långa historia. Herrgårdsslandskapet är typiskt för Småland, med välplanerade åkrar, stenmurar och byggnader av kulturhistoriskt värde. Det är viktigt att landskapet vårdas genom aktivt jordbruk och att ny bebyggelse anpassas till områdets karaktär.

Att Bolmstad är utpekad i det regionala kulturmiljöprogrammet för Kronobergs län innebär att området har identifierats som särskilt värdefullt ur ett kulturmiljöperspektiv. Det betyder att:

- Vid planering av ny bebyggelse, förändringar eller markanvändning ska särskild hänsyn tas till Bolmstads unika landskapskaraktär, fornlämningar och historiska strukturer.
- Åtgärder som påverkar herrgårdsmiljön eller landskapet bör ske i samråd med antikvarisk expertis, för att säkerställa att kulturmiljövärdena inte går förlorade.
- Det finns möjlighet att söka bidrag för vård och underhåll av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer inom området.
- Utpekandet stärker Bolmstads roll i den regionala identiteten och bidrar till att området kan utvecklas på ett hållbart sätt, där både historia och nutida behov vägs in.

Kommunens ställningstaganden

- Värna och värda Bolmstads kulturmiljö och landskap genom aktivt jordbruk.

- Anpassa ny bebyggelse och förändringar till herrgårdslandskapets karaktär och historiska struktur.
- Säkerställ att åtgärder sker i samråd med antikvarisk expertis.
- Tillämpa varsamhetskravet enligt miljöbalken och plan- och bygglagen för hela området.
- Tydliggör och avgränsa områdets skydd i kommunens planering.
- Främja kunskap, dialog och tillgänglighet kring Bolmstads kulturvärden.
- Integrera kulturmiljön som en resurs i samhällsutvecklingen, till exempel för identitet, rekreation och besöksnäring.

Kulturmiljöprogram för Ljungby kommun

Kulturmiljöprogrammet för Ljungby kommun är ett strategiskt dokument som identifierar och beskriver kulturhistoriskt värdefulla miljöer, byggnader och landskap. Syftet är att ge ett kunskapsunderlag för planering och utveckling, så att kulturmiljöer kan bevaras och utvecklas i takt med samhällsförändringar. Programmet lyfter fram områden med höga kulturhistoriska värden, såsom äldre bystrukturer, kyrkomiljöer, industrimiljöer och kulturlandskap, och betonar vikten av att dessa miljöer integreras i kommunens fysiska planering. Genom att värna kulturmiljöerna stärks identiteten, attraktiviteten och den historiska kontinuiteten i Ljungby kommun.

Inom planområdet för den fördjupade översiktsplanen finns det inga utpekade områden i kulturmiljöprogrammet. Däremot finns det flera områden som ligger i nära anslutning till planområdet och hänsyn till dessa måste tas.

Särskilda områden som inte finns utpekade i kulturmiljöprogrammet, men som identifierats som värdefulla miljöer i bland annat det regionala kulturmiljöprogrammet, kulturmiljöunderlag och landskapskaraktärsanalysen har pekats ut under arbetet med den fördjupade översiktsplanen. Områdena pekats ut i översiktsplanens utvecklingsinriktning för bebyggelse, och har varit en del i framtagandet av lämplighetsbedömningen. Områdena i sig är svåra att avgränsa och en bedömning om deras utbredning beror på, hänvisning görs till respektive Ortsbeskrivning och tillhörande ställningstaganden.

Tannåker kyrka med omgivning

Tannåker kyrka utgör ett tydligt landmärke i ett ålderdomligt odlingslandskap vid Bolmens östra

strand. Kyrkan, uppförd 1794, ligger på en höjd och omges av öppna betesmarker, gamla lövträd och stenmurar, vilket ger platsen en stark historisk prägel. Omgivningen präglas av kontinuerligt hävdade jordbruksmarker, ekhagar, bokskogar och alléer, samt ett omfattande system av stengärdesgårdar. Här finns också flera fornlämningar, bland annat gravfält från järnåldern, vilket vittnar om långvarig bosättning och områdets betydelse som centralbygd redan under förhistorisk tid.

Kyrkbyn och närliggande gårdsmiljöer, som Klockaregården och Rykull, har höga miljöskapande värden och utgör tillsammans med det öppna landskapet en helhet som är viktig att bevara. Bebyggelsen och landskapet runt Tannåker har i denna fördjupade översiktsplan pekats som kulturhistoriskt värdefulla miljöer, där nya ingrepp bör ske med stor varsamhet för att inte förvanska platsens karaktär. Området är även rikt på naturvärden, med flera nyckelbiotoper och värdefulla lövskogar.

Odlingslandskap och bebyggelse i Hölminge

Odlingslandskapet i Hölminge utgör en del av det variationsrika och småskaliga kulturlandskapet vid Bolmens östra strand. Bebyggelsen i Hölminge består av en blandning av äldre gårdsmiljöer och nyare bostäder, ofta placerade i anslutning till vägar och öppna marker. Området präglas av en historisk struktur där gårdar, torplämningar och kvarnlämningar vittnar om långvarig mänsklig närvaro och brukande av marken. Stenmurar, odlingsrösen och öppna betesmarker är tydliga spår av äldre jordbruksmetoder och bidrar till landskapets kulturhistoriska värde.

Kulturhistoriskt är området värdefullt genom sin kontinuitet av jordbruk och djurhållning, samt genom de levande landskapselementen som stenmurar, hagmarker och äldre träd. Dessa miljöer ger en tydlig bild av det smäländska odlingslandskapets utveckling och är viktiga för förståelsen av traktens historia. Området är även rikt på naturvärden och biologisk mångfald, vilket förstärker dess betydelse som levande kulturlandskap.

Säteriet med omgivning i Bolmstad

Bolmstads säteri utgör ett framträdande herrgårdsskap vid Bolmens östra strand och är en central del av traktens kulturhistoria. Säteriet har anor från medeltiden och har genom århundradena varit huvudgård för flera adelsfamiljer. Den nuvarande huvudbyggnaden och dess

flyglar, tillsammans med äldre ekonomibyggnader, bildar ett tydligt blickfång i det öppna jordbrukslandskapet.

Odlingslandskapet kring säteriet är präglad av kontinuerligt hävdad jordbruksmark, långa siktlinjer, omfattande stenmurar och gamla lövträd, särskilt ekar och bokar. Alléer och stengärdesgårdar ramar in markerna och bidrar till landskapets historiska karaktär. Området är också rikt på fornlämningar, såsom gravfält, rösen och hållkistor, vilket vittnar om långvarig bosättning och brukande sedan förhistorisk tid.

Bebyggelsen i Bolmstad domineras av säteriet, men här finns även äldre gårdsmiljöer och torp, samt småbåtshamn med historiska anor. Under 1900-talet har området förändrats genom tillkomst av fritidshus och moderna småhusområden, men säteriet och dess omgivande marker utgör fortfarande kärnan i landskapets kulturhistoriska värde.

Kommunens ställningstaganden

- Bevara och utveckla kulturhistoriskt värdefulla miljöer och byggnader.
- Säkerställa att ny bebyggelse och infrastruktur anpassas till kulturmiljöns karaktär.
- Främja kunskap och förståelse för kulturmiljöer hos invånare och aktörer.
- Undvika åtgärder som leder till förlust eller förvanskning av kulturhistoriska värden.
- Samverka med Länsstyrelsen och andra aktörer för att stärka skyddet av kulturmiljöer.

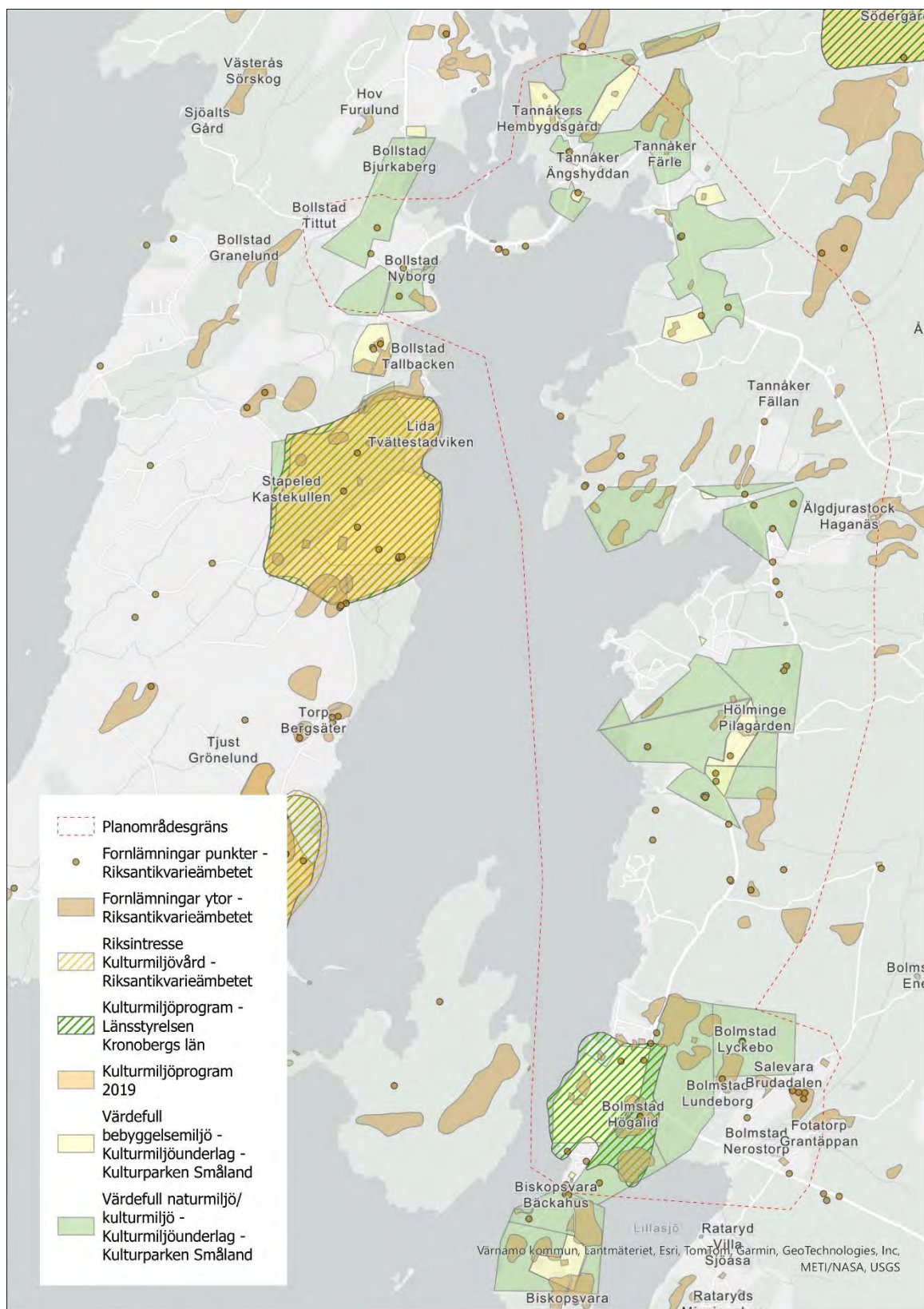
Kulturmiljöunderlag – Kulturparken Småland

Under arbetet med den kommunövergripande översiktsplanen genomfördes ett LONA-projekt (Lokala naturvårdsprojekt) i samarbete med Kulturparken Småland som tog fram ett kulturmiljöunderlag för Ljungby kommun. Syftet med projektet var att stärka kunskapen om kulturhistoriskt värdefulla miljöer och integrera dessa i kommunens planering. Underlaget omfattar inventeringar av byggnader, landskap och historiska strukturer som är viktiga för att bevara kommunens identitet och kulturarv. Genom LONA-projektet har kommunen fått ett konkret verktyg för att synliggöra kulturmiljöer i översiktsplanen och skapa riktlinjer för hur dessa värden ska hanteras vid framtida utveckling.

Kommunens ställningstaganden

- Bevara och utveckla kulturhistoriskt värdefulla miljöer som identifierats i projektet.
- Säkerställa att ny bebyggelse och infrastruktur anpassas till kulturmiljöns karaktär.
- Integrera kulturmiljöperspektivet i detaljplanering och bygglovsansökningar.
- Främja kunskap och dialog kring kulturmiljöer hos invånare och aktörer.
- Samverka med Kulturparken Småland och andra aktörer för fortsatt utveckling av kulturmiljöarbetet.

Landskapsbild

Landskapskaraktärsanalys

En landskapskaraktärsanalys är ett viktigt verktyg för att förstå och beskriva landskapets struktur, identitet och visuella kvaliteter. Analysen ger underlag för hur olika delar av landskapet kan utvecklas eller bevaras i samband med fysisk planering. Genom att identifiera karaktärsområden, kulturhistoriska värden och visuella samband kan kommunen skapa riktlinjer som stärker landskapets identitet och bidrar till en hållbar utveckling.

Under 2023 genomfördes en landskapskaraktärsanalys för hela planområdet för den fördjupade översiktsplanen. Analysen ger en nulägesbild av landskapet inom området Bolmens östra strand, med syfte att tydliggöra landskapets känslighet, potential och utvecklingstendenser.

Metodik

Analysen utgår från den europeiska landskapskonventionen och omfattar hela landskapet, även områden mellan utpekade natur- och kulturmiljöer. Landskapet delas in i sju karaktärsområden och beskrivs utifrån form, ekologi, tidsdjup samt rekreation och friluftsliv.

Landskapets form

- Området präglas av ett småskaligt mosaiklandskap med inslag av skog, åker- och betesmark, samt större produktionsskogar.
- Sjön Bolmen är ett centralt landskapselement, men tillgängligheten till vattnet är begränsad på grund av privat mark och tät vegetation.
- Typiska landskapselement är drumlinar, åsar, stengärdesgårdar, alléer och solitära träd.

Ekologi

- Stränderna längs Bolmen är oexploaterade och viktiga för fågellivet, med flera hotade arter.
- Småskaligt jordbruk och betade marker bidrar till hög biologisk mångfald.
- Skogsmiljöerna varierar, men domineras av yngre produktionsskogar, äldre lövskogar har höga naturvärden.

Tidsdjup och kulturhistoria

- Området har lång kontinuitet av mänsklig påverkan, från stenåldern till idag.
- Rikt på fornlämningar, gravfält, stensättningar och fornlåkrar.
- Bolmstad säteri och byar har historiska anor och landskapet präglas av äldre bruksformer.

Rekreation och friluftsliv

- Området är attraktivt för turism, särskilt för sin småskalighet och orördhet.
- Tillgängligheten till sjön och sammanhängande vandringsleder är begränsad, men potential finns att utveckla detta.
- Viktiga aktiviteter: vandring, cykling, fiske, segling, jakt.

Karaktärsområden

- Sju karaktärsområden identifieras, var och en med unika egenskaper, känslighet och utvecklingspotential.
- Exempel på områden: Tannåker och Bollstad (öppna betesmarker, ekdungar), Finnatorp (produktionsskog), Mjälén (rekreation, badplats), Bolmstad säteri (kulturmiljö).

Huvudsakliga upplevelsevärden

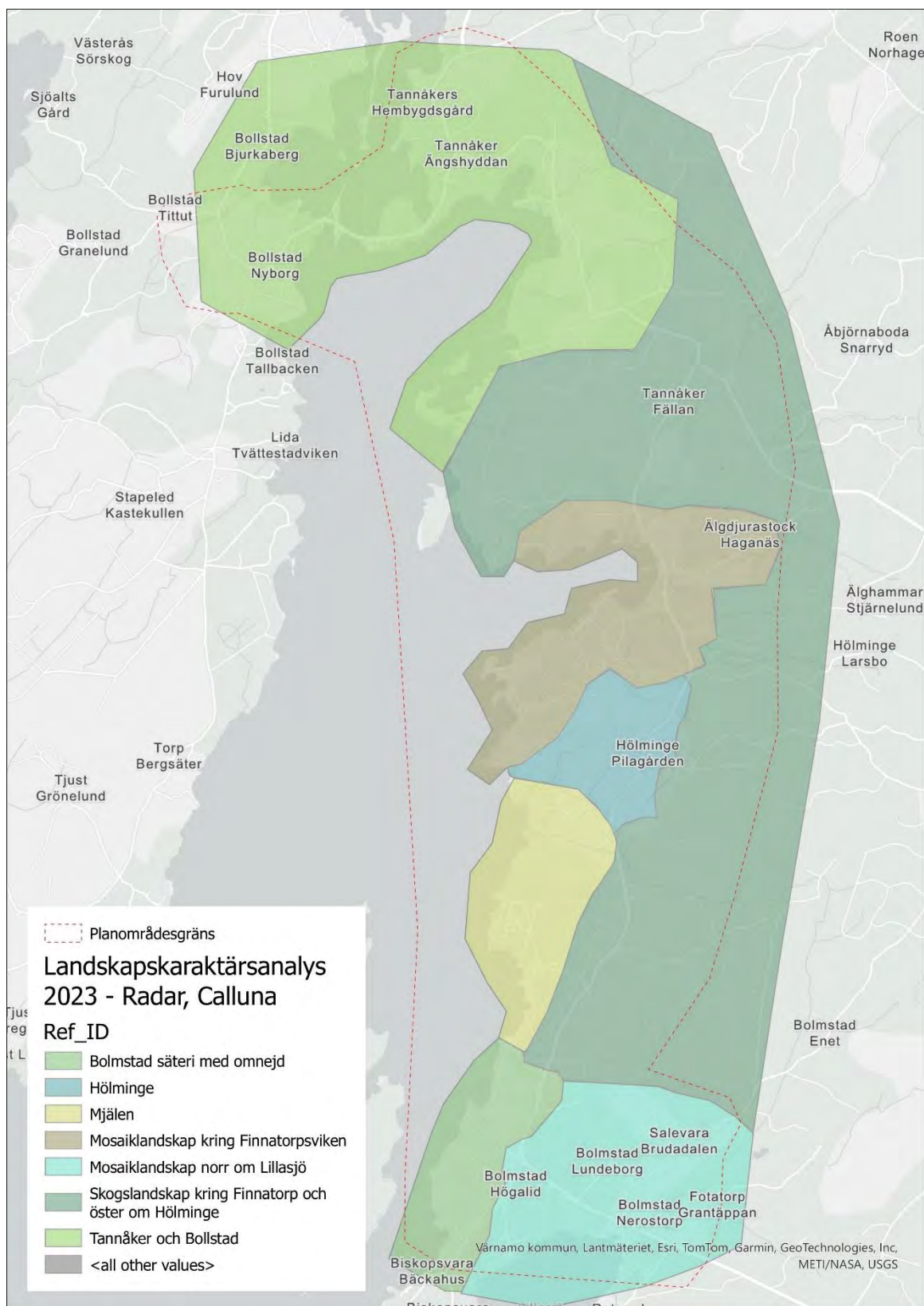
- **Småskalighet och variation:** Landskapet upplevs som variationsrikt med växling mellan öppna marker och skogspartier, vilket ger en rik upplevelse.
- **Historisk läsbarhet:** Spår av äldre bruksformer, stengärdesgårdar, alléer och fornlämningar bidrar till landskapets identitet och känsla av tidsdjup.
- **Nära naturen:** Oexploaterade stränder, äldre lövskogar och betade marker ger höga naturvärden och möjligheter till naturupplevelser.
- **Begränsad tillgänglighet:** Trots närheten till Bolmen är det svårt att nå vattnet, vilket påverkar upplevelsen och rekreativsmöjligheterna.
- **Potential för utveckling:** Möjligheter finns att stärka rekreativsvärden, tillgänglighet och bevara landskapets kvaliteter genom varsam utveckling.

Kommunens ställningstaganden

- Integrera landskapskaraktärsanalysen i detaljplanering och bygglovsansökningar vid behov.

- Bevara och förstärka landskapets särdrag och kulturhistoriska värden.
- Säkerställa att ny bebyggelse och infrastruktur anpassas till landskapets karaktär.
- Främja grön infrastruktur och ekologiska samband i landskapsplaneringen.
- Undvika fragmentering av landskapet och värna öppna vyer och visuella kvaliteter.
- Informera och engagera invånare kring landskapets värden och dess betydelse för identitet och livskvalitet.

Naturvärden

Natura 2000

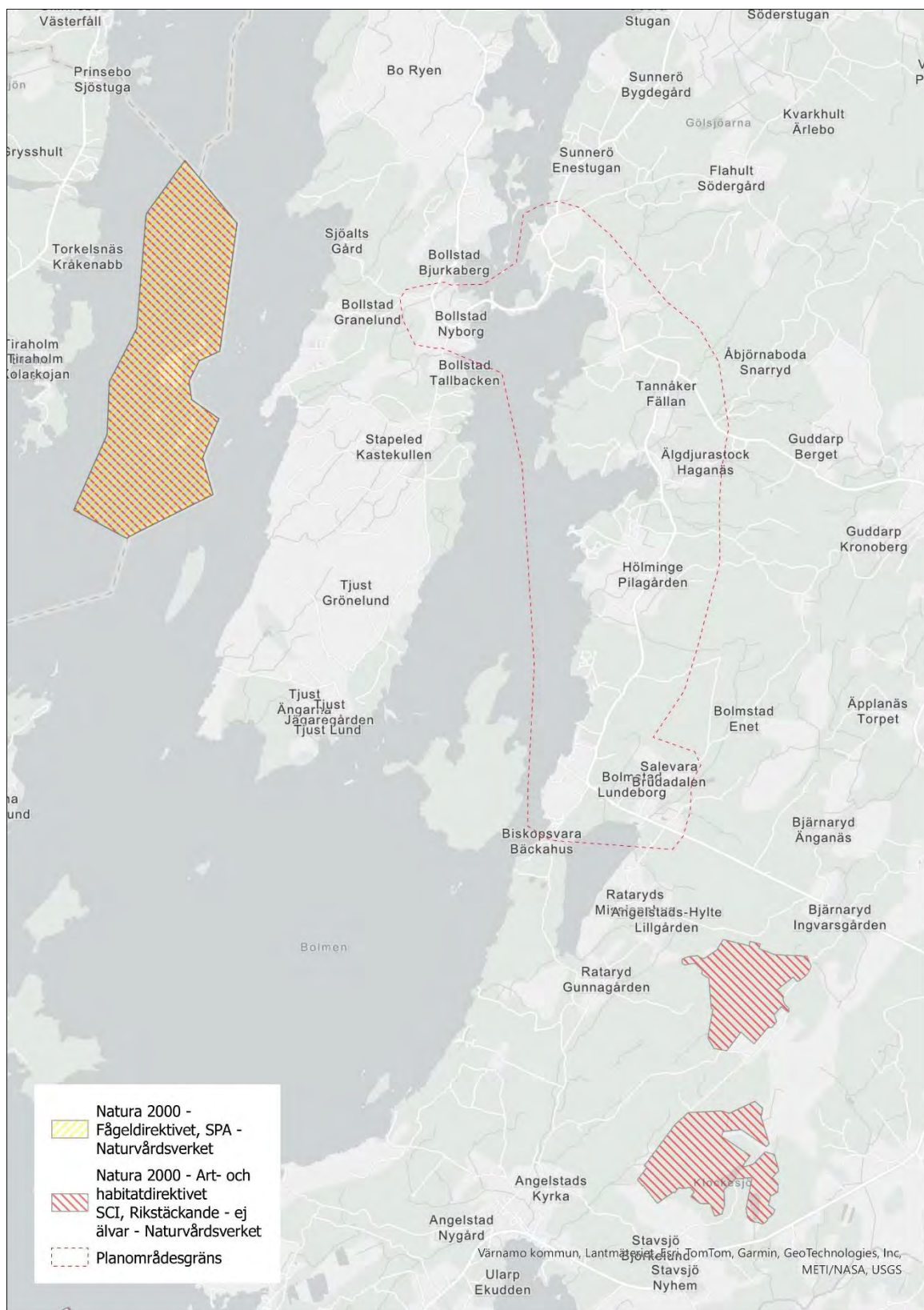
Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden inom EU som syftar till att bevara biologisk mångfald. Områdena är utpekade enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet och är av riksintresse enligt 4 kap. miljöbalken. Det finns inga Natura 2000-områden inom planområdet för den fördjupade översiktsplanen, men Ronamossen och Klockesjömyren samt Tira Öar i Hylte kommun ligger i närheten av planområdet. Dessa områden har höga naturvärden och är viktigt för att bevara hotade arter och livsmiljöer.

Vad innebär riksintresset?

- Inom Natura 2000-områden får åtgärder som kan påverka miljön inte genomföras utan särskild prövning enligt 7 kap. miljöbalken.
- Planering och exploatering ska ske med hänsyn till områdets bevarandemål och undvika påtaglig skada på naturvärden.
- Kommunen ska säkerställa att översiktsplanen redovisar områdena och anger restriktioner.

Kommunens ställningstaganden

- I planering och bygglovsprövning ska hänsyn tas till bevarandemål och remittera ärenden till Länsstyrelsen vid risk för påverkan.
- Ny bebyggelse, infrastruktur eller verksamheter som kan påverka Natura 2000-områden ska undvikas eller anpassas.
- Konsekvensbedömning enligt miljöbalken krävs vid risk för påverkan.
- Tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är obligatorisk vid ingrepp.
- Hänvisning görs till Naturvårdsverkets och Länsstyrelsens bevarandeplaner som kunskapsunderlag.

Naturreservat

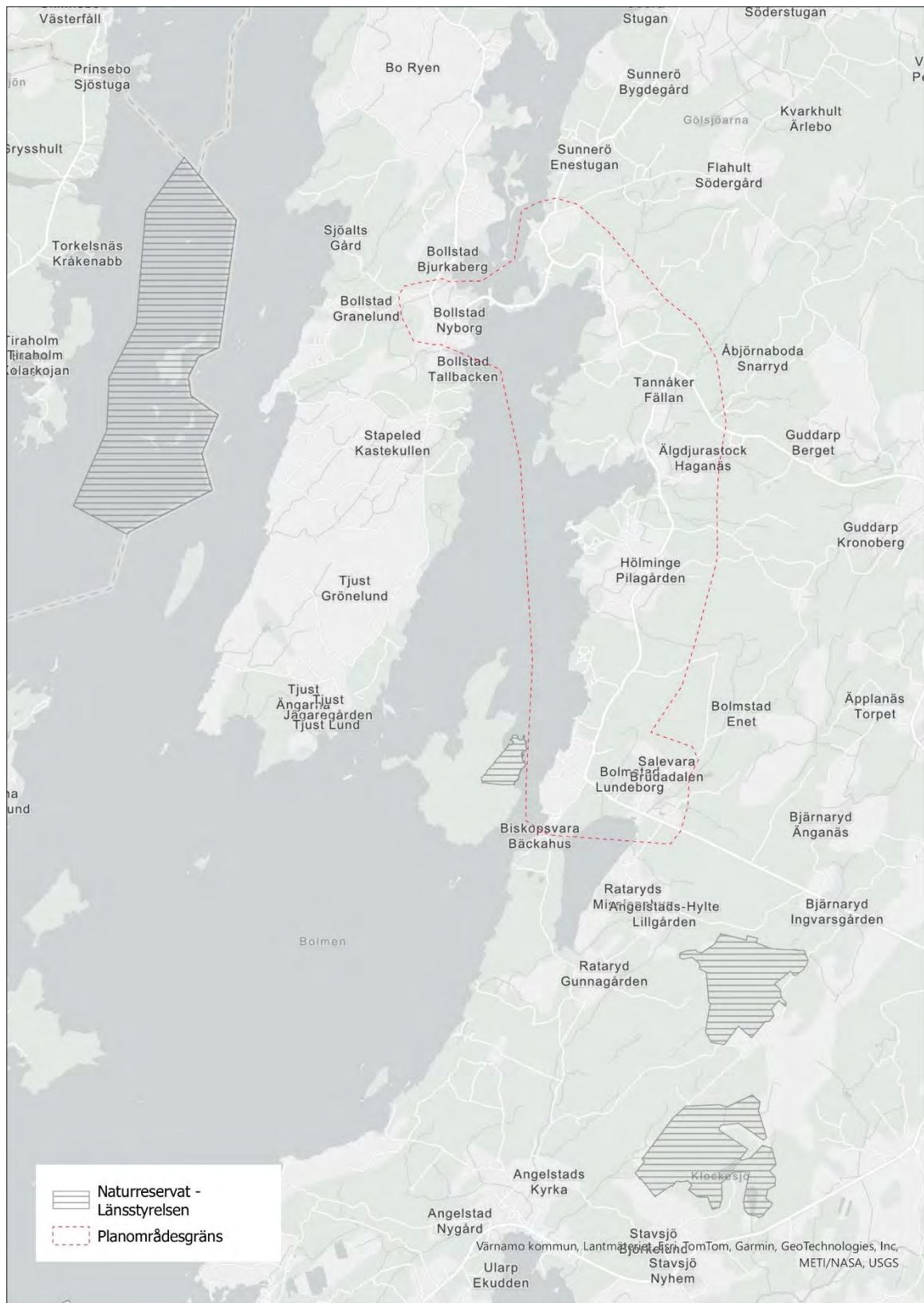
Naturreservat är en av de starkaste skyddsformerna för värdefull natur i Sverige. Syftet med att inrätta naturreservat är att bevara biologisk mångfald, skydda ekosystemtjänster och skapa förutsättningar för friluftsliv och rekreation. Naturreservaten bidrar till att stärka grön infrastruktur och motverka fragmentering av landskapet, vilket är centralt för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling.

Det finns i dagsläget inga naturreservat inom planområdet för den fördjupade översiktsplanen för Bolmens östra strand. Däremot pågår det en process kring inrättandet av ett potentiellt naturreservat för ett område i Tannåker. Processen pågår utanför den fördjupade översiktsplanen och de är oberoende av varandra. Men inrättandet går i linje med den fördjupade översiktsplanens syfte och är en viktig del i att bevara områden av höga naturvärden och viktiga livsmiljöer för hotade arter.

Närliggande befintliga naturreservat omkring planområdet är bland annat Råön, Ronamossen och Klockesjömyren samt Tira öar i Hylte kommun.

Kommunens ställningstaganden

- Säkerställa att planering och exploatering inte påverkar naturreservat negativt.
- Främja tillgänglighet till naturreservat för rekreation och friluftsliv, utan att kompromissa med skyddsvärden.
- Informera invånare och besökare om naturreservatens betydelse för biologisk mångfald och hållbar utveckling.
- Delta aktivt i processen för bildande av nya naturreservat i samverkan med Länsstyrelsen.

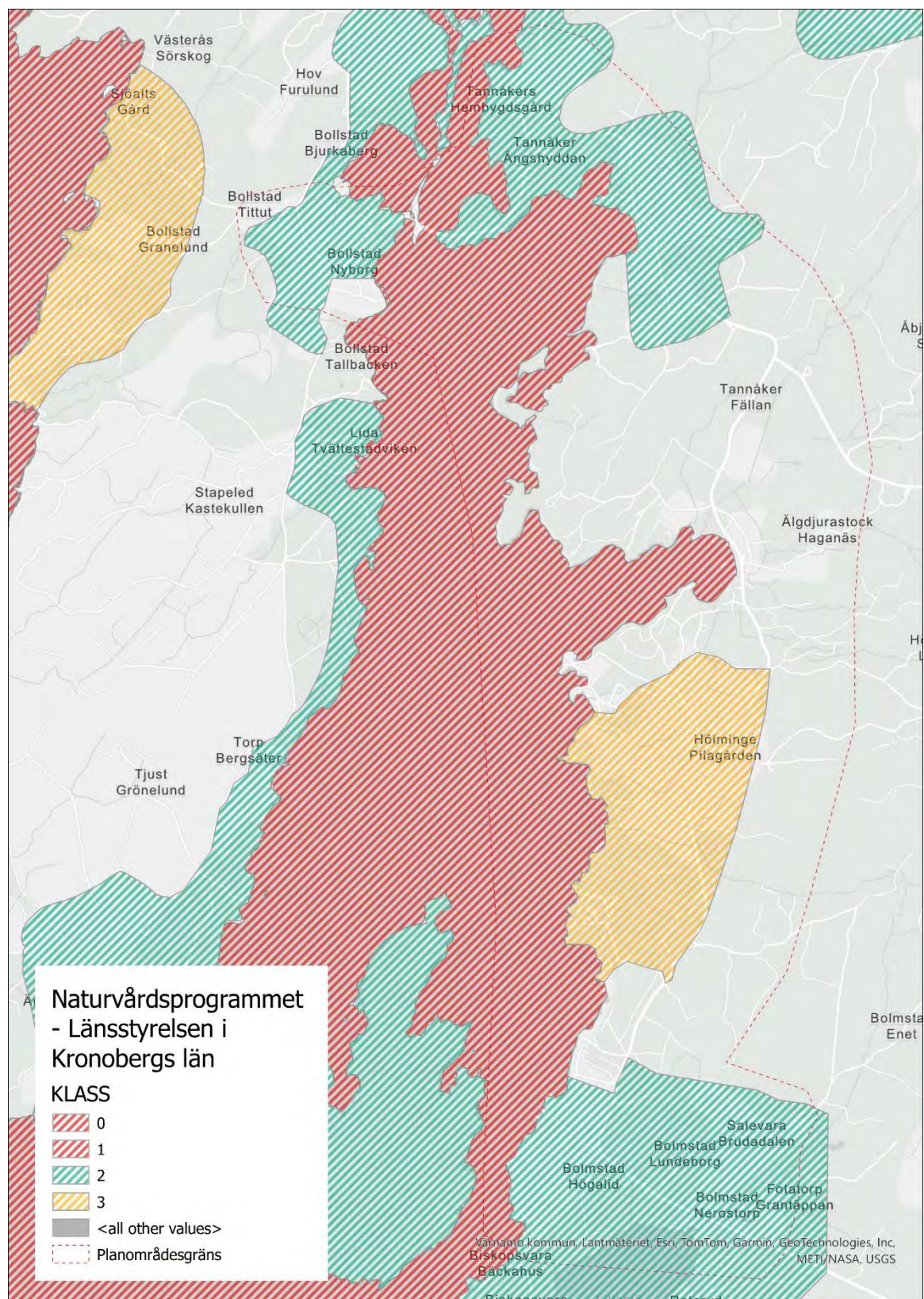
Naturvårdsprogrammet

Naturvårdsprogrammet för Kronobergs län, framtaget av Länsstyrelsen, är ett strategiskt dokument som identifierar och klassar områden med höga naturvärden. Programmet syftar till att bevara biologisk mångfald, värna ekosystemtjänster och skapa förutsättningar för ett hållbart nyttjande av mark och vatten. För Ljungby kommun är naturvårdsprogrammet ett viktigt planeringsunderlag som ger vägledning vid avvägningar mellan exploatering, naturvård och friluftsliv. Programmet lyfter fram värdekärnor som ädellövskogar, våtmarker och strandmiljöer samt pekar på behovet av att stärka grön infrastruktur och motverka fragmentering av landskapet.

Programmet publicerades 1973 och vissa revideringar har gjorts sedan dess. Länsstyrelsen menar att programmet fortfarande kan användas som underlag vid all typ av handläggning, men det ska beaktas att förhållandena kan ha ändrats sedan programmet skrevs. Därför har programmet varit en del av planeringsunderlaget, men andra och mer relevanta underlag har vägt tyngre i bedömningar kring naturvärden.

Kommunens ställningstaganden

- Bevara och utveckla områden med höga naturvärden enligt naturvårdsprogrammets klassning, där det bedöms vara relevant och stämmer överens med annat underlag.
- Säkerställa att planering och exploatering inte försämrar biologisk mångfald eller ekosystemtjänster.
- Främja grön infrastruktur genom att skapa och bibehålla ekologiska samband mellan värdekärnor.
- Stärka skyddet för ädellövskogar, våtmarker och strandmiljöer samt vid behov initiera naturreservatsbildning.
- Informera invånare och besökare om naturvärden och deras betydelse för hållbar utveckling.

Biologisk mångfald

Biologisk mångfald är en grundläggande förutsättning för fungerande ekosystem och hållbar samhällsutveckling. Den omfattar variationen av arter, livsmiljöer och genetisk mångfald, vilket är avgörande för ekosystemtjänster som pollinering, vattenrening, klimatreglering och livsmedelsproduktion. I Ljungby kommun är bevarandet av biologisk mångfald en central del av planeringen, då landskapet präglas av skogar, våtmarker, sjöar och odlingsmarker som tillsammans skapar värdefulla livsmiljöer. Förlust av biologisk mångfald hotar både naturens och människans välbefinnande, vilket gör att kommunen behöver arbeta aktivt för att skydda och utveckla dessa värden i takt med samhällsutvecklingen.

Ängs- och betesmark

Ängs- och betesmarker är öppna gräsmarker som historiskt har brukats genom slätter eller bete under lång tid. De är en del av vårt kulturlandskap och har ofta höga natur- och kulturmiljövärden. Naturbetesmarker som aldrig har plöjts eller gödslats är särskilt värdefulla och artrika. Dessa marker är beroende av hävd, det vill säga kontinuerlig skötsel genom slätter eller bete, för att bevara sina biologiska värden. Utan sådan skötsel växer markerna igen och förlorar sin artrikedom.

Ängs- och betesmarker är några av Sveriges mest artrika miljöer. Här kan hundratals arter av växter, svampar, insekter och fåglar hitta livsmiljöer. De är särskilt viktiga för:

- Pollinatörer som bin, humlor och fjärilar, vilka är avgörande för ekosystem och livsmedelsproduktion.
- Hotade arter – upp till 40 % av Sveriges ängsväxter och pollinerare är beroende av dessa miljöer.
- Ekosystemtjänster som pollinering, vattenrening, klimatreglering och rekreation.

Ängsmarker har också en stark koppling till kulturarvet. De har brukats i hundratals år och innehåller växter som är anpassade till denna typ av miljö. När dessa marker försvinner, förlorar vi både biologisk mångfald och en del av vårt historiska landskap.

Under de senaste 100 åren har över 90 % av Sveriges ängsmarker försvunnit. Orsakerna är:

- Intensivt jordbruk och rationalisering.
- Igenväxning när hävd upphör.

- Exploatering för bebyggelse och infrastruktur. Små och svårbrukade marker är ofta olönsamma i dagens jordbrukssystem och överges eller planteras igen med skog

Nyckelbiotop

En nyckelbiotop är ett skogsområde som genom sina höga naturvärden har mycket stor betydelse för skogens flora och fauna. Dessa områden kännetecknas av strukturer som gamla träd, död ved, mossklädda stenblock, bergväggar och andra nyckelelement som skapar livsmiljöer för hotade eller sällsynta arter. Det finns över 50 olika typer av nyckelbiotoper, exempelvis ädellövskogar, strandskogar, raviner och källmiljöer.

Nyckelbiotoper är ofta rester av miljöer som försvunnit i det omgivande landskapet. Därför har de en nyckelroll för att bevara arter som inte kan överleva i det moderna skogsbrukets homogena miljöer.

Varför är nyckelbiotoper viktiga för biologisk mångfald?

- De fungerar som livsmiljöer för rödlistade arter som är beroende av gamla skogsstrukturer och kontinuitet.
- De bidrar till ekosystemtjänster som klimatreglering, vattenhushållning och rekreation.
- Trots att nyckelbiotoper ofta är små, fungerar de som nätverk i landskapet där arter kan sprida sig och överleva. Detta är avgörande för att motverka fragmentering och upprätthålla ekologiska samband.

Forskning visar att nyckelbiotoper har ett rikare växt- och djurliv än omgivande skog och att de är känsliga för avverkning i närliggande områden, eftersom kanteffekterna är stora.

Nyckelbiotoper är inte automatiskt skyddade enligt lag, men:

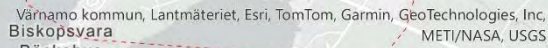
- De omfattas ofta av frivilliga åtaganden inom skogsbrukscertifieringar (FSC, PEFC), vilket innebär att certifierade skogsägare inte får avverka dem.
- Många nyckelbiotoper ligger inom naturreservat eller biotopskyddsområden.
- Enligt miljöbalken ska skogsbruksåtgärder som kan väsentligt ändra naturmiljön anmälas för samråd till Skogsstyrelsen.

Utmaningar

- Nyckelbiotoper täcker endast cirka 2 % av den produktiva skogsmarken i Sverige, vilket gör dem extra sårbara.
- Konflikter kan uppstå mellan skogsbrukets ekonomiska intressen och naturvårdens mål, särskilt i områden med högt virkesvärde.

Kommunens ställningstaganden

- Integrera biologisk mångfald som en grundläggande aspekt i detaljplanering och bygglovsprövningar.
- Skydda värdefulla naturmiljöer och arter genom att undvika fragmentering och skapa ekologiska samband.
- Främja åtgärder som gynnar pollinatörer och andra nyckelarter i tätortsnära miljöer och landsbygden.
- Säkerställa att grön infrastruktur utvecklas för att stödja spridningsvägar och livsmiljöer.
- Informera och engagera invånare kring biologisk mångfald och dess betydelse för klimat, hälsa och livskvalitet.

Lövskog och spridningsstråk

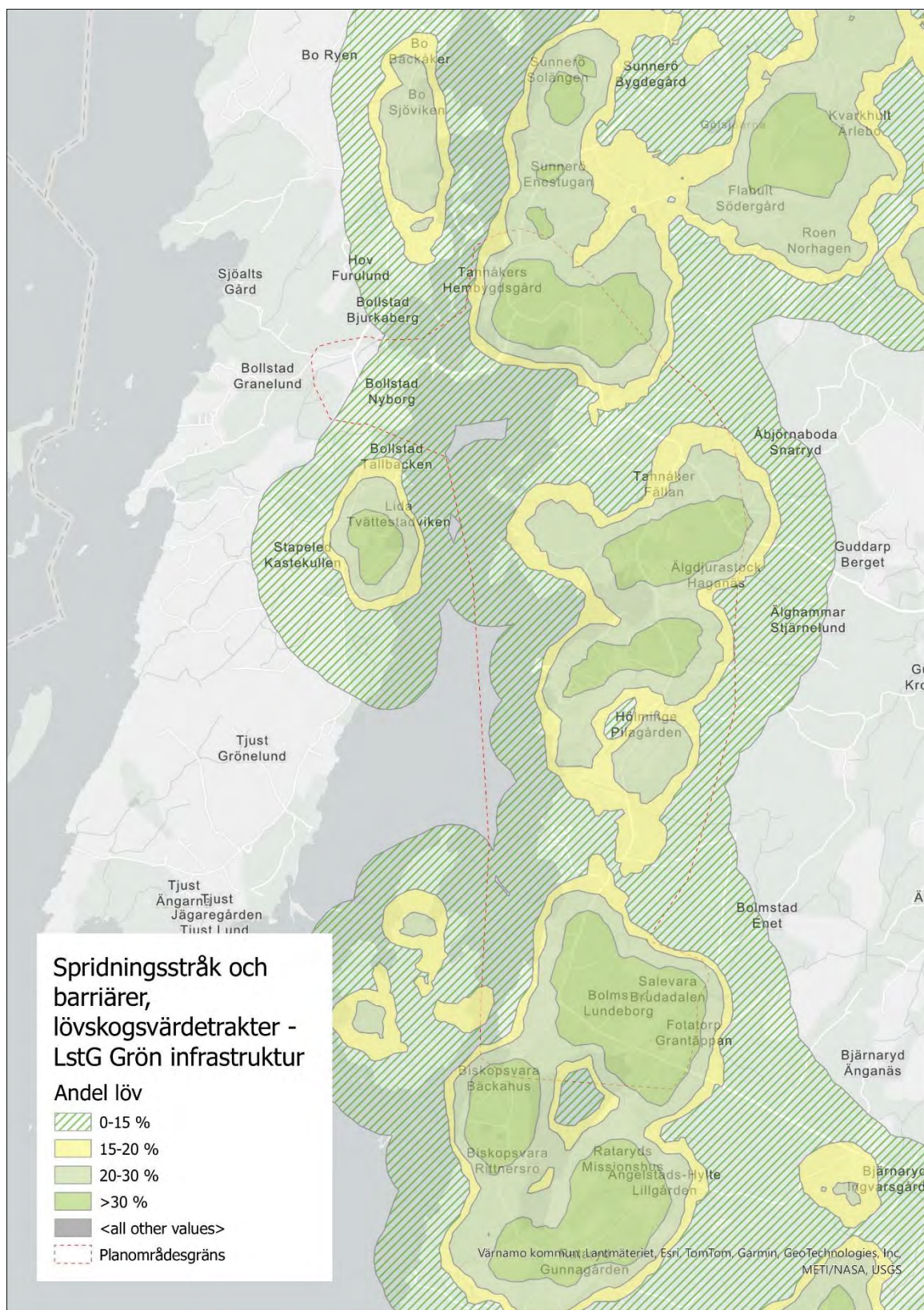
Lövskogar och ädellövskogar är värdefulla naturmiljöer som bidrar till biologisk mångfald, kulturmiljö och landskapskaraktär. Dessa skogar är livsmiljöer för många hotade arter och har stor betydelse för ekosystemtjänster som klimatreglering, vattenhushållning och rekreation.

Spridningsstråk mellan lövskogsområden är avgörande för att upprätthålla ekologiska samband och motverka fragmentering av landskapet. I Ljungby kommun finns flera områden med höga naturvärden kopplade till ädellövskog, särskilt längs vattendrag och i äldre kulturlandskap. Att bevara och utveckla dessa miljöer är en viktig del av kommunens arbete för hållbar samhällsplanering och grön infrastruktur. Det är särskilt relevant inom planområdet för den fördjupade översiktsplanen då en stor del av kommunens lövsskogsförekomst finns längs med Bolmen.

Kommunens ställningstaganden

- Bevara befintliga lövskogar och ädellövskogar med höga naturvärden.
- Säkerställa att spridningsstråk mellan värdekärnor integreras i planeringen för att stärka grön infrastruktur.
- Undvika exploatering som leder till fragmentering av lövskogsmiljöer.
- Främja skötselåtgärder som gynnar biologisk mångfald i lövskogar och ädellövskogar.
- Informera invånare om lövskogarnas och spridningsstråkens betydelse för naturvärden och hållbar utveckling.

Våtmarker och sumpskog

Våtmarker och sumpskogar är viktiga naturtyper som bidrar till biologisk mångfald, vattenrening, flödesreglering och klimatanpassning. De fungerar som naturliga kolsänkor och är livsmiljöer för många hotade arter. I Ljungby kommun har en omfattande kartläggning genomförts för att identifiera befintliga och potentiella våtmarker, bland annat genom hydrologiska analyser och GIS-baserade bedömningar. Inventeringen visar att våtmarker och sumpskogar har stor betydelse för ekosystemtjänster, särskilt i områden med risk för översvämning och där dagvattenhantering är en utmaning. Dessa miljöer är också viktiga för rekreation och landskapsupplevelse, vilket gör dem centrala i kommunens arbete med hållbar samhällsplanering.

Kommunens ställningstaganden

- Bevara och restaurera befintliga våtmarker och sumpskogar för att stärka biologisk mångfald och ekosystemtjänster.
- Identifiera och utveckla potentiella våtmarksområden som framgår av kommunens kartläggning.
- Säkerställa att exploatering inte leder till förlust av våtmarker eller försämrad vattenkvalitet.
- Främja samverkan med markägare och myndigheter för att skapa långsiktigt skydd och skötsel av dessa naturmiljöer.
- Informera invånare om våtmarkers och sumpskogars betydelse för klimat, vattenhushållning och naturvärden.

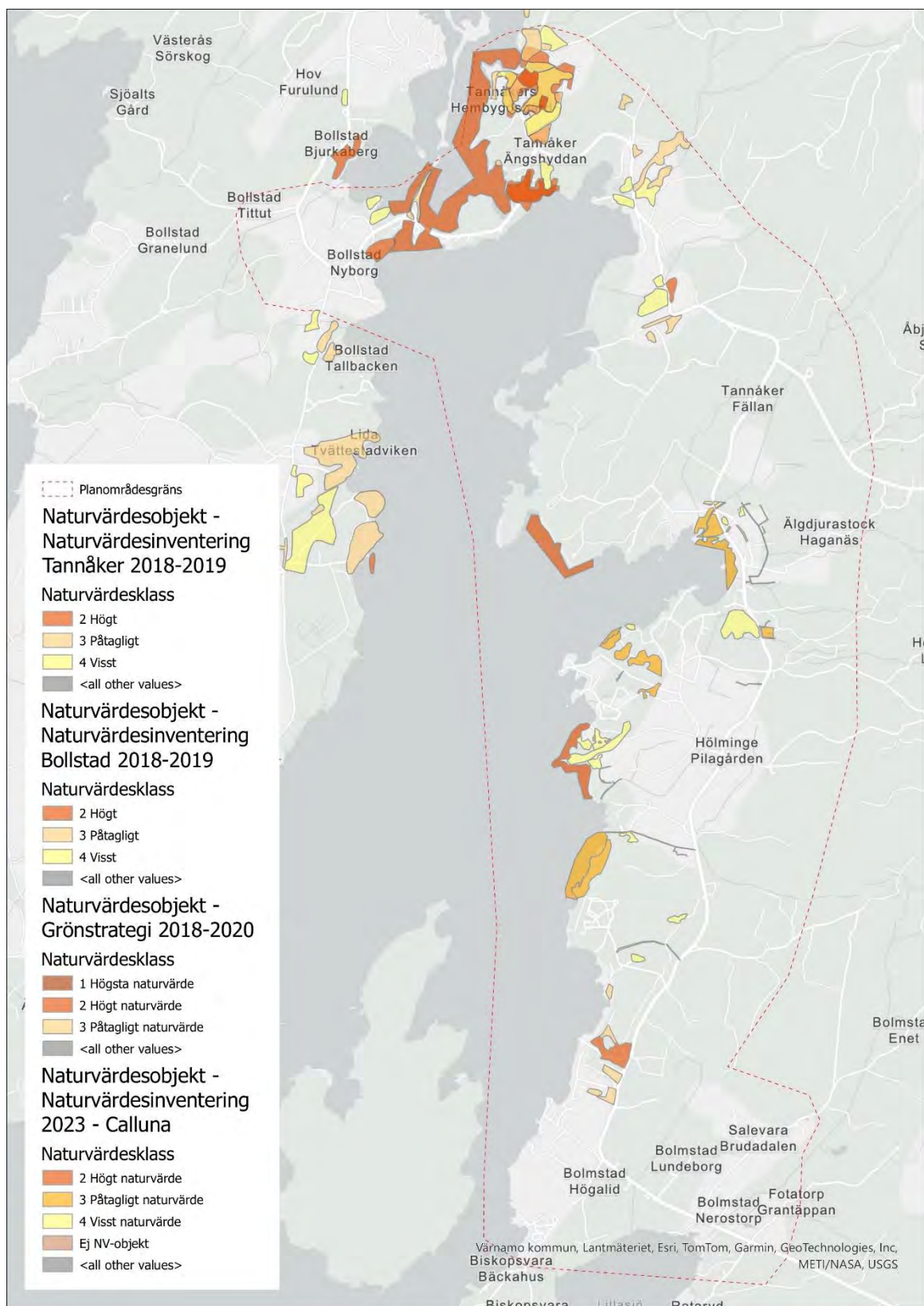
Naturvärdesinventeringar

Naturvärdesinventeringar är ett viktigt verktyg för att identifiera och bedöma biologiska värden i landskapet. Inventeringarna ger underlag för att fatta välgrundade beslut i planeringsprocesser och säkerställa att naturvärden beaktas vid exploatering och utveckling. Genom att kartlägga värdekärnor, spridningsstråk och känsliga miljöer kan kommunen bidra till att bevara biologisk mångfald, ekosystemtjänster och kulturmiljöer. I Ljungby kommun används naturvärdesinventeringar som en del av översiktsplaneringen för att skapa en hållbar grön infrastruktur och motverka fragmentering av landskapet.

Under arbetet med den kommunövergripande översiktsplanen och den fördjupade översiktsplanen för Bolmens östra strand har naturvärdesinventeringar tagits fram. Dessa har utgjort ett viktigt planeringsunderlag för att förstå vart befintliga värden inom planområdet finns.

Kommunens ställningstaganden

- Säkerställ att resultat från inventeringar integreras i översiktsplanering och detaljplanering.
- Skydda områden med höga naturvärden från exploatering och fragmentering.
- Använd inventeringarna som underlag för att utveckla grön infrastruktur och ekologiska samband.
- Främja samverkan med markägare, myndigheter och organisationer för att stärka naturvärden.
- Informera invånare om naturvärdesinventeringarnas betydelse för hållbar utveckling och biologisk mångfald.

Rekreation och friluftsliv

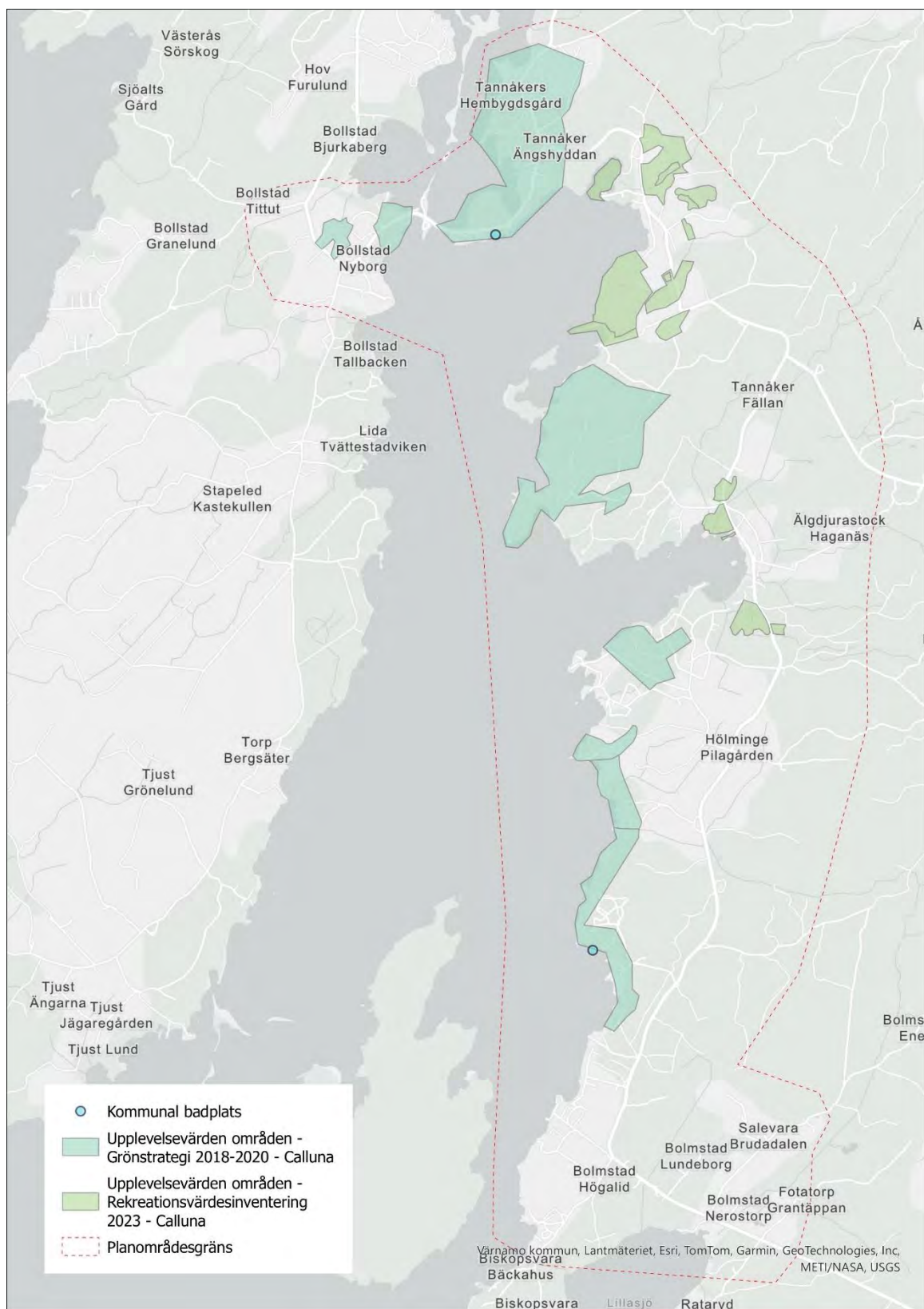
Rekreativvärdesinventering

Ljungby kommun genomförde en rekreativvärdesinventering för att kartlägga och analysera de rekreativa värden som finns inom en del av området för den fördjupade översiktsplanen för Bolmens östra strand. Syftet var att skapa ett kunskapsunderlag som stödjer en långsiktigt hållbar utveckling av grön- och blåstrukturen, där natur, kulturmiljö och friluftsliv samverkar.

Inventeringen bidrar till välgrundade avvägningar mellan olika intressen såsom bostadsbyggande, naturvård och rekreation, och därigenom främja attraktiva livsmiljöer och god folkhälsa.

Kommunens ställningstaganden

- Kommunen prioriterar att bevara och utveckla rekreativa värden i både tätortsnära områden och landsbygden.
- Små skogssträngar, gröna samband och öppna ytor ska skyddas eftersom de är viktiga för lek, biologisk mångfald och ekosystemtjänster som dagvattenhantering och temperaturreglering.
- Bullerstörningar från större vägar ska motverkas i rekreativsområden, och planeringen ska integrera rekreativvärden för att skapa attraktiva och hälsosamma miljöer för kommunens invånare.
- Vid utveckling av nya bostadsområden ska hänsyn tas till befintliga natur- och rekreativvärden. Nya områden bör kompletteras med lekplatser, motionsspår och gröna stråk som stärker kopplingarna mellan rekreativsområden och kulturmiljöer.
- Ekosystemtjänster och klimatanpassning ska beaktas, exempelvis genom att bevara våtmarker och skogspartier som bidrar till biologisk mångfald och klimatreiliens.
- Planeringen ska integrera Agenda 2030-mål med fokus på biologisk mångfald, klimatreiliens och social hållbarhet. Rekreativvärden ska bidra till både ekologiska och sociala funktioner, vilket stärker kommunens attraktionskraft och livskvalitet för nuvarande och framtida generationer.

Resurshållning

Jordbruk

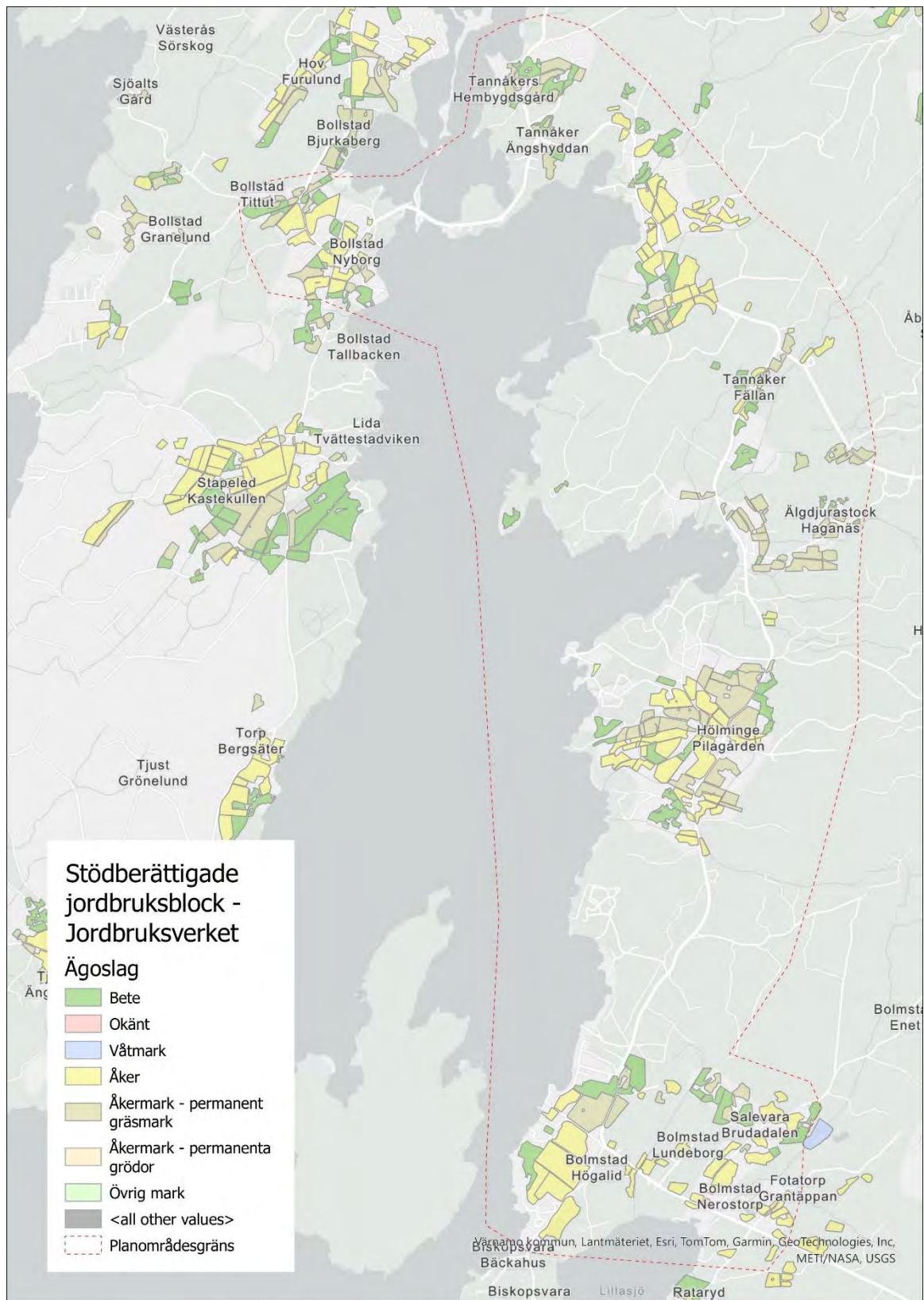
Stödberättigade jordbruksblock är områden som Jordbruksverket definierar som grund för jordbruksstöd inom EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Dessa marker har stor betydelse för livsmedelsproduktion, biologisk mångfald och landskapsbild. Ur ett resurshållningsperspektiv är det viktigt att bevara dessa arealer för långsiktig försörjning och hållbar markanvändning.

Särskilda värden och hänsyn

- Jordbruksblocken utgör en central resurs för lokal och regional livsmedelsproduktion.
- De bidrar till öppna landskap, kulturmiljöer och ekosystemtjänster som pollinering och vattenreglering.
- Bevarandet av jordbruksmark är en förutsättning för klimatanpassning och minskad sårbarhet i försörjningskedjan.

Kommunens ställningstaganden

- Planläggning och bygglovsprövning ska ta hänsyn till jordbruksmarkens långsiktiga värde och undvika exploatering som leder till fragmentering.
- Ny bebyggelse och infrastruktur ska lokaliseras så att jordbruksmark inte tas i anspråk i onödan.
- Samverkan mellan jordbruk, naturvård och friluftsliv för att stärka landskapets multifunktionalitet ska främjas.
- Konsekvensbedömning ska göras vid risk för påverkan på jordbruksblock, med fokus på livsmedelsförsörjning och ekosystemtjänster.
- Hänvisning görs till Jordbruksverkets blockkartor och nationella riktlinjer som kunskapsunderlag.

Riksintressen

Totalförsvaret – Stoppområde och influensområde

Stoppområde för höga objekt:

Enligt 3 kap. 6 § miljöbalken ska områden som är av riksintresse för totalförsvaret långsiktigt skyddas mot åtgärder som kan orsaka påtaglig skada på deras värden. Ljungby kommun berörs av flera riksintressen för totalförsvarets militära del, bland annat kopplade till Hagshults flygbas i Jönköpings län. Denna anläggning ligger utanför planområdet men påverkar området genom närheten till det stora påverkansområdet med restriktioner för höga objekt.

Stoppområden för höga objekt

Inom stoppområden får höga fasta installationer inte överskrida fastställda höjdgränser. För Ljungby kommun gäller att:

- Objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse eller 45 meter inom sammanhållen bebyggelse ska alltid remitteras till Försvarmakten.
- Exempel på berörda objekt är vindkraftverk, telemaster, kraftledningar och höga byggnader.
- Syftet är att undvika påverkan på flygsäkerhet, radar- och sensorsystem samt totalförsvarets operativa förmåga.

Kommunens ställningstaganden

- Inga plan-, lov- och tillståndsärenden får upprättas inom dessa områden utan att remitteras till Försvarmakten.
- Vid lokalisering av vindkraftverk och andra höga objekt i närområdet till det utpekade området ska hänsyn tas till riksintresset för totalförsvaret.
- För vägledning och detaljerade krav görs hänvisning till Försvarmakten och MSB.

Influensområde:

Enligt 3 kap. 6 § miljöbalken ska områden som är av riksintresse för totalförsvaret skyddas mot åtgärder som kan orsaka påtaglig skada på deras funktion. Ljungby kommun berörs av influensområden för luftrum kopplade till Hagshults flygbas och andra militära anläggningar. Dessa områden är viktiga för Försvarmaktens operativa förmåga och flygsäkerhet. Norra delen av planområdet ligger inom influensområde för Hagshults flygbas.

Vad innebär influensområde (MSA – Minimum Safe Altitude) för luftrum?

- Inom influensområdet gäller särskilda restriktioner för höga objekt, ljusinstallationer och verksamheter som kan störa radar, kommunikation eller flygtrafik.
- Objekt som kan påverka luftrummet, exempelvis vindkraftverk, master eller höga byggnader, ska alltid prövas i samråd med Försvarmakten.
- Syftet är att säkerställa att totalförsvarets funktioner inte försämras genom fysisk eller teknisk påverkan.

Kommunens ställningstaganden

- Alla plan- och bygglovsärenden inom influensområdet ska remitteras till Försvarmakten.
- Hänsyn ska tas vid lokalisering av vindkraft, telemaster och annan infrastruktur så att riksintresset inte skadas.
- Ny bebyggelse och anläggningar som kan påverka luftrummet ska placeras och utformas med hänsyn till Försvarmaktens krav.
- Beslut som strider mot riksintresset kan överprövas av Länsstyrelsen.
- För detaljerade höjdgränser och tekniska krav hänvisas till Försvarmaktens vägledningar och MSB:s underlag.

Trafikverket – Flygplats MSA-yltor

Enligt 3 kap. 8 § miljöbalken är anläggningar för kommunikation, inklusive flygplatser, av riksintresse. Ljungby kommun berörs av influensområden kopplade till närliggande flygplatser och MSA-yltor som fastställts av Trafikverket för flygsäkerhet. Dessa ytor är viktiga för att säkerställa hinderfrihet och säker navigering för luftfarten.

Vad innebär MSA-yltor?

- MSA (Minimum Sector Altitude) anger höjdbegränsningar inom ett visst område för att garantera säker flygning.
- Inom dessa ytor får höga objekt som byggnader, master eller vindkraftverk inte överskrida fastställda höjdgränser.
- Syftet är att undvika risker för flygsäkerhet och att upprätthålla luftfartens funktion.

Kommunens ställningstaganden

- Alla plan- och bygglovsärenden som berör höga objekt inom dessa områden ska remitteras till Trafikverket och Luftfartsverket.
- Hänsyn ska tas vid lokalisering av vindkraft, telemaster och annan infrastruktur så att riksintresset inte skadas.
- Ny bebyggelse och anläggningar som kan påverka flygsäkerheten ska placeras och utformas med hänsyn till MSA-kraven.
- Beslut som strider mot riksintresset kan överprövas av Länsstyrelsen.
- För detaljerade höjdgränser och tekniska krav hänvisas till Trafikverkets och Transportstyrelsens vägledningar.

Riksantikvarieämbetet - Kulturmiljövård

Riksintresse för kulturmiljövård är utpekat enligt 3 kap. 6 § miljöbalken och omfattar miljöer med särskilda kulturhistoriska värden som speglar samhällsutvecklingen över tid. Dessa miljöer är viktiga för förståelsen av historiska strukturer, byggnadstraditioner och landskapets utveckling. Ljungby kommun berörs av flera riksintresseområden som har identifierats av Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsen.

Precis utanför planområdet för den fördjupade översiktsplanen finns områden som är utpekade som riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Dessa miljöer har särskilda kulturhistoriska värden som speglar Ljungby kommuns utveckling från tidiga odlingslandskap och fornlämningsmiljöer till dagens tätorter. Riksintresset ska långsiktigt skyddas mot åtgärder som kan orsaka påtaglig skada på dess värden.

Kommunens ställningstaganden

- Säkerställa att ny bebyggelse anpassas till lokal byggnadstradition vad gäller placering, volym, material och färgsättning.
- Undvika exploatering som kan skada helhetsmiljöer eller visuella samband.
- Integrera riktlinjer för skydd och gestaltning i detaljplaner och områdesbestämmelser.
- Hänvisa till kommunens kulturmiljöprogram och Riksantikvarieämbetets vägledningar som kunskapsunderlag.
- Riksintresse innebär inte byggstopp, men förändringar ska ske med hänsyn till kulturhistoriska värden.
- Bevarande av fornlämningar och känsliga landskapselement är prioriterat.
- Dialog med Länsstyrelsen ska ske vid åtgärder som kan påverka riksintresset.

Naturvårdsverket - Natura 2000 och naturvård

Natura 2000:

Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden inom EU som syftar till att bevara biologisk mångfald. Områdena är utpekade enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet och är av riksintresse enligt 4 kap. miljöbalken. Det finns inga natura 2000 områden inom planområdet för den fördjupade översiktsplanen, men Ronamossen och Klockesjömyren samt Tira Öar i Hylte kommun ligger i närheten av planområdet. Dessa områden har höga naturvärden och är viktigt för att bevara hotade arter och livsmiljöer.

Vad innebär riksintresset?

- Inom Natura 2000-områden får åtgärder som kan påverka miljön inte genomföras utan särskild prövning enligt 7 kap. miljöbalken.
- Planering och exploatering ska ske med hänsyn till områdets bevarandemål och undvika påtaglig skada på naturvärden.
- Kommunen ska säkerställa att översiktsplanen redovisar områdena och anger restriktioner.

Kommunens ställningstaganden

- I planering och bygglovsprövning ska hänsyn tas till bevarandemål och remittera ärenden till Länsstyrelsen vid risk för påverkan.
- Hänvisning görs till Naturvårdsverkets och Länsstyrelsens bevarandeplaner som kunskapsunderlag.
- Ny bebyggelse, infrastruktur eller verksamheter som kan påverka Natura 2000-områden ska undvikas eller anpassas.
- Konsekvensbedömning enligt miljöbalken krävs vid risk för påverkan.
- Tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är obligatorisk vid ingrepp.

Naturvård:

Riksintresse för naturvård innebär att ett område har utpekats som särskilt värdefullt för att bevara biologisk mångfald, hotade arter och livsmiljöer. Dessa områden är skyddade enligt miljöbalken och omfattas ofta av Natura 2000-nätverket, som är ett EU-initiativ för att skydda särskilt viktiga naturmiljöer. Inom riksintresseområden får åtgärder som kan påverka naturvärdena inte genomföras utan särskild prövning. Planering och exploatering ska ske med hänsyn till områdets bevarandemål och undvika påtaglig skada på naturvärden. Det finns inget naturvårdsområde inom planområdet för den fördjupade översiktsplanen, men Ronamossen ligger i närheten av planområdet. Detta område har höga naturvärden och är viktigt för att bevara hotade arter och livsmiljöer.

Kommunens ställningstaganden

- I planering och bygglovsprövning ska hänsyn tas till bevarandemål och remittera ärenden till Länsstyrelsen vid risk för påverkan.
- Hänvisning görs till Naturvårdsverkets och Länsstyrelsens bevarandeplaner som kunskapsunderlag.
- Ny bebyggelse, infrastruktur eller verksamheter som kan påverka Natura 2000-områden ska undvikas eller anpassas.
- Konsekvensbedömning enligt miljöbalken krävs vid risk för påverkan.
- Tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är obligatorisk vid ingrepp.

Naturvårdsverket - Friluftsliv

Områden av riksintresse för friluftsliv är utpekade enligt 3 kap. 6 § miljöbalken och syftar till att säkerställa långsiktiga möjligheter för rekreation och naturupplevelser. Ljungby kommun berörs av riksintresseområden kopplade till sjön Bolmen och dess omgivning, som är viktiga för bad, båtliv, fiske och naturturism.

Särskilda värden och hänsyn

- Bolmen med strandområden är ett av de mest betydelsefulla friluftsområdena i kommunen och har höga värden för rörligt friluftsliv.
- Områdena erbjuder möjligheter till vandring, cykling, paddling och naturupplevelser i ett landskap med höga natur- och kulturvärden.

Kommunens ställningstaganden

- Planering ska säkerställa att tillgängligheten till friluftsområden bevaras och utvecklas.
- Exploatering som kan försämra friluftslivets värden ska undvikas eller anpassas.
- Kommunen ska främja utveckling av leder, badplatser och servicefunktioner som stärker friluftslivet.
- Samråd med Länsstyrelsen ska ske vid åtgärder som kan påverka riksintresset.
- Hänvisning görs till Naturvårdsverkets vägledningar som kunskapsunderlag.

Havs och vattenmyndigheten - Yrkesfiske

Yrkesfiske är utpekad som riksintresse enligt 3 kap. 5 § miljöbalken. Syftet är att säkerställa långsiktiga förutsättningar för ett hållbart yrkesfiske och bevara viktiga fiskeresurser. Ljungby kommun berörs av riksintresse för yrkesfiske i sjön Bolmen, som är en av Sveriges största insjöar och har stor betydelse för yrkesfisket i regionen.

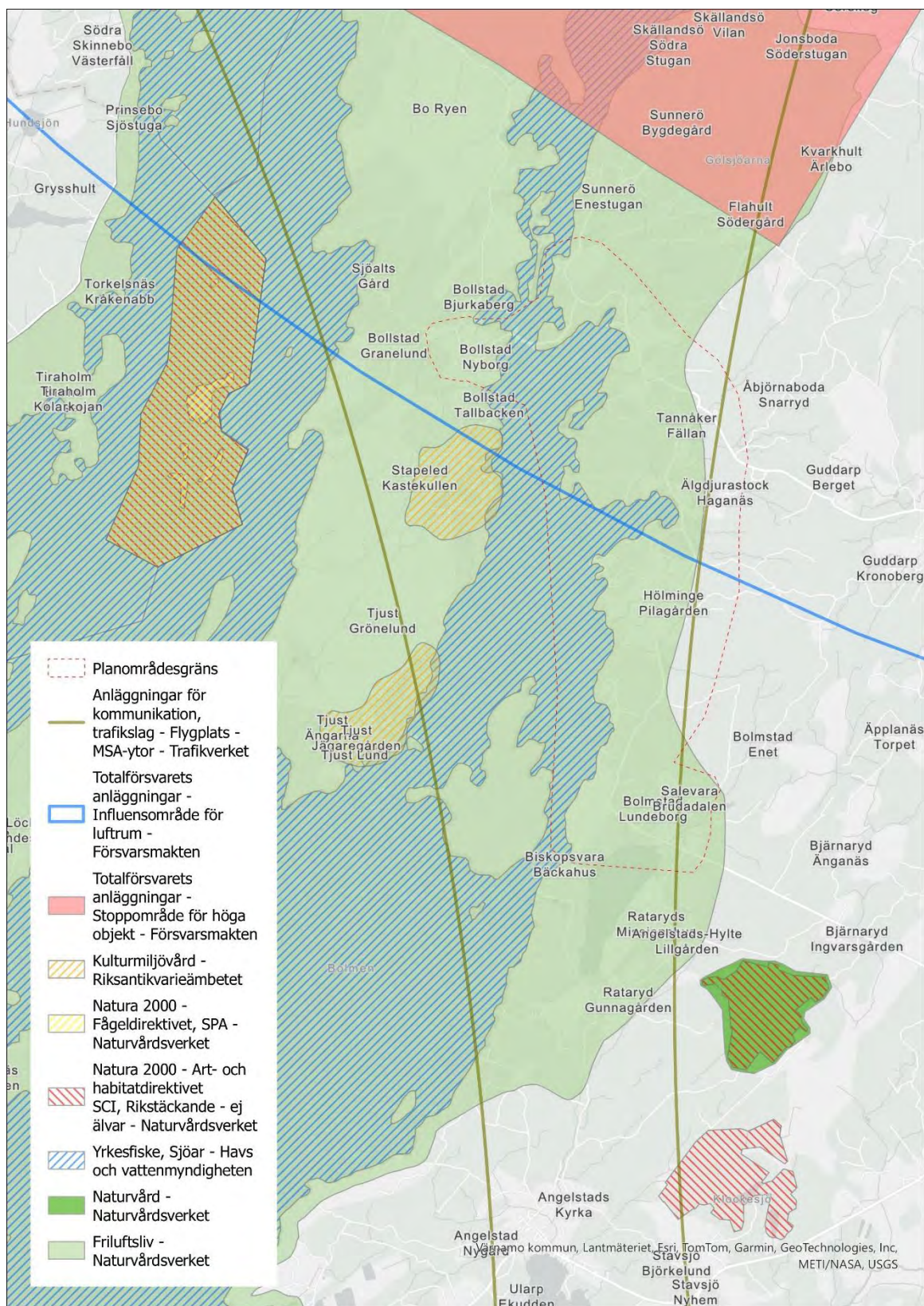
Särskilda värden och hänsyn

- Bolmen är ett riksintresseområde för yrkesfiske med arter som gös, abborre och siklöja.

- Området har höga naturvärden och är viktigt för livsmedelsförsörjning, lokal näringsverksamhet och kulturhistoriska traditioner kopplade till fisket.

Kommunens ställningstaganden

- Planering och exploatering i eller nära Bolmen ska ta hänsyn till yrkesfiskets behov och undvika åtgärder som kan försämra fiskbestånd eller tillgänglighet.
- Nya verksamheter, bryggor, muddring eller vattenreglering ska prövas med hänsyn till yrkesfiskets intressen.
- Kommunen ska främja samverkan mellan yrkesfiske, friluftsliv och naturvård för att undvika konflikter.
- Konsekvensbedömning enligt miljöbalken krävs vid risk för påverkan på riksintresset.
- Hänvisning görs till Havs- och vattenmyndighetens vägledningar och bevarandeplaner som kunskapsunderlag.

Risk och säkerhet

Potentiellt förorenade områden

Potentiellt förorenade områden är platser där mark, vatten eller byggnader kan innehålla föroreningar från tidigare verksamheter, exempelvis industrier, bensinstationer, sågverk eller deponier. Dessa områden kan innebära risker för människors hälsa och miljön, särskilt vid markarbeten eller exploatering. Ljungby kommun ska i sin planering ta hänsyn till dessa risker för att undvika spridning av föroreningar och säkerställa en trygg livsmiljö.

Kommunens ställningstaganden

- Vid detaljplanering och exploatering ska miljötekniska markundersökningar genomföras i områden med misstänkt förorening.
- Kommunen ska samråda med Länsstyrelsen och miljö- och byggförvaltningen vid hantering av förorenade massor.
- Planeringen ska stödja nationella miljömål, särskilt Giftfri miljö och God bebyggd miljö.
- Hänvisning görs till Länsstyrelsens EBH-stöd (databas för förorenade områden) och Naturvårdsverkets riktlinjer som kunskapsunderlag.

Miljökvalitetsnorm för omgivningsbuller

Miljökvalitetsnormer (MKN) är juridiskt bindande bestämmelser om miljökvalitet som regleras i miljöbalken (5 kap.). Syftet är att varaktigt skydda människors hälsa och miljön samt motverka skador eller olägenheter. För omgivningsbuller gäller att det ska eftersträvas att buller inte medför skadliga effekter på människors hälsa. Normen är en målsättningsnorm, vilket innebär att kommunen ska arbeta för att bullernivåerna hålls på en acceptabel nivå över tid.

Lagkraven innebär:

- **Miljöbalken (1998:808), 5 kap.:** Kommunen ska beakta MKN vid planläggning och bygglovsprövning.
- **Plan- och bygglagen (2010:900):** Av översiktsplanen ska framgå hur kommunen avser att följa gällande miljökvalitetsnormer.

- **Förordning (2004:675) om omgivningsbuller:** Kommuner med fler än 100 000 invånare ska kartlägga buller och ta fram åtgärdsprogram vart femte år. Trafikverket har motsvarande skyldighet för större vägar och järnvägar.
- **Förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader:** Anger riktvärden för nybyggnation, till exempel 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid fasad och 50 dBA vid uteplats.

Buller från trafik (både på land och på vattnet), industri och andra verksamheter är en viktig miljö- och hälsopåverkan som regleras genom miljökvalitetsnormer och riktvärden. Ljungby kommun ska i sin planering säkerställa en god ljudmiljö för boende och verka för att buller inte överskrider gällande riktvärden enligt Naturvårdsverkets och Boverkets rekommendationer.

Kommunens ställningstaganden

- Buller ska beaktas vid all fysisk planering och bygglovsprövning.
- Ny bebyggelse ska lokaliseras och utformas så att riktvärden för buller uppfylls.
- Kommunen ska främja lösningar som minskar buller vid källan, exempelvis tystare beläggningar eller hastighetssänkande åtgärder. Både på land och på vattnet.
- Vid större infrastrukturprojekt ska bullerreducerande åtgärder prioriteras.
- Planeringen ska bidra till en god livsmiljö och uppfylla nationella miljömål.
- Hänvisning görs till nationella riktlinjer som kunskapsunderlag.

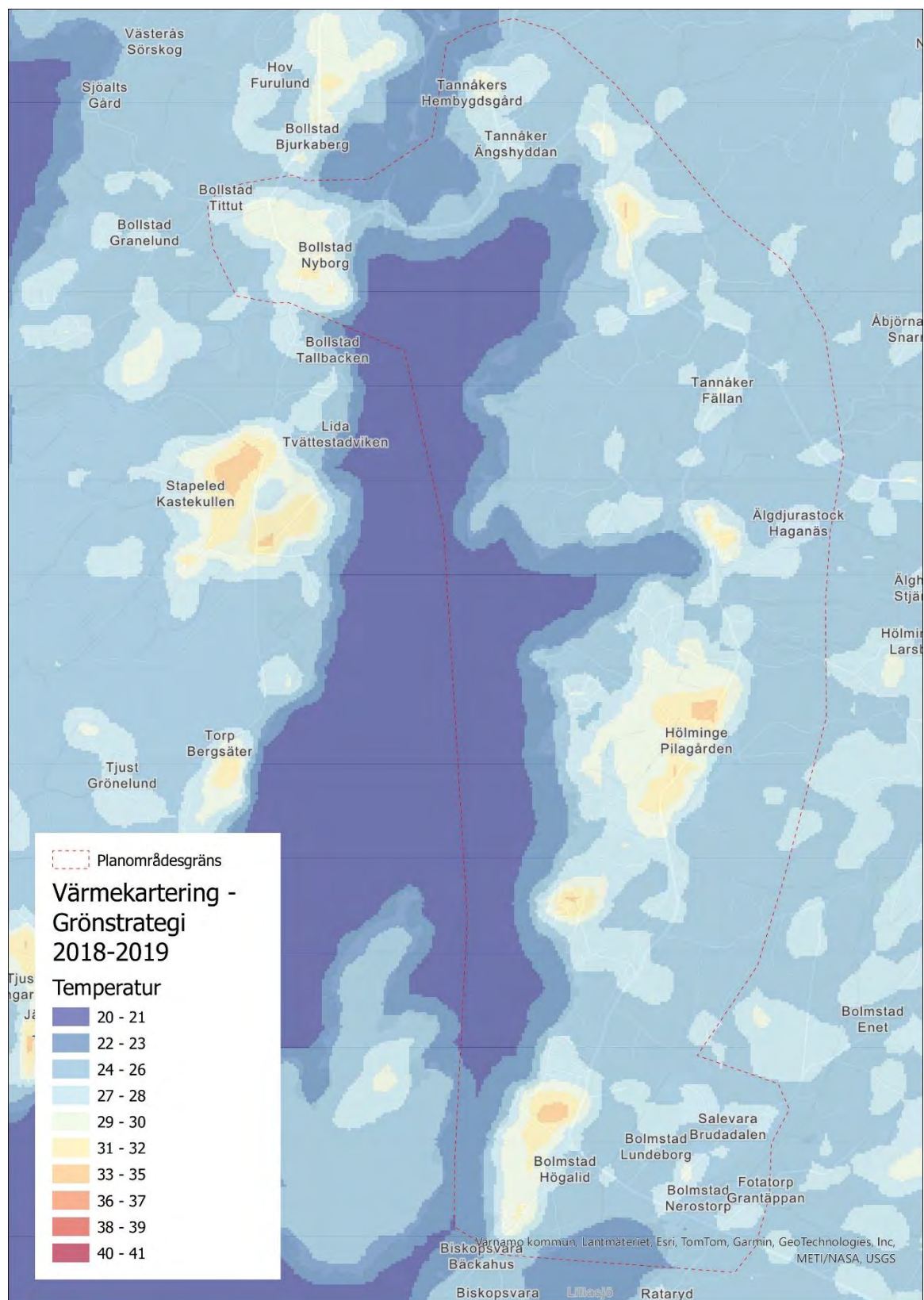
Värmebölja

En följd av förändringar av klimatet är att perioder av värme blir längre och allt varmare. För att säkerställa goda levnadsvillkor och god bebyggd miljö är det viktigt att det finns platser för vistelse där temperaturen är lägre. Natur och vatten är effektiva miljöer som aktivt är temperatursänkande. Träd och växtlighet bidrar till skugga och förhöjd luftfuktighet som skapar ett svalare lokalklimat. Eftersom planområdet består av mycket natur och grönområden så är risken mindre i området att större områden påverkas negativt av allt för höga temperaturer.

Det är framför allt platser av sammanhängande bebyggelse med mycket hårdgjorda ytor som en så kallad värmeö kan skapas. Värmeö-effekten är ett fenomen som skapas när beläggning som asfalt och betong ersätter den naturliga växtligheten, vilket leder till att värme snabbt absorberas.

Kommunens ställningstaganden

- Ny bebyggelse ska utformas för att minska värmepåverkan genom skuggning, ventilation och gröna lösningar.
- Kommunen ska främja naturbaserade lösningar som stärker ekosystemtjänster och förbättrar mikroklimatet. Grönstruktur, trädplantering och vattenytor kan integreras för att effektivt dämpa höga temperaturer.
- För Bolmens östra strand är det viktigt att bevara den växtlighet som förekommer naturligt omkring den bebyggelse som finns och som planeras att tillkomma.
- Planeringen ska bidra till att uppfylla nationella mål för klimatanpassning och hälsa.
- Hänvisning görs till kommunens klimatanpassningsplan och nationella riktlinjer för värmeböljor som kunskapsunderlag.

Markförhållanden

Berggrund

Berggrunden utgör det fasta underlaget under jordlagren och består av olika bergarter som bildats genom magmatiska, sedimentära och metamorfa processer under miljarder år. I Sverige dominerar urberget med bergarter som granit och gnejs, men variationen är stor. Berggrundens egenskaper påverkar:

- **Byggbarhet:** sprickbildning, stabilitet
- **Risk för ras och bergras:** särskilt i sprickzoner och branta slänter
- **Grundvattenförhållanden:** sprickor kan leda till vattenförande zoner
- **Materialförsörjning:** bergmaterial för byggnation, natursten. Kunskap om berggrunden är viktig vid planering av infrastruktur, bebyggelse och vid hantering av schaktmassor.

Inom planområdet för den fördjupade översiktsplanen utgörs berggrunden av granodioritisk-granitisk gnejs. Granodioritisk-granitisk gnejs är en metamorf bergart som ursprungligen bildats från magmatiska bergarter som granodiorit och granit, men som genom högt tryck och temperatur har omvandlats till gnejs.

Geoteknisk betydelse

- **Hållfasthet:** Mycket hård och stabil berggrund, vilket gör den lämplig för grundläggning och som byggmaterial.
- **Sprickighet:** Kan innehålla sprickzoner som påverkar stabilitet och grundvattenflöden.
- **Användning:** Vanlig i södra Sverige och används ofta som ballast, byggsten och för vägmateriäl.

Kommunens ställningstaganden

- Säkerställa att geotekniska utredningar görs vid nybyggnation i områden med sprickzoner eller risk för bergras.
- Undvika exploatering i områden med höga risker för erosion eller instabilitet, särskilt vid branta slänter och vattendrag.
- Beakta berggrundens egenskaper vid:
 - Lokalisering av bebyggelse och infrastruktur.

- Dagvattenhantering och klimatanpassning.
- Skydd av grundvatten och dricksvattenresurser.
- Samverka med SGU och Länsstyrelsen för att följa nationella riktlinjer och uppdatera riskkartor.

Jordarter

Jordarter är de lösa avlagringar som täcker berggrunden och består av olika material som sand, grus, lera, morän eller torv. De har bildats genom geologiska processer som inlandsisens avsmältning, vindtransport eller sedimentering i vatten. Jordarternas egenskaper – som kornstorlek, genomsläpplighet och stabilitet – påverkar:

- **Byggbarhet:** grundläggning, sättningsrisk
- **Risk för ras och skred:** särskilt i finkorniga jordarter som lera och silt
- **Grundvattenförhållanden:** infiltration, dricksvattenförsörjning
- **Markanvändning:** jordbruk, naturvård, bebyggelse

Inom planområdet för den fördjupade översiktsplanen består jordarterna av glacial grovsilt - finsand, isälvsediment, kärrtorv, mossetorv, postglacial sand, sandig morän, svämsediment, torv, urberg och vatten. Planområdet domineras av sandig morän och isälvsediment.

Geoteknisk betydelse

Sandig morän:

- **Bärighet:** Sandig morän har generellt god bärighet och är därför ofta en stabil grund för byggnation. Den är Sveriges vanligaste jordart och täcker stora delar av landet.
- **Dränering:** Moränen har bra dränering tack vare blandningen av sand och grus, vilket minskar risken för vattenansamling och frostsador.
- **Risker:** Om moränen innehåller finkorniga fraktioner (lera eller silt) kan det uppstå problem med sättningar och tjälsador. Vid högt vatteninnehåll kan stabiliteten minska.
- **Radon:** Grovkorniga moräner kan innehålla radonhaltig jordluft, vilket kräver särskilda byggmetoder.
- **Grundläggning:** Vanligtvis möjlig med konventionell plattgrundläggning, men geoteknisk undersökning är avgörande för att identifiera lokala variationer.

Isälvsediment:

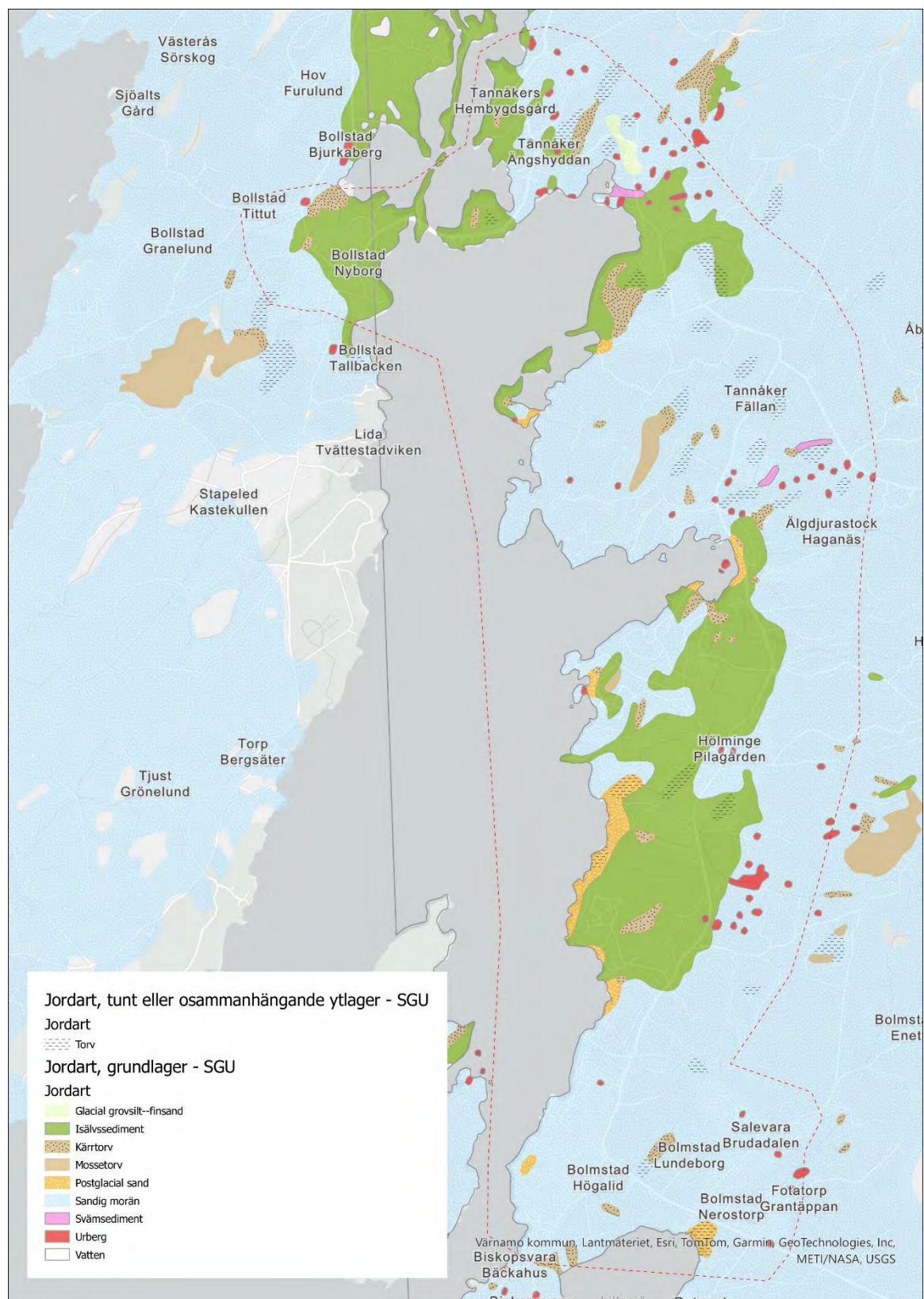
- **Bärighet:** Isälvsediment (till exempel rullstensåsar) har mycket god bärighet, vilket historiskt gjort dem attraktiva för bebyggelse och vägar.
- **Grundvatten:** Dessa jordarter är mycket genomsläppliga och fungerar som viktiga grundvattenmagasin. Detta innebär att byggnation måste ta hänsyn till skydd av dricksvattenresurser.
- **Risker:** Hög genomsläpplighet gör dem känsliga för föroreningar och erosion. Exploatering kan minska infiltrationen och påverka grundvattenbildningen negativt.
- **Radon:** Risk för radonhaltig jordluft finns även här, vilket kräver åtgärder vid byggnation.

Övriga jordarter:

- **Glacial grovsilt–finsand:** Finkorniga jordarter som silt och lera är känsliga för sättningar och skred, särskilt vid högt vatteninnehåll.
- **Torv (kärrtorv, mossetorv):** Mycket låg bärighet och hög vattenhalt, vilket gör dem olämpliga för byggnation utan omfattande förstärkningsåtgärder.
- **Urberg:** Mycket stabilt och hårt, utmärkt för grundläggning, men sprickzoner kan påverka stabilitet och grundvattenflöden.

Kommunens ställningstaganden

- Säkerställa att geotekniska utredningar görs vid nybyggnation i områden med risk för sättningar, ras eller skred.
- Undvika exploatering i områden med höga risker för erosion eller instabilitet, särskilt vid vattendrag och sluttningar.
- Beakta jordarternas egenskaper vid:
 - Lokalisering av bebyggelse.
 - Dagvattenhantering och klimatanpassning.
 - Skydd av grundvatten och dricksvattenresurser.
- Samverka med SGU och Länsstyrelsen för att följa nationella riktlinjer och uppdatera riskkartor.

Fastmark

Fastmark är områden med god bärighet och låg risk för översvämning, vilket gör dem särskilt lämpliga för bebyggelse och infrastruktur. I Ljungby kommun är fastmark en viktig resurs för hållbar markanvändning och klimatanpassning, eftersom den minskar behovet av omfattande grundförstärkning och skyddsåtgärder.

Kommunens ställningstaganden

- Planering bör prioritera fastmark för ny bebyggelse för att minska risker och kostnader. Områden med låg bärighet eller höga grundvattennivåer ska undvikas för tät bebyggelse.
- Vid detaljplanering ska markens bärighet och dräneringsförmåga bedömas.
- Planeringen ska bidra till robusta strukturer och långsiktig försörjningstrygghet.
- Hänvisning görs till geotekniska underlag och kommunens klimatanpassningsplan som kunskapsunderlag.

Risk för ras och skred

Ras och skred är geotekniska risker som kan uppstå vid branta slänter, erosionskänsliga jordarter eller höga vattenhalter. Klimatförändringar med ökade nederbörds mängder och höga flöden ökar risken för skred i vissa områden. Ljungby kommun ska i planeringen ta hänsyn till dessa risker för att skydda människor, byggnader och infrastruktur.

Förutsättningar för skred

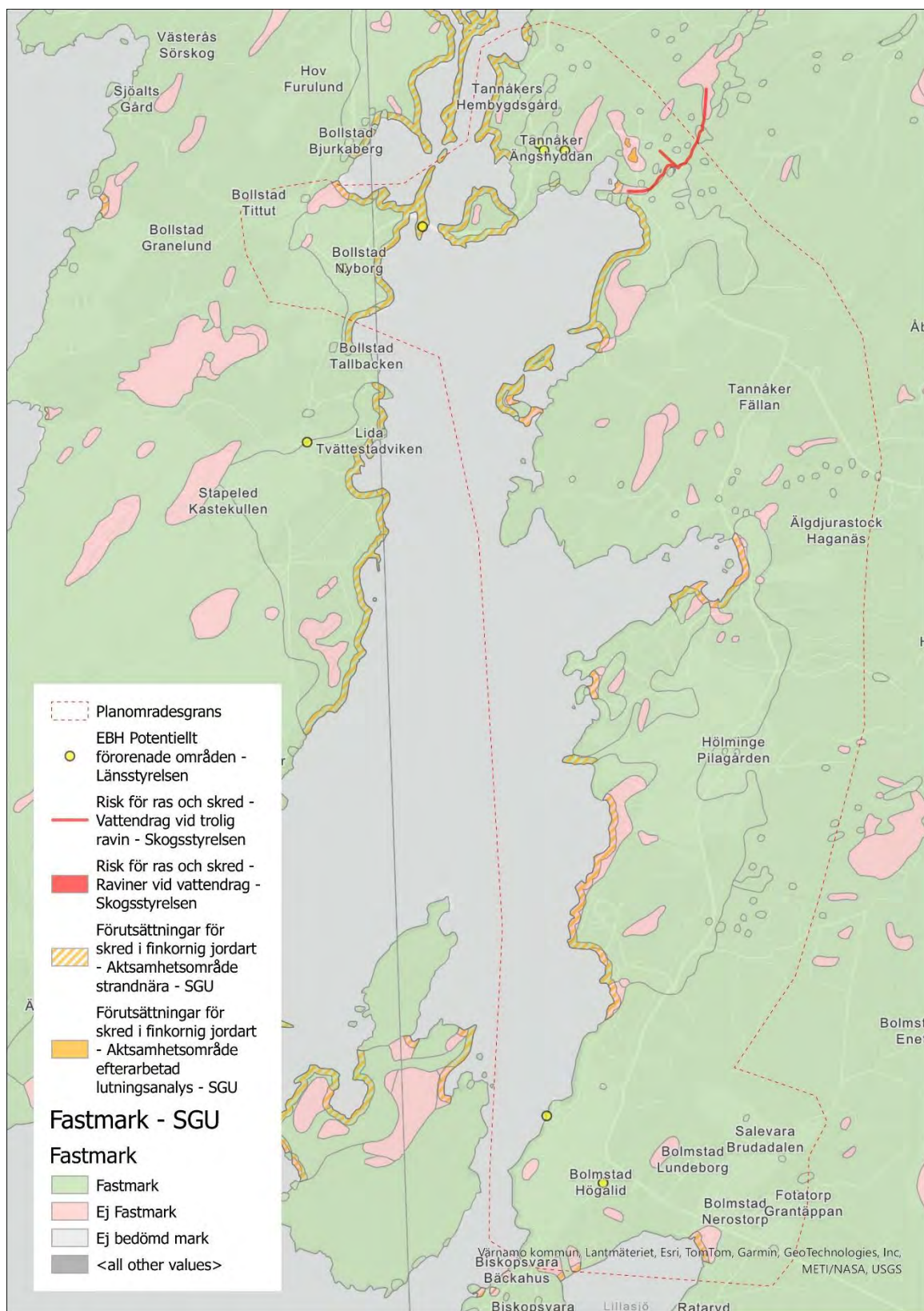
- Skredrisken ökar vid höga grundvattennivåer, kraftig nederbörd, erosion längs vattendrag och vid belastning från byggnation.
- Områden med lera, silt och organiska jordar är särskilt känsliga.
- Klimatanpassning och naturbaserade lösningar, som skyddszoner och våtmarker, kan minska risken.

Huvuddelen av planområdet utgörs främst av jordarten sandig morän tillsammans med enstaka inslag av berg i dagen. Kring Hölminge, och söderut mot Mjälén samt i norr kring Tannåker och

Bollstad utgörs jordarterna främst av isälvssediment, något som har påverkat landskapets användning och karaktär. Dessa områden präglas i större utsträckning av odlings- och betesmarker.

Kommunens ställningstaganden

- Ny bebyggelse ska undvikas i områden med hög risk för skred eller placeras med särskilda skyddsåtgärder.
- Vid detaljplanering ska geotekniska utredningar genomföras i områden med lutande terräng, erosionsbenägna jordarter eller nära vattendrag.
- Åtgärder som stabilisering, släntskydd och vegetationsbevarande kan upprättas för att minska risker.
- Exploatering nära vattendrag och sjöar ska prövas med restriktivitet och anpassas för att undvika skador. Försiktighet behöver alltid tillämpas längsmed strandlinjen, speciellt om växtlighet skulle minska eller försvinna, då växtlighet ofta binder sitt underlag och gör markförhållanden mer stabila.
- Kommunen ska främja åtgärder som stärker markstabilitet och minskar erosionsrisker.
- Planeringen ska bidra till att uppfylla nationella mål för klimatanpassning och riskreducering.
- Hänvisning görs till SGI:s (Statens geotekniska institut) kartläggningar och kommunens klimatanpassningsplan som kunskapsunderlag.

Elektromagnetiska fält

Elektromagnetiska fält (EMF) uppstår där elektrisk ström finns, exempelvis vid kraftledningar, transformatorstationer, elektriska apparater och trådlös kommunikation. Fälten delas in i:

- **Kraftfrekventa fält** (50 Hz) från elnät och elektriska installationer.
- **Radiofrekventa fält** från mobiltelefoni, Wi-Fi och annan trådlös teknik.

Fälten avtar snabbt med avstånd från källan. I bostäder är nivåerna normalt låga, men vid kraftledningar och större elanläggningar kan exponeringen vara högre. Forskning har inte visat entydiga hälsoeffekter vid låga nivåer, men försiktighetsprincipen tillämpas i samhällsplanering.

Lagkrav och riktlinjer

- **Miljöbalken (1998:808)**: Allmänna hänsynsregler kräver att verksamhetsutövare förebygger risker för människors hälsa och miljön. Kommunen ska beakta detta vid planläggning.
- **Plan- och bygglagen (2010:900)**: Översiktsplanen ska visa hur kommunen tar hänsyn till hälsa och säkerhet, inklusive risker från EMF.
- **Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2016:3)**: Reglerar exponering för elektromagnetiska fält i arbetsmiljön.
- **Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärden**: För allmänheten gäller 100 μT för magnetfält och 5000 V/m för elektriska fält (momentant värde). För bostäder och känsliga miljöer används ofta riktvärdet 0,2 μT som årsmedelvärde.
- **Boverket och Elsäkerhetsverket**: Rekommenderar att nya bostäder, skolor och förskolor inte placeras nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält. Skyddsavstånd bör beaktas vid planering.

Kommunens ställningstaganden

- Tillämpa försiktighetsprincipen vid lokalisering av ny bebyggelse nära kraftledningar och transformatorstationer.
- Säkerställa att skolor, förskolor och bostäder inte placeras i områden med förhöjda magnetfält.
- Samverka med elnätsägare, E.ON tidigt i planprocessen för att optimera dragning av elnät och minimera intrång.

- Beakta elsäkerhet och hälsa vid planering av teknisk infrastruktur och energiförsörjning.
- Integrera krav på digital infrastruktur och energilösningar utan att öka exponeringen för EMF i känsliga miljöer.
- Vid större projekt ska magnetfältberäkningar göras och dokumenteras i planeringsunderlaget.

Radon och gammastrålning

Radon är en radioaktiv gas som bildas när uran i berggrunden sönderfaller. Den är färg- och luktfri och kan tränga in i byggnader via marken, byggnadsmaterial (till exempel blå lättbetong) eller vatten från bergborrade brunnar. Radon är en hälsorisk eftersom dess sönderfallsprodukter avger strålning som kan orsaka lungcancer vid inandning.

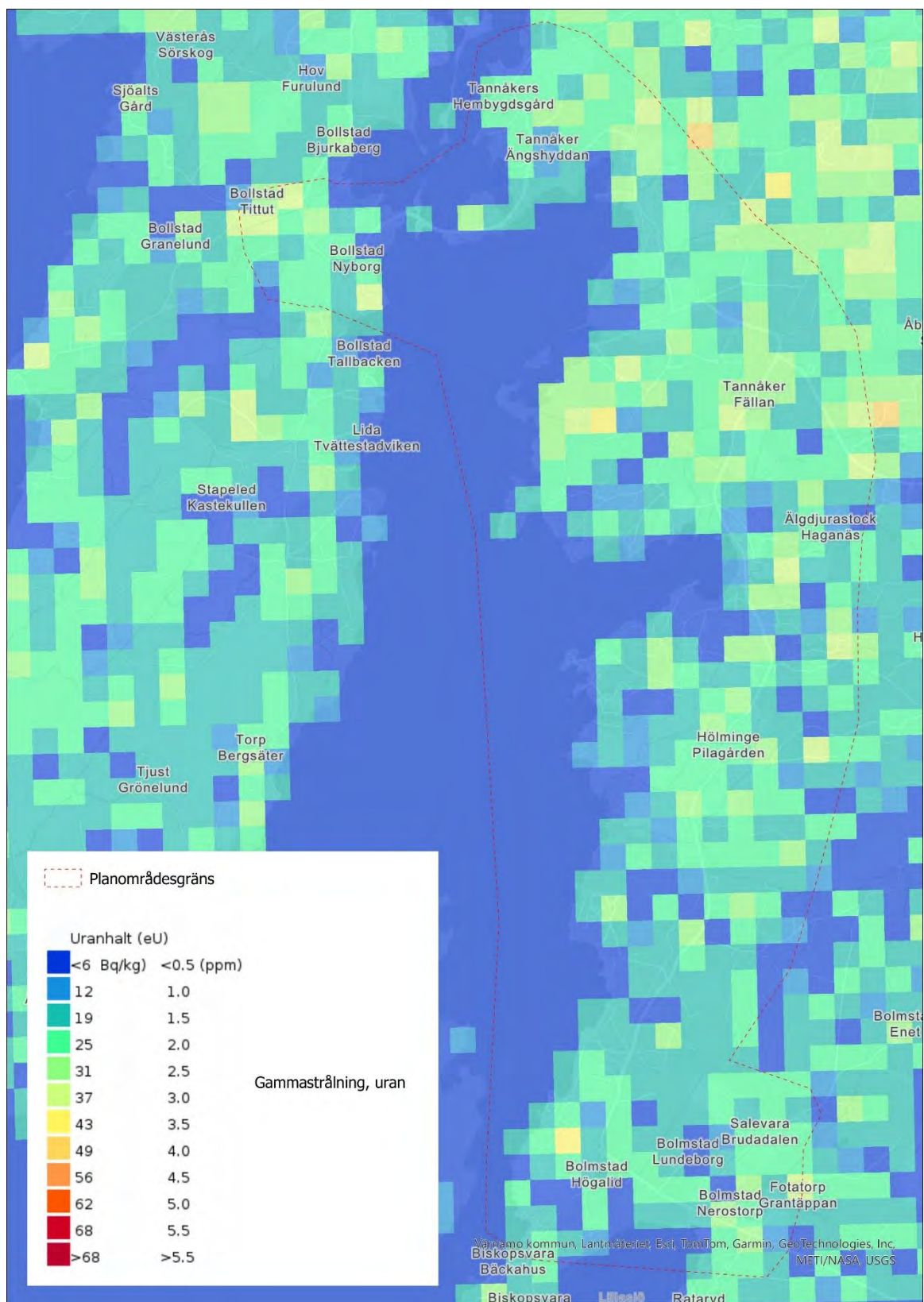
Gammastrålning är en form av joniserande elektromagnetisk strålning med mycket hög energi. Den uppstår vid radioaktivt sönderfall, bland annat från radon och dess dotterprodukter, men även från vissa byggnadsmaterial och bergarter. Gammastrålning kan tränga igenom väggar och kräver kraftiga skyddsåtgärder vid höga nivåer

Lagkrav och riktlinjer

- **Plan- och bygglagen (PBL):** Kommunen ska i översiktsplanen visa hur hälsa och säkerhet beaktas, inklusive risker från radon och strålning.
- **Boverkets byggregler (BBR):**
 - Radonhalten i inomhusluft får inte överstiga 200 Bq/m³ i byggnader där människor vistas stadigvarande.
 - Gammastrålning från byggnadsmaterial får inte överstiga 0,3 µSv/h.
- **Miljöbalken:** Kommunen har tillsynsansvar för att gränsvärden följs i befintliga byggnader.
- **Nationell handlingsplan för radon:** Syftar till att minska exponeringen i bostäder, skolor och arbetsplatser.
- **Detaljplanering:** Radonrisk och gammastrålning ska utredas i planeringsskedet. Kommunen kan använda radonriskkartor och komplettera med lokala mätningar.

Kommunens ställningstaganden

- Tillämpa försiktighetsprincipen vid lokalisering av ny bebyggelse i områden med förhöjd radonrisk.
- Säkerställa att radonsäkert byggande tillämpas vid nybyggnation och större ombyggnader.
- Vid detaljplanering:
 - Utredda radonförekomst i mark och vatten samt gammastrålning från byggmaterial.
 - Undvika placering av bostäder på mark med hög radonrisk om möjligt.
 - Om byggnation sker på riskmark, ställa krav på radonsäkra grundkonstruktioner.
- Samverka med Länsstyrelsen och Strålsäkerhetsmyndigheten för att följa nationella riktlinjer.

Vattenförhållanden och klimatanpassning

Grundvattenförekomst

Grundvatten är vatten som finns i markens porer och sprickor under jordytan. Det bildas när nederbörd infiltrerar genom jordlager och berggrund. Grundvattenförekomster är viktiga för:

- **Dricksvattenförsörjning** – många kommuner använder grundvatten som huvudkälla av råvatten för produktion av dricksvatten.
- **Ekosystem** – våtmarker och vattendrag är beroende av stabil grundvattennivå.
- **Klimatanpassning** – påverkas av förändrade nederbördsmönster och risk för torka.

Grundvattenförekomster delas ofta in i primära (större magasin i sand- och grusavlagringar) och sekundära (sprickor i berggrunden). Ljungby kommun har flera viktiga grundvattenmagasin som måste skyddas mot föroreningar och överuttag.

Inom planområdet för den fördjupade översiktsplanen finns det två olika sorters grundvattenförekomst. Sand- och grusförekomst och urbergsförekomst.

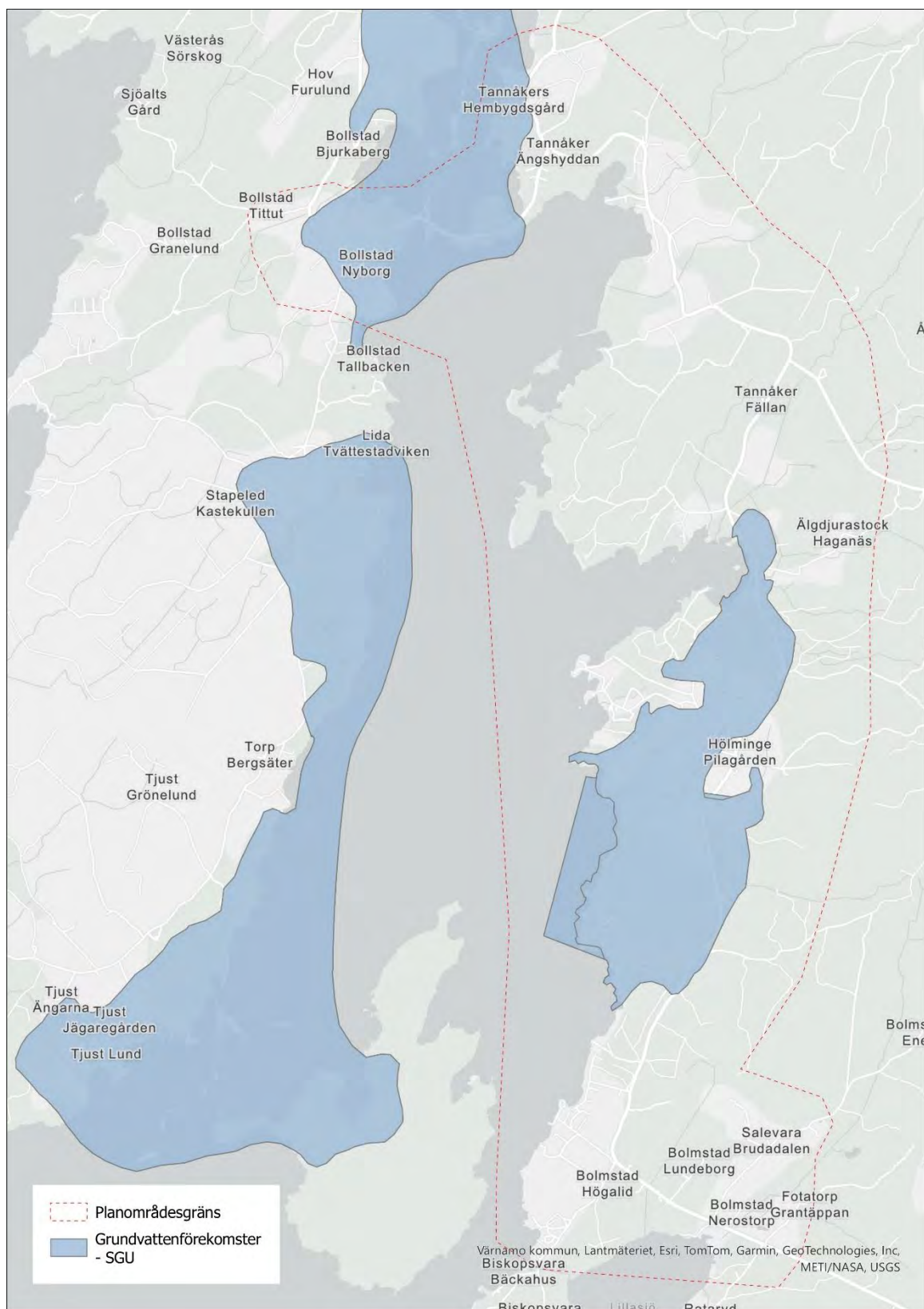
Lagkrav och riktlinjer

- **Miljöbalken (1998:808)**: Grundvatten är en skyddad resurs. Hänsynsregler gäller för att undvika förorening och överutnyttjande.
- **EU:s vattendirektiv och svensk vattenförvaltning**: Grundvattenförekomster omfattas av miljökvalitetsnormer (MKN) för god kemisk och kvantitativ status.
- **Plan- och bygglagen (PBL)**: Kommunen ska i översiktsplanen visa hur mark- och vattenområden används och hur dricksvattenförsörjning säkras.
- **Vattenmyndigheternas föreskrifter**: Kommunen ska beakta skyddsområden för vattentäkter och risker för förorening vid planering.
- **Boverkets vägledning**: Översiktsplanen bör redovisa grundvattenförekomster, skyddsområden och risker kopplade till klimatförändringar.

Kommunens ställningstaganden

- Skydda grundvattenförekomster genom att undvika exploatering som riskerar förorening eller överuttag.

- Säkerställa att dricksvattenförsörjning är långsiktigt tryggad genom att beakta vattenskyddsområden i planeringen.
- Vid detaljplanering:
 - Undvika verksamheter med hög risk för kemikalieläckage i känsliga områden.
 - Ställa krav på dagvattenhantering som minskar risken för infiltration av föroreningar.
- Integrera grundvattenfrågor med klimatanpassning, till exempel hantering av torka och översvämning.
- Samverka med Länsstyrelsen och Havs- och vattenmyndigheten för att följa miljökvalitetsnormer och uppdatera riskkartor.

Vattenskyddsområde

Vattenskyddsområden är inrättade enligt 7 kap. miljöbalken för att skydda dricksvattentäkter mot förorening och andra risker. Ljungby kommun har flera vattenskyddsområden, bland annat kring sjön Bolmen och lokala grundvattentäkter. Inom planområdet för den fördjupade översiktsplanen finns det ett vattenskyddsområde. Vattenskyddsområden är avgörande för att säkerställa en långsiktig och trygg vattenförsörjning.

Kommunens ställningstaganden

- Planering och bygglovsprövning ska ta hänsyn till skyddsföreskrifter och undvika åtgärder som kan försämra vattenkvaliteten, detta gäller även för områden som ligger i närheten av vattenskyddsområden.
- Ny bebyggelse, verksamheter och markanvändning inom vattenskyddsområden ska prövas med särskild restriktivitet.
- Dagvattenhantering, avloppslösningar och jordbruksdrift ska utformas för att minimera risk för förorening.
- Vid större exploateringar ska samråd ske med Länsstyrelsen och VA-huvudmannen.
- Hänvisning görs till kommunens VA-plan, Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområden och Naturvårdsverkets riktlinjer som kunskapsunderlag.

Ytvattenförekomst

Sjön Bolmen är en av Sveriges största insjöar och utgör en strategisk dricksvattentäkt av riksintresse enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. Bolmen utgör en regionalt viktig vattenresurs för Kronobergs län och dess angränsande regioner. Sjön levererar råvatten till dricksvattenförsörjningen för närmare en miljon invånare i västra Skåne, vilket understryker dess regionala betydelse. Att skydda Bolmens vattenkvalitet är avgörande för långsiktig försörjningstrygghet.

Inom planområdet finns också ytvattenförekomsten Lillasjö. Sjön har främst lokal betydelse för rekreation och landskapsvärden.

Generellt sett är vattenkvaliteten i Bolmen och Lillasjö mycket god. Tillrinningsområdets karaktär med en stor andel skog och mossmark bidrar dock till att vattnets färgtal är relativt högt. Färgtalet är ett tecken på att vattnet innehåller organiskt material. Färgtal och brunifiering är komplex och beror på flera faktorer varav de viktigaste är förändrad markanvändning i avrinningsområdet, ökad nederbörd och ökad temperatur. Exakt hur de samspelar med varandra är inte helt klarlagt. Vid beredningen av dricksvatten ska så mycket som möjligt av det organiska materialet avlägsnas. Kvarvarande organiskt material kan ställa till problem med vattenkvaliteten ute på ledningsnätet. Sydsvatten har ett omfattande egenkontrollprogram där provtagning av råvatten sker regelbundet.

Särskilda värden och hänsyn

- Framför allt Bolmen har höga naturvärden och är känslig för påverkan från bebyggelse, jordbruk och rekreation.
- Vattentäkten är en kritisk resurs för flera kommuner och omfattas av skyddsföreskrifter och miljökvalitetsnormer.
- Klimatförändringar och ökade flöden ställer krav på robusta skyddsåtgärder.

Kommunens ställningstaganden

- Planering och bygglovsprövning ska ta hänsyn till vattenskyddsområden och undvika åtgärder som riskerar att försämra vattenkvaliteten.
- Dagvattenhantering, avloppslösningar och jordbruksdrift ska utformas för att minimera risk för förorening.
- Kommunen ska främja åtgärder som stärker vattenkvaliteten, exempelvis skyddszoner, våtmarker och hållbar markanvändning.
- Samråd med berörda myndigheter ska ske vid större exploateringar.
- Planeringen ska bidra till att uppfylla miljökvalitetsnormer och nationella mål för dricksvattenförsörjning.
- Hänvisning görs till kommunens VA-plan, Länsstyrelsens föreskrifter och Vattenmyndighetens åtgärdsprogram som kunskapsunderlag.

Skyfall & dagvatten

Klimatförändringar medför ökad risk för intensiva regn och skyfall som regnar längre och med mer vatten än vad som uppfattas som normalt. Detta kan orsaka översvämningar och skador på bebyggelse och infrastruktur. Vilket ställer högre krav på att samhällsplaneringen tar höjd för större mängder regnvatten och vara bättre förberedd på att hantera mängderna. Dagvattenhantering är därför en central del av kommunens klimatanpassning. Ljungby kommun ska planera för robusta system som minskar risken för skador och samtidigt bidrar till hållbar vattenhantering.

Kommunens ställningstaganden

- Vid detaljplanering ska skyfallsutredningar genomföras för att identifiera lågpunkter och flödesvägar samt minska risken för översvämning i befintlig och ny bebyggelse.
- Dagvattenhantering kan utformas med öppna lösningar som grönytor, svackdiken, dammar och fördröjningsmagasin för att främja naturbaserade lösningar som stärker ekosystemtjänster och biologisk mångfald.
- Hårdgjorda ytor ska minimeras och genomsläppliga material prioriteras.
- Vid större exploateringar ska klimatanpassningsåtgärder integreras, exempelvis höjdsättning av mark och skyddszoner.
- Dagvattenhantering ska bidra till rening av föroreningar innan vattnet når sjöar och vattendrag.
- Planeringen ska stödja nationella miljömål och EU:s vattendirektiv.
- Hänvisning görs till kommunens vattentjänstplan och verksamhetsplan för klimatanpassning som kunskapsunderlag.

Översvämning

Översvämningar är en betydande risk i Ljungby kommun, särskilt längs Lagan och i områden nära sjöar som Bolmen. Klimatförändringar medför ökade flöden och extremväder, vilket ställer krav på att fysisk planering tar hänsyn till översvämningssrisker för att skydda människor, egendom och samhällsviktig infrastruktur.

Bolmen är en stor sjö, med kontrollerat utlopp, som kan hantera relativt stora flöden av vatten utan att det påverkar landområden kring Bolmens östra strand. Som en del av planeringsunderlaget har översvämningsrisker utretts och trots att riskerna är relativt låga för omfattande eller katastrofala översvämnningar, så är det inte lämpligt för tillkommande bebyggelse att placeras nära strandlinjen eller i lågt liggande områden.

Kommunens ställningstaganden

- Ny bebyggelse ska undvikas i områden nära strandlinjen eller på platser som ligger i samma höjdnivå som vattenytan.
- Vid detaljplanering och bygglovsprövning ska risk för översvämning bedömas, särskilt i närheten av vattendrag och lågpunkter.
- Dagvattenhantering ska utformas för att minska risken för lokala översvämnningar.
- Vid större exploateringar ska klimatanpassningsåtgärder integreras, exempelvis höjdsättning av byggnader, skyddsvallar och grönytor som kan ta upp vatten.
- Kommunen ska främja naturbaserade lösningar som våtmarker och översvämningsytor för att minska risker och stärka ekosystemtjänster.
- Planeringen ska bidra till att uppfylla nationella mål för klimatanpassning och riskreducering.
- Hänvisning görs till MSB:s översvämningskarteringar och kommunens verksamhetsplan för klimatanpassning som kunskapsunderlag.

Stränders känslighet för eroderbarhet

Erodering innebär att jord, sand eller annat material vid markytan gradvis nöts bort och transporteras bort av naturliga krafter som vatten, vind eller is. Längs stränder sker erosion främst genom vågornas påverkan, strömmar och variationer i vattennivåer. När vatten slår mot strandlinjen löses material upp och förs bort, vilket gör att marken blir instabil.

Varför är det en risk längs stränder?

- **Förlust av mark:** Erosion kan leda till att strandlinjen flyttas inåt, vilket minskar tillgänglig mark och kan påverka fastigheter och infrastruktur.

- **Skador på bebyggelse och anläggningar:** Byggnader, vägar och bryggor nära stränder riskerar att undermineras och skadas.
- **Försämrade ekosystem:** Erosion kan förstöra livsmiljöer för växter och djur, särskilt i känsliga våtmarker.
- **Ökad översvämningsrisk:** När stränder eroderar försvinner naturliga skyddszoner som annars dämpar vågor och höga vattenflöden.

Stränderna i Bolmen är särskilt viktiga för naturvärden, djurlivet och friluftsliv. Klimatförändringar med ökade vattennivåer, stormar och skyfall ökar risken för erosion, vilket kan påverka markstabilitet och ekosystem.

Kommunens ställningstaganden

- Ny bebyggelse och anläggningar ska undvikas i områden med hög risk för erosion.
- Vid detaljplanering ska erosionsrisk bedömas genom geotekniska och hydrologiska analyser.
- Åtgärder som skyddszoner, vegetationsbevarande och naturbaserade lösningar ska prioriteras för att minska erosion.
- Planeringen ska bidra till klimatanpassning och uppfyllande av nationella miljömål.
- Hänvisning görs till geotekniskt underlag, klimatanpassningsplan och Länsstyrelsens riktlinjer som kunskapsunderlag.

Genomsläpplighet

Markens genomsläpplighet är en viktig faktor för dagvattenhantering, klimatanpassning och grundvattenbildning. Genom att bevara och förstärka markens förmåga att infiltrera vatten minskar risken för översvämningar vid skyfall och bidrar till god vattenkvalitet. Ljungby kommun ska i planeringen ta hänsyn till markens egenskaper för att skapa hållbara lösningar.

Kommunens ställningstaganden

- Vid detaljplanering ska geotekniska och hydrologiska förutsättningar analyseras för att bedöma infiltration.
- Hårdgjorda ytor ska minimeras och genomsläppliga material prioriteras i gator, parkeringsytor och gångstråk.

- Grönytor, svackdiken och öppna dagvattenlösningar kan integreras i bebyggelsemiljöer. Genomsläppliga ytor bidrar till ekosystemtjänster, biologisk mångfald och minskad belastning på ledningsnät.
- Vid större exploateringar ska skyfallsutredningar inkludera markens genomsläpplighet och föreslå åtgärder för fördröjning och infiltration.
- Planeringen ska stödja nationella miljömål och EU:s vattendirektiv genom att främja naturlig vattenbalans.
- Hänvisning görs till kommunens dagvattenstrategi och klimatanpassningsplan som kunskapsunderlag.

Miljö kvalitetsnormer för ytvatten

Miljö kvalitetsnormer för vatten är fastställda enligt 5 kap. miljöbalken och syftar till att uppnå god ekologisk och kemisk status i sjöar, vattendrag och grundvatten. Normerna är en del av EU:s ramdirektiv för vatten och gäller för alla vattenförekomster inom Ljungby kommun, inklusive Bolmen och Lagans avrinningsområde.

Inom planområdet finns följande ytvattenförekomster:

Bolmen

- **Typ:** Stor sjö i Småland, viktig dricksvattenkälla.
- **Ekologisk status:** *Måttlig* – uppnår inte god status. Orsaker:
 - Höga halter organiskt material (påverkar färgtal och vattenkvalitet).
 - Näringsämnesbelastning från jordbruk och dagvatten → risk för övergödning.
 - Fysiska förändringar (vattenreglering vid kraftverk).
 - Klimatpåverkan med ökade flöden och erosion.
- **Kemisk status:** *Ej god* – främst p.g.a. kvicksilver och PBDE (bromerade flamskyddsmedel) från atmosfäriskt nedfall, vilket gäller alla svenska ytvatten. Lokala risker för PFOS och andra ämnen förekommer.

Lillasjö

- **Typ:** Mindre sjö i regionen.
- **Ekologisk status:** *God*

- **Kemisk status:** *Ej god* – samma nationella problem som Bolmen (kvicksilver och PBDE), samt risk för andra miljögifter i mindre omfattning.

Bolmen uppnår i dagsläget måttlig ekologisk status, vilket innebär att sjöarna inte uppfyller kraven i EU:s ramdirektiv för vatten. Målet är att uppnå god status senast år 2033. Det finns flera faktorer som påverkar sjön negativt:

1. **Organiskt material och färgtal**

Tillrinningsområdet består till stor del av skog och mossmark, vilket gör att vattnet innehåller mycket organiskt material. Detta höjer färgtalet och påverkar vattenkvaliteten, särskilt vid beredning av dricksvatten.

2. **Näringsämnen och övergödning**

Belastning från jordbruk, dagvatten och avloppslösningar bidrar till övergödning. Detta leder till syrebrist och förändringar i ekosystemet, vilket är en vanlig orsak till att vatten inte når god status i södra Sverige.

3. **Miljögifter och föroreningar**

Risk för föroreningar från släckvatten vid bränder är en särskild utmaning. Släckvatten kan innehålla tungmetaller, PAH, VOC, dioxiner och PFAS, som påverkar pH, syretärande ämnen och övergödande ämnen i sjön.

4. **Fysiska förändringar och hydromorfologi**

Reglering av vattennivån vid vattenkraftverket i Skee och andra fysiska ingrepp påverkar sjöns naturliga hydrologi. Sådana förändringar är en vanlig orsak till att vattenförekomster inte når god status.

5. **Klimatförändringar**

Ökade flöden och skyfall ökar risken för erosion, översvämningar och ytterligare näringsläckage, vilket ställer krav på robusta skyddsåtgärder.

Både Bolmen och Lillasjö uppnår ej god kemisk status. Kemisk status bedöms genom att mäta halterna av miljögifter och föroreningar i ytvatten. Dessa jämförs med fastställda gränsvärden enligt EU:s ramdirektiv för vatten och Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2013:19). Om ett ämne överskrider sitt gränsvärde får vattenförekomsten statusen "Uppnår ej god kemisk status".

Det finns två huvudorsaker kring varför i princip alla svenska ytvatten inte uppnår god kemisk status:

1. Kvicksilver och PBDE (bromerade flamskyddsmedel)

Dessa ämnen överskrider gränsvärden i alla Sveriges ytvattenförekomster, främst på grund av atmosfäriskt nedfall. Detta gör att Bolmen automatiskt klassas som "ej god kemisk status" oavsett lokala åtgärder. Det är tekniskt omöjligt att sänka halterna till god status inom rimlig tid, vilket har lett till undantag i form av mindre stränga krav för dessa ämnen.

2. Andra miljögifter och föroreningar

Utöver kvicksilver och PBDE förekommer risker för höga halter av ämnen som PFOS, TBT och andra prioriterade ämnen i vissa vattenförekomster. Dessa kan komma från:

- Atmosfäriskt nedfall (global spridning av miljögifter).
- Lokala källor som dagvatten, enskilda avlopp, jordbruk och urban markanvändning.
- Historiska utsläpp som fortfarande påverkar sediment och vatten.

Konsekvenser och åtgärder

- Eftersom kvicksilver och PBDE överskrider gränsvärden i hela landet, presenteras ibland en "kemisk status exklusive dessa ämnen" för att synliggöra andra problem. Men även då kan vissa vattenförekomster ha förhöjda halter av andra ämnen.
- Åtgärder som diskuteras är:
 - Minskad spridning av miljögifter via dagvatten och avlopp.
 - Kontroll av föroreningskällor vid släckvattenhantering och industri.
 - Fortsatt miljöövervakning och samverkan mellan kommuner och vattenmyndigheter.

Kommunens ställningstaganden

- Planering och markanvändning ska bidra till att miljökvalitetsnormerna uppfylls och inte försämrats.
- Vid nybyggnation och verksamheter nära sjöar, vattendrag eller grundvatten ska risk för förorening och påverkan på vattenflöden bedömas. Exploatering som riskerar att påverka vattenkvaliteten negativt ska undvikas eller kompenseras.

- Dagvattenhantering ska utformas så att utsläpp av näringsämnen och miljögifter minimeras.
- Konsekvensbedömning enligt miljöbalken krävs vid risk för påverkan på vattenförekomster.
- Kommunen ska främja åtgärder som stärker vattenkvaliteten, exempelvis våtmarker, skyddszoner och hållbar jordbruksdrift.
- Planeringen ska bidra till att uppfylla nationella miljömål och EU:s vattendirektiv.
- Hänvisning görs till Vattenmyndighetens åtgärdsprogram och kommunens vattentjänstplan som kunskapsunderlag.

Miljökvalitetsnorm för fisk- och musselvatten

Miljökvalitetsnormerna för fisk- och musselvatten regleras i förordning (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten. Syftet är att säkerställa att vattenmiljöer har sådan kvalitet att fisk och musslor kan leva och fortplanta sig. Normerna anger gränsvärden för:

- Temperatur och syrehalt – för att undvika stress och död hos fisk.
- pH och ammoniak – för att skydda mot förorening och giftiga ämnen.
- Suspenderade ämnen och föroreningar – för att minska risk för skador på gälar och reproduktion.
- Specifika kemiska ämnen som tungmetaller och bekämpningsmedel.

Normerna är bindande och ska beaktas vid fysisk planering, vattenförvaltning och tillståndsprövning enligt miljöbalken.

Bolmen är klassat som fiskvatten enligt vattenförvaltningsförordningen och omfattas av MKN för fiskvatten. Det innebär att vattenkvaliteten ska uppfylla krav som gynnar arter som gädda, abborre, siklöja och andra sötvattensarter.

Kommunens ställningstagande

- Förvaltningen av Bolmen som dricksvattenkälla och rekreationsområde ställer höga krav på att normerna beaktas i kommunens planeringsarbete och vid prövning av verksamheter i tillrinningsområdet.
- Samverkan med vattenråd och länsstyrelsen är viktig för att följa upp normerna och nå målet om god status.

- Planering och markanvändning ska bidra till att miljö kvalitetsnormerna uppfylls och inte försämrats.
- Vid nybyggnation och verksamheter nära sjöar, vattendrag eller grundvatten ska risk för förorening och påverkan på vattenflöden bedömas. Exploatering som riskerar att påverka vattenkvaliteten negativt ska undvikas eller kompenseras.
- Dagvattenhantering ska utformas så att utsläpp av näringsämnen och miljögifter minimeras.
- Konsekvensbedömning enligt miljöbalken krävs vid risk för påverkan på vattenförekomster.
- Kommunen ska främja åtgärder som stärker vattenkvaliteten, exempelvis våtmarker, skydds zoner och hållbar jordbruksdrift.
- Planeringen ska bidra till att uppfylla nationella miljömål och EU:s vattendirektiv.

Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft

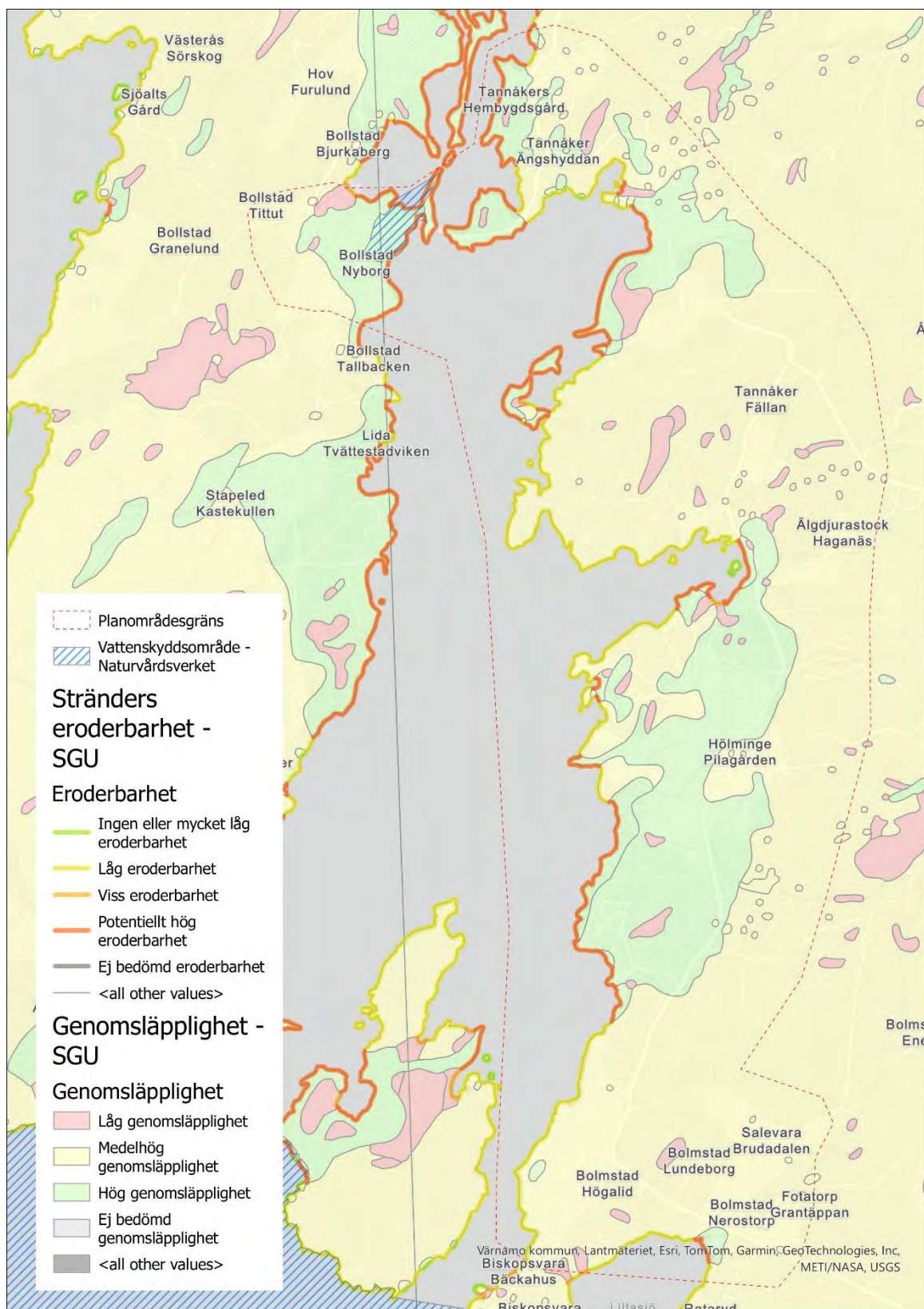
Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft är fastställda enligt 5 kap. miljöbalken och syftar till att skydda människors hälsa och miljön från skadliga halter av luftföroreningar. Normerna omfattar bland annat partiklar (PM10), kvävedioxid (NO₂), svaveldioxid och bensen. Kommunen har ansvar för att planering och markanvändning inte leder till överskridande av dessa normer.

Luftkvaliteten i Kronobergs län är av god kvalitet. För Bolmens östra strand, där trafiken är relativt begränsad och förekomsten av tunga industrier inte finns, så kan luftkvaliteten antas vara mycket god.

Kommunens ställningstaganden

- Vid fysisk planering ska miljö kvalitetsnormerna för luft beaktas för att säkerställa en god och hälsosam livsmiljö.
- Ny bebyggelse ska lokaliseras och utformas så att luftkvaliteten uppfyller gällande normer. Känslig bebyggelse (skolor, förskolor, bostäder) ska undvikas nära starkt trafikerade vägar eller områden med risk för höga luftföroreningshalter.
- Främja åtgärder som minskar trafikens miljöpåverkan, exempelvis gång- och cykelvägar, kollektivtrafik och laddinfrastruktur.

- Vid större exploateringar ska luftkvalitetsutredning genomföras för att säkerställa att normerna inte överskrids.
- Kommunen ska arbeta för minskade utsläpp genom energieffektivisering, förnybara drivmedel och grönstruktur som bidrar till renare luft.
- Planeringen ska bidra till att uppfylla nationella miljömål och Agenda 2030.
- Hänvisning görs till Naturvårdsverkets föreskrifter som kunskapsunderlag.

Teknisk försörjning

Utredning och långsiktig planering av den tekniska försörjningen är både en möjlighet och en nödvändighet för en hållbar utveckling. Resurser behöver läggas för att utöka kapaciteten inom dessa verksamheter, i synnerhet vatten och avlopp (VA).

Vatten och avlopp

En ny överföringsledning för vatten och avlopp är planerad mellan Ljungby och Bollstad. Överföringsledningen är uppdelad i två etapper där första etappen är mellan Ljungby fram till Mjälén, och den andra är från Mjälén upp till Bolmsö. I samband med att ledningen grävs ner så kommer en gång- och cykelväg att anläggas.

Överföringsledningen mellan Ljungby och Bollstad är en del av kommunens vattenförsörjningssystem. Ledningen är en kritisk infrastruktur som ska skyddas mot åtgärder som kan äventyra dess funktion eller kvalitet.

Kommunens ställningstaganden

- En hållbar vattenförsörjning och avloppshantering är avgörande för att minska miljöpåverkan och en förutsättning för bebyggelseutveckling.
- Kommunen ska främja samordning mellan ledningsägare, markägare och planeringsprocesser.
- Hänvisning görs till kommunens vattentjänstplan och projekt för överföringsledning.

Energi och värme

Tillgång till hållbar, förnybar energi och effektiv värmeförsörjning är avgörande för att uppnå nationella och kommunala klimatmål och skapa ett robust samhälle. Ljungby kommun ska ställa om till förnybar energi, effektivisera energianvändningen och minska utsläpp av växthusgaser genom att främja produktion och användning av energi från förnybara källor, såsom sol, vind och bioenergi.

Kommunens mål och inriktning

- Kommunen ska verka för en robust och diversifierad energiförsörjning baserad på förnybara energikällor.
- Planeringen ska stödja etablering av solcellsanläggningar, vindkraft och biobränsleproduktion där det är lämpligt.
- Fjärrvärme ska fortsatt utvecklas som ett effektivt system för tätorter, baserat på biobränsle och andra förnybara källor.
- Lokala lösningar för värme och energi, såsom solvärme, värmepumpar och biobränsle, ska uppmuntras i områden utanför fjärrvärmenätet.
- Energiförsörjningen ska samordnas med klimatanpassning, naturvård och kulturmiljöhänsyn.

Kommunens ställningstaganden

- Kommunen har tagit fram en lämplighetsanalys av kommunens ytor för etablering av solceller. Den är dock generell och varje etablering av eventuella solceller eller solcellsparken måste utredas utifrån platsens förutsättningar. Hänsyn till landskapsbild, riksintressen, naturvärden och boendemiljö ska tas.
- Integrering av solenergi i bebyggelse och stödja energieffektivisering i byggnader uppmuntras.
- Solcellsparker kan tillåtas och uppmuntras. Detta bör dock vägas mot påverkan på natur- och kulturlandskapet och om platsens attraktivitet för boende och turistnäring eventuell kan påverkas negativt av sådan etablering. Hänsyn ska tas till riksintressen, kulturmiljö och landskapsbild vid placering av energianläggningar.
- Ställningstaganden för vindkraft finns i kommunens översiktsplan, och för Bolmens östra strand finns inga identifierade lämpliga ytor för att etablera ny vindkraft.
- Samråd med berörda myndigheter och aktörer ska ske vid större etableringar.
- Vid nybyggnation och detaljplanering ska energiförsörjning och värmelösningar integreras tidigt.
- Kommunen ska samverka med energibolag och regionala aktörer för att utveckla smarta nät och lagringslösningar.

- Hänvisning görs till kommunens klimat- och energiplan samt nationella riktlinjer för förnybar energi.

Bredband och mobiltäckning

Tillgång till snabbt bredband och god mobiltäckning är en grundförutsättning för ett modernt samhälle och för att främja boende, företagande och digitala tjänster. Ljungby kommun ska verka för att hela kommunen, inklusive landsbygdsområden, har tillgång till robust digital infrastruktur.

Kommunens mål och inriktning

- Kommunen ska stödja utbyggnad av fiberbaserat bredband och mobilnät med hög kapacitet.
- Planeringen ska främja digital inkludering och skapa förutsättningar för distansarbete, e-hälsa och smarta samhällslösningar.
- Digital infrastruktur ska bidra till minskade resor och ökad effektivitet, vilket stärker klimatmålen.
- Samverkan med operatörer, region och statliga aktörer är avgörande för att nå målen.

Kommunens ställningstaganden

- Vid nybyggnation och detaljplanering ska förberedelser för fiberanslutning och mobilnät integreras.
- Utbyggnad ska ske med hänsyn till landskapsbild och kulturmiljö, särskilt vid placering av master.
- Post- och telestyrelsen gör årligen en kartläggning av fiberutbyggnad och mobiltäckning. Region Kronoberg, i samverkan med Ljungby kommun och länets kommuner, identifierar prioriterade områden för utbyggnad i länet.
- Hänvisning görs Post- och telestyrelsens bredbandsstrategi.

Del 5 – Fortsatt arbete och uppföljning

Genomförande

Genomförandet av den fördjupade översiktsplanen är en central del i kommunens arbete för att omsätta strategiska mål till konkreta åtgärder. Syftet är att säkerställa att planens intentioner följs upp och realiserar i praktiken genom samordning mellan olika aktörer, tydliga prioriteringar och en långsiktig tidsplan. Genomförandet omfattar både fysiska åtgärder, som utbyggnad av infrastruktur och bostäder, och strategiska insatser för att bevara natur- och kulturvärden, främja hållbar utveckling och stärka kommunens attraktionskraft. En strukturerad uppföljning är avgörande för att skapa transparens och möjliggöra justeringar vid behov.

Planförslaget för den fördjupade översiktsplanen för Bolmens östra strand bygger på ett antal grundläggande förutsättningar som spelar roll för planens genomförande. Ändrade förutsättningar kan komma att påverka vilka delar av planen som kan och bör genomföras först. Det är den samlade utvecklingen av Bolmens östra strand som på lång sikt kan bidra till att kommunen når visionen om ökad befolkning och attraktionskraft.

Markägoförhållanden

Plan- och bygglagen (PBL) ger kommunen det så kallade planmonopolet, vilket innebär att kommunen ensam beslutar om hur mark och vatten ska användas genom översiktsplaner och detaljplaner. Detta är en grundläggande förutsättning för att kunna styra utvecklingen på ett långsiktigt och hållbart sätt. Samtidigt är det viktigt att respektera markägares rättigheter och skapa en balans mellan allmänna intressen och enskilda ägarintressen. Genom tydliga riktlinjer och dialog med markägare kan kommunen säkerställa att planeringen sker transparent och rättssäkert, samtidigt som den bidrar till en attraktiv och hållbar livsmiljö.

Fortsatt utredningsbehov

Förutsättningarna inom planområdet behöver i många fall undersökas mer detaljerat för att avgöra var inom utbyggnadsområdena det är lämpligt att bygga. En avvägning mellan platsers värden och utmaningar behöver utredas vidare i kommande detaljplaneprocesser. I regel kommer detaljplaner att behövas för att utveckling ska ske på ett hållbart och lämpligt sätt.

Kontinuerligt arbete

För att översiktsplanen ska behålla sin relevans krävs att den kontinuerligt bearbetas och uppdateras. I samband med arbetet med den kommunövergripande översiktsplan 2035 identifierades bland annat den fördjupade översiktsplanen för Bolmens östra strand som ett viktigt nästa steg för att skapa en heltäckande och aktuell översiktsplan för Ljungby kommun. Genom de krav på planeringsstrategi som lagstiftningen ställer, säkerställs att översiktsplanen förblir aktuell och att utvecklingsarbetet fortgår löpande.

Den fördjupade översiktsplanen för Bolmens östra strand redovisar både befintlig och förändrad markanvändning. När planen väl har antagits är det avgörande att det görs prioriteringar så att de insatser som är mest strategiskt viktiga för områdets utveckling genomförs först.

Uppföljningen av planen behöver samordnas med kommunens övergripande arbete med planeringsstrategin. Denna uppföljning bör ta avstamp i de mål som gäller för hållbar samhällsutveckling och de utmaningar som identifierats i nulägesanalysen, och koppla detta till den aktuella situationen. För att utvärdera planens effekt kan man utgå från frågor som:

- Blev resultatet som förväntat, och har den fysiska planeringen lyckats hantera de identifierade utmaningarna?
- Finns det nya behov eller utmaningar med utgångspunkt i hållbarhetsmålen, visionen och visionsmålen, och vad behöver fortsatt utvecklas för att möta dessa?

Dessa frågeställningar kan även användas för att följa upp hållbarhets- och miljökonsekvensbeskrivningarna.

Planeringsstrategin gäller för perioden 2022–2026 med en framtidsblick mot 2028. Under denna tid behöver det interna arbetet inom kommunen fortsätta med både politiker och tjänstepersoner för att identifiera vilka projekt och insatser som är näst på tur att genomföra, så att översiktsplanen hålls aktuell och relevant för hela Bolmens östra strand.

På längre sikt vore det mest effektivt att samla alla tematiska tillägg och fördjupningar i ett enda översiktsplanedokument, i stället för att ha flera separata planer. Det skulle innebära att kommunen, inför varje ny planeringsstrategi, gör en samlad bedömning av översiktsplanens

aktualitet utifrån rådande förutsättningar, politiska mål och eventuella förändringar i planeringsförutsättningarna. Vid beslut om översiktsplanen och dess olika delar bör även relevansen i hållbarhets- och miljökonsekvensbeskrivningarna granskas och uppdateras vid behov.